

ΔΗΜ. ΣΧ. Ν. & Π. ΛΥΚ. Ν. ΝΙΚ.-ΤΑΓ. ΛΑΖ.
ΤΑΞΕΙΣ Ε', ΣΤ' &
ΤΜΗΜΑ ΕΝΤΑΞΗΣ

Περιβαλλοντική εκπαίδευση

Ο προϊστορικός οικισμός του τόπου μας

«(Νέα Νικομήδεια) -

Ο αρχαιότερος γεωργικός οικισμός
της Ευρώπης (6.230 π.Χ.)»

Σχολικό έτος 2002-2003

ΠΕΡΙΒΑΛΛΟΝΤΙΚΗ ΕΚΠΑΙΔΕΥΣΗ

**«Ο προϊστορικός οικισμός του
τόπου μας
(Ν. Νικομήδεια)**

**Ο αρχαιότερος γεωργικός
οικισμός της Ευρώπης
(6.230 πΧ.)**

Δημ. Σχ. Ν. & Π. Λυκ Ν. Νικ
Ταγ Λαζ.

Τάξεις Ε, ΣΤ' & τμήμα ένταξης

ΥΠΕΥΘΥΝΟΙ ΕΚΠΑΙΔΕΥΤΙΚΟΙ
ΒΑΛΟΜΑΝΔΡΑ ΖΩΓΡΑΦΙΑ
ΟΡΦΑΝΙΔΗΣ ΙΩΑΝΝΗΣ
ΧΑΙΡΙΣΤΑΝΙΔΗΣ ΕΛΕΥΘΕΡΙΟΣ
ΕΙΚΟΝΟΓΡΑΦΗΣΗ ΤΖΕΝΗ ΑΡΧΟΝΤΗ

0140118710

ΠΕΡΙΒΑΛΛΟΝΤΙΚΗ ΕΚΠΑΙΔΕΥΣΗ ΟΜΑΔΑ ΕΡΓΑΣΙΑΣ

ΑΓΙΑΝΝΙΔΟΥ ΧΡΥΣΟΥΛΑ
 ΒΟΡΓΙΑΤΖΙΔΗΣ ΣΤΕΦΑΝΟΣ
 ΓΚΑΖΓΚΑΖΗ ΜΑΡΙΑ
 ΔΕΛΗΣΑΒΒΑΣ ΓΕΩΡΓΙΟΣ
 ΚΕΧΑΓΙΑ ΑΓΓΕΛΙΚΗ
 ΚΟΤΑΝΙΔΗΣ ΙΩΑΝΝΗΣ
 ΜΠΟΖΙΔΟΥ ΕΛΙΝΑ
 ΝΕΔΕΛΤΣΟΥ ΦΩΤΕΙΝΗ
 ΠΑΝΤΑΖΙΔΟΥ ΕΛΙΣΑΒΕΤ
 ΠΑΠΑΔΟΠΟΥΛΟΣ ΘΕΟΔΩΡΟΣ
 ΠΕΤΡΟΥ ΔΗΜΗΤΡΙΟΣ
 ΣΤΑΦΥΛΙΔΗΣ ΕΛΕΥΘΕΡΙΟΣ
 ΣΤΑΦΥΛΙΔΗΣ Μ. ΝΙΚΟΛΑΟΣ
 ΣΤΑΦΥΛΙΔΗΣ Χ. ΝΙΚΟΛΑΟΣ
 ΤΟΥΤΟΥΝΤΖΙΔΗΣ ΜΙΧΑΗΛ

ΚΑΤΣΑ ΕΝΤΡΙΤ
 ΚΙΚΙΔΗΣ ΑΛΕΞΑΝΔΡΟΣ
 ΚΙΟΥΤΑΧΙΑΛΗΣ ΒΑΣΙΛΕΙΟΣ
 ΜΑΤΟΥΛΟΠΟΥΛΟΣ ΝΙΚΟΛΑΟΣ
 ΠΑΠΑΔΟΠΟΥΛΟΥ ΚΥΡΙΑΚΗ
 ΣΑΜΑΡΤΖΙΕΒΑ ΣΟΝΙΑ
 ΤΟΥΤΟΥΝΤΖΙΔΟΥ ΖΩΗ
 ΤΡΑΠΕΝΖΑΝΛΗΣ ΓΕΩΡΓΙΟΣ
 ΠΑΠΑΔΟΠΟΥΛΟΥ ΔΕΣΠΟΙΝΑ
 ΟΡΔΟΥΛΙΔΗΣ ΔΙΑΜΑΝΤΗΣ
 ΜΠΟΥΤΟΓΛΙΔΗΣ ΓΕΩΡΓΙΟΣ

ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ

1. ΠΡΟΛΟΓΟΣ

2. Η σημασία της τοπικής ιστορίας στην πρωτοβάθμια εκπαίδευση.

3. ΕΙΣΑΓΩΓΗ

α) Η εργασία μας «Ο προϊστορικός οικισμός του τόπου μας – Ο αρχαιότερος γεωργικός οικισμός της Ευρώπης (6.230 π.Χ.)

❖ Μέθοδος και πορεία της εργασίας μας.

❖ Σημειώσεις από τα τετράδια εργασίας των μαθητών των Ε΄, ΣΤ΄ τάξεων και του τμήματος ένταξης.

❖ Αξιολόγηση

4. ΚΥΡΙΟ ΜΕΡΟΣ

ν Προϊστορία – Ιστορία

ν Νεολιθική Εποχή

ν Προϊστορικοί οικισμοί της Ελλάδας

ν Ο Νεολιθικός οικισμός της Ν. Νικομήδειας

ν Οικιστικό σχέδιο – εργαλεία

ν Ασχολίες των κατοίκων – Ενδυμασία – Θρησκεία

ν Η περιπλάνηση του ανθρώπου στη Νεολιθική εποχή

ν Θεατρικό

ν Δραστηριότητες μαθητών

I. Ενημερωτικό φυλλάδιο

II. Ανοιχτές επιστολές μαθητών

5. ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ

✓ ΦΥΛΛΑΔΙΑ ΕΡΓΑΣΙΩΝ

6. ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ

ΣΗΜΕΙΩΜΑ ΓΙΑΝΝΗ ΜΕΛΕΤΙΔΗ

Με ιδιαίτερο ενδιαφέρον και χαρά, διάβασα το εκτυπωμένο σε ηλεκτρονικό υπολογιστή απάνθισμα, της ενασχόλησης των εκπαιδευτικών και των μαθητών των Ε΄, ΣΤ΄ και Τμήματος Ένταξης του Δημοτικού Σχολείου Νέας & Παλαιάς Λυκογιάννης- Νέας Νικομήδειας-Λαζοχωρίου-Ταγαροχωρίου.

Οι συντελεστές της ενδιαφέρουσας αυτής εργασίας, που έγινε στα πλαίσια της Περιβαλλοντικής Εκπαίδευσης, είχαν την καλοσύνη να μου εμπιστευτούν το μόχθο τους, προκειμένου να εκφράσω την ταπεινή μου γνώμη, υπό μορφή προλόγου. Τους ευχαριστώ γι' αυτήν την τιμή.

Η όλη εργασία αποτελείται από δύο ανεξάρτητα μεταξύ τους, μέρη.

Το πρώτο μέρος φέρει τον τίτλο "Ο Προϊστορικός οικισμός του τόπου μας (Ν. Νικομήδεια)" και τον υπότιτλο (διευκρινιστικό) "Ο αρχαιότερος γεωργικός οικισμός της Ευρώπης (6.230 π.Χ.)". Η δε ύλη έχει την εξής διάταξη: "Πρόλογος", "Η σημασία της τοπικής ιστορίας στην πρωτοβάθμια εκπαίδευση", "Κύριο μέρος", "Παράρτημα" ("Φυλλάδια εργασιών") και "Βιβλιογραφία".

Η όλη εργασία είναι εντυπωσιακή. Έντεχνα και μεθοδικά γίνεται αναδρομή στο προϊστορικό παρελθόν, με διαδοχικές ανερχόμενες παραστάσεις, από τη ζωή του ανθρώπου εκείνης της περιόδου. Οι εικόνες (φωτογραφίες, σκίτσα, πίνακες) που παρατίθενται σε χρονική ακολουθία, επιτυχημένα υπηρετούν την αφήγηση, που έχει ως άξονα δομής το Νεολιθικό Οικισμό της Νέας Νικομήδειας Ημαθίας. Η αφήγηση γίνεται με δεξιοσύνη, αναπλαστική δύναμη και με δημιουργική φαντασία. Κι εδώ μας εντυπωσιάζει η μεθοδικότητα και το μεράκι των συντελεστών της σπουδαίας αυτής εργασίας

Στο δεύτερο μέρος, με τον τίτλο "Η περιπλάνηση του ανθρώπου στη νεολιθική εποχή" οι δημιουργοί του έργου με βαθιά εκφραστική δεξιοτεχνία και μέσα από σκίτσα (εικόνες), που υπηρετούν θαυμάσια και ρεαλιστικά την περιγραφή-έκθεση, αποκαλύπτουν σ' ένα σύνολο διαδοχικών παραστάσεων τη ζωή του προϊστορικού ανθρώπου στο νεολιθικό οικισμό της Νέας Νικομήδειας.

Ως περιεχόμενο είναι ένα γνωστικό και γοητευτικό τεχνούργημα.

Συνοψίζοντας, θα μπορούσαμε να πούμε, για τη θαυμάσια αυτή εργασία, ότι οι συντελεστές της, έντεχνα και ξεκούραστα τοποθετούν τον αναγνώστη, πάνω στην "τούμπα" του Νεολιθικού Οικισμού της Νέας Νικομήδειας, απ' όπου μπορεί να σχίζει την ομίχλη των προϊστορικών χρόνων και να δει με τα δικά του μάτια, σε αισθητά σχήματα τις κινήσεις και τις δραστηριότητες των κατοίκων του αρχαιότερου αυτού γεωργικού οικισμού της Ευρώπης. Κι εδώ το επίτευγμα των συντελεστών της εργασίας. Ακόμα, θα προσθέταμε, ότι το επίτευγμα αυτό θα αποτελέσει ένα ωφέλιμο κι ωραίο υπόδειγμα για παρόμοιες σχολικές εργασίες, όπως κι ένα χρήσιμο βοήθημα για κάποιον που θα ήθελε να γνωρίσει το Νεολιθικό Οικισμό της Νέας Νικομήδειας.

Για την αξιέπαινη αυτή εργασία συγχαίρουμε εγκάρδια τους:

α.- Εκπαιδευτικούς της συγγραφικής ομάδας: Βαλομάνδρα Ζωγραφία, Ορφανίδη Ιωάννη και Χαιριστανίδη Ελευθέριο.

β.- Υπεύθυνη της εικονογράφησης, κ. Αρχοντή Τζένη.

γ.- Μαθητές – μαθήτριες:

Αγιαννίδου Χρυσούλα, Βοργιατζίδη Στέφανο, Γκαζκάζη Μαρία, Δελησάββα Γεώργιο, Κεχαγιά Αγγελική, Κοτανίδη Ιωάννη, Μποζίδου Ελίνα, Νεδέλτσου Φωτεινή, Πανταζίδου Ελισάβετ, Παπαδόπουλο Θεόδωρο, Πέτρου Δημήτριο, Σταφυλίδη Ελευθέριο, Σταφυλίδη Μ. Νικόλαο, Σταφυλίδη Χ. Νικόλαο, Τουτουτζίδη Μιχάλη, Κατσά Έντριτ, Κικίδη Αλέξανδρο, Κιουτάχιαλη Βασίλειο, Ματουλόπουλο Νικόλαο, Παπαδοπούλου Κυριακή, Σαμαρτζίεβα Σόνια, Τουτουτζίδου Ζωή, Τραπεζανλή Γεώργιο, Παπαδοπούλου Δέσποινα, Ορδουλίδη Διαμαντή και Μπουτογλίδη Γεώργιο.

Ακόμα, ευχόμαστε η εργασία αυτή γρήγορα να δει το φως της δημοσιότητας σε μορφή βιβλίου. Θα είναι ένα πολλαπλά χρήσιμο βιβλίο.

Βέροια 28 Οκτωβρίου 2003

Γιάννης Μελετιδής
Συγγραφέας

ΣΗΜΕΙΩΜΑ ΕΥΑΓΓΕΛΟΥ ΤΣΙΟΥΜΑ

Το σχολείο αλλάζει κάτω από την πίεση των καιρών που επιβάλλουν τη διαμόρφωση ενός διαφορετικού λειτουργικού σχήματος, ικανού να ανταποκρίνεται στις προκλήσεις και να προσαρμόζεται στις ραγδαίες εξελίξεις της εποχής μας αλλά και την υιοθέτηση ενός διαφορετικού πλαισίου μεθοδολογικών προσεγγίσεων των γνωστικών αντικειμένων και εν γένει της σχολικής ζωής, που θα υπηρετεί όχι μόνο τον εγκέφαλο αλλά και το συναίσθημα, όχι μόνο τη γνώση αλλά και την καρδιά και την ψυχή, απαραίτητες προϋποθέσεις για να ανταποκριθεί στον κοινωνικοποιητικό του ρόλο.

Το παραδοσιακό, δασκαλοκεντρικό και άκρως γνωσιοκεντρικό σχολείο, με τη μετωπική διδασκαλία, τη στεία απομνημόνευση και την ανυπαρξία ή πενιχρότητα των μέσων, όπου τα πάντα οργανώνονταν γύρω από την αυθεντία του δασκάλου, μοναδικής πηγής γνώσεων και πληροφοριών, με τους μαθητές στη θέση του παθητικού δέκτη, εξελίχτηκε, κάτω από την πίεση των επιστημών της Αγωγής, σε μαθητοκεντρικό σχολείο, όπου όλα γυρίζουν γύρω από το μαθητή, τις ανάγκες, τα ενδιαφέροντα τις επιθυμίες, τα βιώματα και τις ιδιαιτερότητές του.

Το σχολείο σήμερα καλείται να καλλιεργήσει στους μαθητές το σύστημα των πανανθρώπινων αξιών, την ολόπλευρη, δημοκρατική, υπεύθυνη και ελεύθερη προσωπικότητα, να τους ευαισθητοποιήσει σχετικά με τα μεγάλα προβλήματα που ταλανίζουν την ανθρωπότητα και ιδιαίτερα με αυτό της προστασίας του περιβάλλοντος, να υποστηρίξει τη συναισθηματική τους ισορροπία, να εκμεταλλευτεί κάθε δημιουργική τους δύναμη και διάθεση, να τους καταστήσει μικρούς ερευνητές υιοθετώντας ολιστικές, ενεργητικές, διερευνητικές, ανακαλυπτικές συμμετοχικές προσεγγίσεις που βασίζονται στις εμπειρίες και τα βιώματα των μαθητών, που δημιουργούν υποδομές και πλαίσια κοινωνικής αλληλεπίδρασης, στοχεύουν στην καλλιέργεια νοητικών, επικοινωνιακών και κοινωνικών δεξιοτήτων και καθιστούν τη γνώση ενιαία, κατανοητή, ελκυστική, ενδιαφέρουσα και ουσιαστική, οδηγώντας τους στην αυτόνομη μάθηση και καλλιεργώντας ταυτόχρονα το πνεύμα της συνεργασίας και της συλλογικότητας.

Γι' αυτό, το Αναλυτικό Πρόγραμμα των σχολείων σήμερα δεν περιορίζεται μόνο στα παραδοσιακά γνωστικά αντικείμενα-μαθήματα, αλλά εμπλουτίζεται με καινούρια, όπως αυτά της Εύλικτης ζώνης, της Ολυμπιακής Παιδείας, της Αγωγής Υγείας, της Περιβαλλοντικής Εκπαίδευσης κλπ. για να υπηρετήσει τους παραπάνω σκοπούς και να μετατραπεί σε εργαστήριο της ζωής.

Δείγμα αυτού του διαφορετικού πνεύματος που άρχισε δειλά δειλά να εισάγεται στα σχολεία μας είναι η παρούσα εργασία που πραγματοποιήθηκε στα πλαίσια της Περιβαλλοντικής Εκπαίδευσης και της Τοπικής Ιστορίας στο Δημ. Σχολείο της Ν. Νικομήδειας από τους δασκάλους και μαθητές των Ε' και Στ' τάξεων και του Τμήματος Ένταξης κι έχει σα θέμα τον αρχαιότερο νεολιθικό γεωργικό οικισμό της Ευρώπης που βρίσκεται στη Ν. Νικομήδεια Ημαθίας.

Η μακρά ένασχόληση με το θέμα αυτό (ένα ολόκληρο σχολικό έτος) είχε σα στόχους την ανάδειξη του προϊστορικού μνημείου και την ευαισθητοποίηση της τοπικής και ευρύτερης κοινωνίας σε θέματα ιστορικής, πολιτιστικής και περιβαλλοντικής κληρονομιάς του τόπου μας.

Οι μαθητές εξάλλου έπρεπε να διευρύνουν τις γνώσεις τους σχετικά με την εποχή αυτή (Νεολιθική), να αποκτήσουν στρατηγικές και δεξιότητες έρευνας, άντλησης πληροφοριών, νοητικές δεξιότητες επεξεργασίας των πληροφοριών, ώστε να μεταβληθούν σε ουσιαστική γνώση (**γνωστικός τομέας**), να αισθανθούν τη χαρά της δημιουργίας και να ενισχύσουν την αυτοαντίληψη και την αυτοπεποίθησή τους (**συναισθηματικός τομέας**) και να δράσουν ποικιλοτρόπως – χειροκατασκευές (μακέτες του οικισμού, ομοιώματα εργαλείων, χάρτες, αναπαράσταση κατοικιών - θεατρικό παιχνίδι, επισκέψεις, παρεμβάσεις σε φορείς, παραγωγή επικοινωνιακού λόγου κλπ. (**ψυχοκινητικός, επικοινωνιακός τομέας**)).

Είμαι ευτυχής, που σαν αρμόδιος σχολικός σύμβουλος είχα την τύχη να συνεργάζομαι, να παρακολουθώ την πορεία των εργασιών τους και να γίνομαι μάρτυρας του ενθουσιασμού τους, της διάθεσης για εργασία και έρευνα, της συνεργασίας σε όλα τα επίπεδα, των άριστων σχέσεων, του ανώτερου παιδαγωγικοδιδασκαλικού κλίματος, της αγάπης, της ενθάρρυνσης, της ενίσχυσης και της σωστής καθοδήγησης των υπεύθυνων εκπ/κών που είχαν σαν αποτέλεσμα αυτό το από κάθε άποψη ολοκληρωμένο δημιούργημα ψυχής.

Αισθάνομαι την ανάγκη να συγχαρώ το Διευθυντή του σχολείου για τη συνεργασία και την κάθε είδους υποστήριξη της προσπάθειας αυτής και τους υπεύθυνους εκπ/κούς Βαλομάνδρα Ζωγραφία, Ορφανίδη Ιωάννη και Χαιριστανίδη Ελευθέριο, γιατί εργάστηκαν επιστημονικά σύμφωνα με τις αρχές της Σύγχρονης Παιδαγωγικής και εφάρμοσαν σύγχρονες μεθοδολογικές προσεγγίσεις (**μέθοδος project κλπ.**) και γιατί μπόρεσαν να κινητοποιήσουν τους μαθητές τους, να ενεργοποιήσουν κάθε δημιουργικό τους στοιχείο, να τους μάθουν πώς να μαθαίνουν και να μεταδώσουν τον απαιτούμενο για ένα τόσο φιλόδοξο έργο ενθουσιασμό, την αγάπη για το περιβάλλον, την ιστορική και πολιτιστική κληρονομιά.

Συγχαίρω επίσης τους μαθητές που εργάστηκαν ακούραστα μέσα και έξω από την τάξη σαν μικροί επιστήμονες για να ερευνήσουν, να καταγράψουν πληροφορίες και στοιχεία, να αναλύσουν και να συνθέσουν γεγονότα, να γίνουν μελετητές του απώτερου παρελθόντος και να προσπαθήσουν να διαλύσουν την ομίχλη της προϊστορίας μέσα από τη γλαφυρή και ενδιαφέρουσα αφήγησή τους, το καταπληκτικό θεατρικό παιχνίδι, τις άκρως επιτυχημένες κατασκευές τους και γιατί τελικά έγιναν αυτοί οι δάσκαλοι και οδηγοί στο δρόμο της δικής μας προϊστορίας.

Καιρός είναι να αφήσουμε τους μικρούς ερευνητές να μας παρουσιάσουν την τόσο ενδιαφέρουσα εργασία τους και να μας ταξιδέψουν στα βάθη της δικής μας ιστορίας.

Ευάγγελος Τσιούμας

Σχολ. Σύμβουλος Π.Ε.1ης περ. Ημαθίας

Ο ΠΡΟΪΣΤΟΡΙΚΟΣ ΟΙΚΙΣΜΟΣ ΝΕΑΣ ΝΙΚΟΜΗΔΕΙΑΣ

Η προϊστορία είναι μια μεγάλη και άγνωστη περίοδος της ανθρώπινης παρουσίας πάνω στη Γη. Οι δραστηριότητες του ανθρώπου την περίοδο αυτή είναι ελάχιστα γνωστές γιατί απουσιάζει η γραφή και οι έρευνες των αρχαιολόγων με τα ευρήματα που ήρθαν στο φως ανέδειξαν ένα μόνο μικρό μέρος της ανθρώπινης παρουσίας.

Ο άνθρωπος μέσα στο χρονικό διάστημα της προϊστορίας κατέβαλε μεγάλες προσπάθειες για να επιβιώσει. Πάνω σ' αυτές στηρίχθηκαν οι μετέπειτα άνθρωποι για να αναπτύξουν αυτό που σήμερα ονομάζουμε πολιτισμό και να φθάσουν εδώ όπου βρισκόμαστε σήμερα.

Τελευταία όλο και περισσότερο διαπιστώνουμε τη σημαντική συμβολή της έρευνας των περιβαλλοντικών συνθηκών στη μελέτη της προϊστορίας. Μέσα σ' αυτό το φυσικό περιβάλλον αναζητήθηκαν τα ίχνη της ανθρώπινης παρουσίας τα οποία και άρχισαν να μελετώνται. Κάπως έτσι δόθηκαν απαντήσεις σε αρκετούς προβληματισμούς και πιο πολύ φως ήρθε να φωτίσει το μυστήριο του μακρινού μας παρελθόντος.

Ο δρόμος της αναζήτησης και της ανακάλυψης των μηνυμάτων που μας άφησε ο άνθρωπος της προϊστορικής εποχής είναι πολύ μακρύς ακόμα. Μελετώντας τα ίχνη του μέσα στο περιβάλλον όπου έδρασε επιδιώκουμε να τον κάνουμε πιο σύνητομο, πιο εύκολο, πιο βατό.

Ας ξεκινήσουμε μαζί αυτό το μεγάλο, το μακρινό αλλά παράλληλα και συναρπαστικό ταξίδι μέσα στο χρόνο.

ΠΡΟΛΟΓΟΣ

Ο άνθρωπος είναι δέσμιος, εδώ και αιώνες, του κλίματος, της χλωρίδας, της πανίδας, κάποιων καλλιεργειών και γενικά μιας ισορροπίας που οικοδομήθηκε σιγά-σιγά, και απ' την οποία δεν μπορεί ν' απομακρυνθεί, γιατί αυτό διαφορετικά θα οδηγούσε σε μεγάλες ανατροπές.

Σύμφωνα με τα τελευταία δεδομένα της ανθρωπολογικής έρευνας το παρελθόν του ανθρώπου πάνω στη γη φθάνει τα τρία σχεδόν εκατομμύρια χρόνια. Το τμήμα όμως του παρελθόντος που είναι ιστορημένο και αποδεικνύεται με γραπτά κείμενα στην πιο ιδανική και ευνοημένη περιοχή του κόσμου δε φτάνει τα δύο χιλιοστά του συνόλου. Διαπιστώνουμε δηλαδή πόσο αργά ανακάλυψε ο άνθρωπος τη γραφή για να περιγράψει τα γεγονότα ή καλύτερα πολλά από αυτά που συνέβαιναν γύρω του και που τα θεωρούσε άξια μνείας και αναφοράς. Επισημαίνουμε ότι πολλά απ' αυτά τις περισσότερες φορές δεν ήταν και τα πιο σημαντικά.

Στη χώρα μας, κείμενα αξιόλογα, με ιστορική αξία δεν συναντάμε πριν από την εποχή του Ομήρου. Έτσι, θα μπορούσαμε να πούμε πως το ιστορημένο παρελθόν δε φτάνει ούτε στις τρεις χιλιάδες χρόνια. Με βάση τα παραπάνω θα μπορούσαμε να ονομάσουμε ως Προϊστορία το χρονικό διάστημα που προηγείται των γραπτών ιστορικών κειμένων. Το τμήμα αυτό από περιοχή σε περιοχή είναι σχετικό και άνισο. Σε κάθε περίπτωση όμως είναι το μεγαλύτερο χρονικό διάστημα το οποίο άλλωστε δεν μπορεί να αγνοηθεί. Και όπως στη φυσική υπόσταση του ανθρώπου βαραίνουν τα στοιχεία εκείνα που έχει κληρονομήσει από τους προγόνους του, το ίδιο ακριβώς συμβαίνει και στην πολιτιστική του εξέλιξη, όπου βασικός είναι ο ρόλος της Προϊστορίας που αντιπροσωπεύει και τη μεγαλύτερη περίοδο της ανθρώπινης δραστηριότητας.

Συχνά πολλοί από εμάς αναρωτιόμαστε, αν υπάρχει διαφορά ανάμεσα στην Ιστορία και την Προϊστορία. Θετική απάντηση στον προβληματισμό μας αυτό δεν είναι νοητή. Γιατί η Ιστορία δεν αντικαθιστά την Προϊστορία, αλλά τη διαδέχεται. Επομένως συμβατική είναι η διάκριση της ιστορίας της ανθρωπότητας σε ανιστόρητη και ιστορημένη. Δεν αμφιβάλλουμε για την ύπαρξη κάποιου προγόνου μας, έλεγε κάποιος σοφός. Πραγματικά, δε χάνεται για πάντα ό,τι περνάει. Ανθρώπινη δράση υπάρχει και αποδεικνύεται πολύ πριν από τη λεγόμενη ιστορική περίοδο. Όπως για την Ιστορία έτσι και για την Προϊστορία ανοίγονται και άλλοι δρόμοι, μερικοί απ' τους οποίους είναι τα μνημεία, τα έργα τέχνης και τεχνικής, τα κάθε λογής δημιουργήματα του ανθρώπου που συχνά μιλάνε πιο αληθινά από μερικά γραπτά κείμενα.

Αν κατ' επέκταση Ιστορία σημαίνει γνώση, όσο προχωράει η αρχαιολογική έρευνα και εμπλουτίζεται η γνώση του παρελθόντος, τόσο πληρέστερη γίνεται η ιστορία των προφιλολογικών περιόδων.

Πρόσφατα στον τόπο μας η αρχαιολογική έρευνα ξεπέρασε το φράγμα του Ολοκαίνου και εισχώρησε σε μια προγενέστερη γεωλογική περίοδο (10.000 χρό-

νια πριν από την εποχή μας), το Πλειστόκαινο (2.000.000-10.000), τον αιώνα των μεγάλων και απότομων κλιματικών αλλαγών και οικολογικών αναστατώσεων. Το Πλειστόκαινο καλύπτει χρονικά η πιο παλαιά και εκτεταμένη από τις τρεις συμβατικές υποδιαιρέσεις της εποχής του Λίθου, η Παλαιολιθική. Η δεύτερη υποδιάρθρωση της εποχής του Λίθου αντιστοιχεί με μια φάση καθαρά μεταβατική, τη Μεσολιθική και η τρίτη με τη Νεολιθική.

Αν τις παραπάνω υποδιαιρέσεις τις κρίνουμε από πολιτισμική σκοπιά, θα διαπιστώσουμε πως δεν έχουν πραγματικό περιεχόμενο και ότι θα είχαν από καιρό εγκαταλειφθεί, εάν δεν ήταν πασίγνωστοι και σχετικά εύκολοι. Οι διαδοχικές αλλαγές που σημειώνονται στα εργαλεία φαίνονται επιφανειακές σε σύγκριση με τις πολύ πιο σημαντικές εσωτερικές μεταβολές που χαρακτηρίζουν ιδιαίτερα την τρίτη υποδιάρθρωση, τη Νεολιθική. Γι' αυτό η εποχή αυτή, ενώ χρονικά αποτελεί τον επίλογο της μεγάλης εποχής του Λίθου, στην ουσία είναι ο πρόλογος ενός νέου πολυσήμαντου οικονομικού και πολιτιστικού σταδίου που ονομαζόταν παραγωγικό. Το νέο αυτό στάδιο ήταν τόσο διαφορετικό από το θηρευτικό και συλλεκτικό που είχε προηγηθεί, ώστε η αλλαγή που προκάλεσε θεωρήθηκε δικαιολογημένα η μεγαλύτερη επανάσταση στην ιστορία του ανθρώπινου γένους.

Στο τόπο μας, η προϊστορική έρευνα ήδη συμπλήρωσε έναν αιώνα. Στο μεγαλύτερό της μέρος η προσπάθεια στράφηκε κυρίως στη όψιμη Προϊστορία. Δεν πρέπει ασφαλώς να λησμονούμε ότι στην Ελλάδα η έρευνα της Προϊστορίας άρχισε σαν μια προσπάθεια επαλήθευσης του Έπους και του Μύθου, στοιχείων που είχαν τεράστια παιδευτική αξία στην κλασική εποχή του Ελληνισμού και κατ' επέκταση μεγάλη σημασία για τη σύγχρονη ιστορική σκέψη.

Η σύγχρονη έρευνα διαμόρφωσε μια αντίληψη του πραγματικού βάθους της Προϊστορίας στον τόπο και του αληθινού περιεχομένου της. Η νέα αυτή αντίληψη βασίζεται στην επιστημονική πίστη ότι η απώτερη Προϊστορία είναι σε παγκόσμια κλίμακα η κοινή πηγή όλων των κατοπινών υψηλών ή Ιστορικών πολιτισμών. Επομένως και για την Ελλάδα η αναδρομή στην Προϊστορία δεν είναι μόνο χρησιμη αλλά και αναγκαία, γιατί χωρίς αυτήν δε θα είχαμε ολοκληρωμένη αντίληψη της πολιτιστικής μας εξέλιξης.

Η Ελλάδα εξάλλου είναι ο τόπος όπου δρα εξακολουθητικά η αρχαιότερη πολιτιστική παράδοση του κόσμου. Ένα μόνο στοιχείο της παράδοσης αυτής (στοιχείο δευτερεύον οπωσδήποτε και το νεότερο ίσως από όλα) η γλώσσα έχει αδιάκοπη ζωή τριάντα δύο αιώνων. Δε γίνεται βέβαια λόγος για συνέχεια φυλετική, γιατί η φυλή είναι έννοια ξένη στο χώρο της πολιτισμικής δημιουργίας. Εδώ τονίζεται απλώς το γεγονός ότι ένας μακροχρόνιος και ακατάλυτος δεσμός λειτουργεί ακόμα από τα χρόνια της Προϊστορίας ανάμεσα στο λαό, φορέα και δημιουργό της παράδοσης και στον τόπο, το προαιώνιο και αναλλοίωτο πλαίσιο της παράδοσης αυτής και ότι επίσης οι ρίζες του είναι πολύ βαθύτερες από όσο υποπτευόμαστε.

Η σημασία της τοπικής ιστορίας στην εκπαίδευση

Στο χώρο της εκπαίδευσης τώρα η ποιότητα της παρεχόμενης εκπαίδευσης συνεχώς αναπροσαρμόζεται. Αυτός εξάλλου, πρέπει να είναι ο κύριος στόχος του εκπαιδευτικού μας συστήματος. Μία από τις προτεινόμενες αλλαγές είναι η εισαγωγή της τοπικής ιστορίας στην πρωτοβάθμια εκπαίδευση. Οι καινοτομίες αποβλέπουν σ' ένα σχολείο δημιουργικό, ευχάριστο και βιωματικό. Ένα σχολείο φιλόξενο, κέντρο ζωής για το νέο άνθρωπο, ένα σχολείο που θα είναι ταυτόχρονα ζωή και προετοιμασία για τη ζωή.

Αλλά, τι ακριβώς είναι τοπική ιστορία; Τοπική ιστορία θα λέγαμε πως είναι το ιστορικό εκείνο υλικό που βρίσκεται δίπλα μας και είναι ήδη γνωστό, οικείο σε όλους μας ή μπορεί να γίνει γνωστό κυρίως ως αποτέλεσμα εργασιών και επιτόπιας έρευνας.

Ένα από τα αντικείμενα επομένως της τοπικής ιστορίας, όπου οι έννοιες **τόπος** και **άνθρωπος** είναι αλληλένδετες, είναι η μελέτη των δραστηριοτήτων του ανθρώπου, όπως αυτές έχουν υπάρξει μέσα σ' ένα γεωγραφικό πλαίσιο.

Η μελέτη της τοπικής ιστορίας και των ιστορικών μνημείων βοηθά :

- στην απομάκρυνσή μας από τις παραδοσιακές μεθόδους διδασκαλίας, καταργώντας το μονοπώλιο του σχολικού βιβλίου και την αποστήθιση, αφού γίνεται απευθείας μελέτη και αξιολόγηση των ιστορικών πηγών.
- τους μαθητές να παρατηρούν, να περιγράφουν, να φαντάζονται, να κρίνουν και να συγκρίνουν τις πηγές, να ερευνούν και να αναλαμβάνουν πρωτοβουλίες, να αναπτύσσουν το συναίσθημα ευθύνης, να ξεχωρίζουν το σημαντικό από το ασήμαντο, να διατυπώνουν ερωτήματα και να καταγράφουν τις παρατηρήσεις τους.
- στην απόκτηση περιβαλλοντικής ευαισθησίας. Το περιβάλλον στην ιστορία δεν έχει μόνο την οικολογική του έννοια. Η διάστασή του είναι τριπλή και διαρθρώνεται ως ακολούθως:
 - α.- στο χώρο όπου εξελίσσονται τα γεγονότα
 - β.- στο στοιχείο εκείνο όπου η παρουσία και συμμετοχή του ανθρώπου στα γεγονότα είναι καθοριστική
 - γ.- στις διαδοχικές επεμβάσεις του ανθρώπου πάνω στη φύση
- στην κοινωνικοποίηση του μαθητή με την έννοια ότι εντάσσεται στο χώρο, το χρόνο και το περιβάλλον όπου ζει.
- την αυτενέργεια των μαθητών. Οι μαθητές δεν παρακολουθούν τα γεγονότα σαν ταινία αλλά συμμετέχουν σ' αυτά, τα μεταπλάθουν, τα βιώνουν, αισθάνονται τη μυρωδιά του παλαιού.
- την αλληλοτροφοδότηση μεταξύ σχολείου και κοινωνίας, την απόκτηση ιστορικής συνείδησης, την ανάπτυξη προσωπικών δεσμών με τα ιστορικά μνημεία που σχετίζονται με το συγκεκριμένο χώρο.
- τους μαθητές να προσεγγίζουν καλύτερα τον κόσμο των ενηλίκων, να τον κατανοούν μέσα από την ασφάλεια της χρονικής απόστασης.

ΕΙΣΑΓΩΓΗ

“Ο Προϊστορικός οικισμός του τόπου μας – Ο αρχαιότερος γεωργικός οικισμός της Ευρώπης (6.230 π.Χ.)”

Η ενασχόλησή μας για ένα χρονικό διάστημα περίπου οκτώ μηνών με το συγκεκριμένο θέμα προέκυψε από το γεγονός ότι ο οικισμός αυτός βρίσκεται δίπλα μας. Διαπιστώσαμε πως μέσα από την Περιβαλλοντική Εκπαίδευση μας δίνεται η δυνατότητα να ασχοληθούμε συστηματικά με τον Προϊστορικό οικισμό του τόπου μας, ο οποίος σημειωτέον είναι ο αρχαιότερος νεολιθικός γεωργικός οικισμός της Ευρώπης.

Η εργασία αυτή σχεδιάστηκε ύστερα από διαλογική συζήτηση με τους μαθητές των Ε΄, ΣΤ΄ τάξεων και του Τμήματος Ένταξης με την καθοδήγηση των εκπαιδευτικών τους.

Από την πρώτη στιγμή θέσαμε ως πρωταρχικούς στόχους :

- την επαφή και γνωριμία των μαθητών με το συγκεκριμένο προϊστορικό οικισμό
- την ευαισθητοποίηση και τον προβληματισμό των κατοίκων του Δήμου Αποστόλου Παύλου για την ύπαρξη ενός τόσο σημαντικού αρχαιολογικού μνημείου στον τόπο τους, η ανάδειξη του οποίου θα πρέπει να είναι η πρώτη προτεραιότητα
- τη ευαισθητοποίηση και τον προβληματισμό των αρμόδιων φορέων για την ύπαρξη ενός τόσο σημαντικού αρχαιολογικού μνημείου στον τόπο τους, η ανάδειξη του οποίου θα πρέπει να είναι η πρώτη προτεραιότητα

Με αφετηρία τα πραγματικά ενδιαφέροντα και τις ανάγκες των μαθητών, για να πετύχουμε τους στόχους και σκοπούς μας θεωρήσαμε τη μέθοδο project καταλληλότερη επειδή :

- ευνοείται η ομαδική διδασκαλία και η ενεργητική συμμετοχή των μαθητών. Τα παιδιά έρχονται σε επαφή με το ιστορικό μνημείο, τα τεκμήρια και τις μαρτυρίες που σχετίζονται με αυτό (φωτογραφίες, κείμενα). Τους δίνεται η αίσθηση του τόπου, εξοικειώνονται με το παρελθόν και συνδυάζουν τη δουλειά στην τάξη με την πρακτική εργασία έξω από αυτήν. Μαθαίνουν δηλαδή ενεργητικά.
- εργάζονται όπως οι ιστορικοί και μαθαίνουν να βλέπουν με ιστορική ματιά όσα τους περιτριγυρίζουν. Έτσι μαθαίνουν πώς έφτασε η ιστορία σε αυτούς όχι σαν μια σειρά γεγονότων που πρέπει να αποστηθίσουν, αλλά με βάση την εμπειρία τους, την αυτενέργειά τους, τις πηγές και τις μαρτυρίες.

- ενθαρρύνεται η συνεργασία μεταξύ των συναδέλφων του σχολείου, των εκπαιδευτικών με το σύλλογο γονέων και κηδεμόνων και τους εμπλεκόμενους στη διαδικασία της εκπαίδευσης φορείς
- ευνοείται από τους μαθητές η καλλιέργεια της κριτικής σκέψης, της συλλογικής- συνεργατικής διάθεσης και προσπάθειας και τέλος η βιωματική δράση.
- οδηγεί τους μαθητές στη διαμόρφωση μιας ισορροπημένης προσωπικότητας, στην καλλιέργεια μαθησιακών και κοινωνικών δεξιοτήτων και στην απόκτηση θετικών στάσεων και αξιών, έτσι ώστε να ενταχθούν δημιουργικά στην κοινωνία ως υπεύθυνοι πολίτες.

Κατά το σχεδιασμό της εργασίας λάβαμε υπόψη μας πολύ καλά το χώρο που θέλαμε να εξετάσουμε, τις μορφολογικές ιδιαιτερότητές του και επιχειρήσαμε να εντάξουμε τα γεγονότα (κοινωνικά, οικονομικά, κ.ά.) σε χρονολογική σειρά (διαδοχή γεγονότων, χρονολογία, αιτιώδεις σχέσεις)

Ξεκινήσαμε με αφετηρία το οικείο, το προσιτό και το αισθητό προς το μακρινό και το νοητό

Μέθοδος και πορεία της εργασίας μας

Το μάθημα της Ιστορίας στάθηκε η αφορμή για την ενασχόληση μας με το νεολιθικό οικισμό του τόπου μας, ο οποίος σημειωτέον είναι ο αρχαιότερος γεωργικός οικισμός σε ευρωπαϊκό έδαφος, χρονολογείται στα 6.230 π. Χ. και τράβηξε από την πρώτη στιγμή την προσοχή μας.

Στις προθέσεις μας ήταν η αναζήτηση περισσότερων στοιχείων από αυτά που επιφανειακά γνώριζαν ή δε γνώριζαν οι μαθητές μας.

Ο προβληματισμός και το ενδιαφέρον των παιδιών δεν άργησε να έλθει. Συζητώντας μέσα στην τάξη καταλήξαμε πως θ' πρεπε να γνωρίσουμε πολύ περισσότερα για το νεολιθικό οικισμό, το δικό μας μοναδικό μνημείο.

Αρχίσαμε από τα πραγματικά ενδιαφέροντα αλλά και τις ανάγκες των μαθητών μας. Η προσέγγιση της γνώσης έγινε σφαιρικά. Βοηθήσαμε τους μαθητές να αποκτήσουν δεξιότητες χρήσιμες για την καθημερινή τους ζωή. Ταξιδέψαμε με τη μηχανή του χρόνου πολλούς αιώνες πίσω. Ήρθαμε σε επαφή με απομεινάρια της προϊστορίας στην περιοχή όπου ζούμε και αναζητήσαμε πληροφορίες, οι οποίες αναφέρονται σε αυτά. Συγκεντρώσαμε γραπτές μαρτυρίες από βιβλία τοπικών συγγραφέων, επιστημονικά άρθρα, λογοτεχνικά βιβλία Ελλήνων και ξένων συγγραφέων και άρθρα τοπικών εφημερίδων.

Η εργασία μας περιελάμβανε:

A. Έρευνα πεδίου:

- 1) επιτόπια έρευνα στον προϊστορικό οικισμό της Νέας Νικομήδειας
- 2) επίσκεψη στο αρχαιολογικό μουσείο Βέροιας για να γνωρίσουμε από κο-

ντά τα ευρήματα από τις ανασκαφές που πραγματοποιήθηκαν στον οικισμό τα έτη 1961, 1963 και 1964

3) επίσκεψη και γνωριμία των μαθητών με έναν άλλο νεολιθικό οικισμό αυτόν του Δισπηλιού Καστοριάς, ο οποίος σημειωτέον με δραστηριοποίηση κατοίκων και αρμόδιων φορέων έχει αναδειχθεί

Β. Εργασία στην τάξη:

1) χρήση ιστορικών πηγών
2) συνεργασία δασκάλων – μαθητών για το σχεδιασμό και υλοποίηση δραστηριοτήτων ως ακολούθως :

α. Προϊστορία-Ιστορία

β. Νεολιθική εποχή

γ. Προϊστορικοί οικισμοί της Ελλάδος

δ. Νεολιθικός οικισμός Νέας Νικομήδειας

ε. Οικιστικό σχέδιο-Εργαλεία

στ. Ασχολίες των κατοίκων- Ενδυμασία-Θρησκεία.

ζ. Θεατρική αγωγή (Αναπαράσταση επιλογής και εγκατάστασης ανθρώπων στον οικισμό μας)

η. Παρεμβάσεις μαθητών- Ανοιχτές επιστολές προς ιδιώτες και αρμόδιους φορείς (Νομάρχη-Δήμαρχο Αποστόλου Παύλου-Διευθυντή αρχαιολογικής Υπηρεσίας)

Χρησιμοποιήσαμε θεματικές ενότητες της Ιστορίας, της Γλώσσας (παραγωγή γραπτού και προφορικού λόγου), των Μαθηματικών (διδασκαλία κλίμακας και σχεδιασμό της κάτοψης του οικισμού), της Φυσικής (οι μεταβολές του φυσικού περιβάλλοντος στην διάρκεια των αιώνων και η επίδρασή τους στη ζωή του ανθρώπου), της Γεωγραφίας (σχεδίαση χαρτών, χρήση πυξίδας, προσανατολισμός στο χάρτη), των Θρησκευτικών (θρησκευτικές θεότητες, ταφικά έθιμα), της Θεατρικής Αγωγής (θεατρικό δρώμενο), των Εικαστικών Τεχνών (χειροτεχνικές κατασκευές, δημιουργία πήλινων αγγείων και ειδωλίων, κατασκευή μακέτας αναπαράστασης του προϊστορικού οικισμού του τόπου μας), και αξιοποιήσαμε ως χώρους εργασίας τη σχολική τάξη, το χώρο του προϊστορικού οικισμού, τη Δημόσια Βιβλιοθήκη Βέροιας και τέλος την εμπειρία μας από την επίσκεψή μας στον προϊστορικό οικισμό του Δισπηλιού Καστοριάς (λιμναίος πασσαλόπληκτος οικισμός).

Κατά τη διάρκεια της εργασίας μας είχαμε την ευκαιρία να γνωρίσουμε από κοντά τους κ.κ. Παπαδόπουλο Ιωάννη αρχιεργάτη των ανασκαφών και Μελετίδη Ιωάννη Οικονομολόγο-Ιστορικό, το βιβλίο του οποίου βοήθησε σημαντικά τους μικρούς μαθητές μας στην έρευνα και τη γνωριμία τους με τον οικισμό του τόπου μας.

Οι διαλέξεις των προσώπων αυτών φώτισαν σκοτεινές πτυχές του θέματός μας και έδωσαν απαντήσεις σε ερωτήσεις και απορίες των μαθητών.

Στα πρόσωπα που συνέβαλαν και βοήθησαν στην προσπάθειά μας είναι ο Σχολικός Σύμβουλος Π.Ε. 1ης Περιφέρειας Ημαθίας κ. Τσιούμας Ευάγγελος και ο δι-

ευθυντής μας κ. Βλάχος Βασίλειος, οι οποίοι μας συμπαραστάθηκαν από την πρώτη στιγμή στο δύσκολο και επίπονο έργο μας.

Επίσης εκφράζουμε τις θερμές μας ευχαριστίες προς τον κ. Κουρουζίδη Θεοχάρη, υπεύθυνο Περιβαλλοντικής Εκπαίδευσης της Α/θμιας Εκπαίδευσης Ημαθίας, για τη αμέριστη συμπαράσταση και συνεργασία που έδειξε για την ολοκλήρωση της προσπάθειάς μας.

Θα ήταν μεγάλη παράλειψή μας εάν δεν αναφερόμασταν στον Δήμαρχο Αποστόλου Παύλου κ. Βαλαβάνη Ελευθέριο που από την πρώτη στιγμή αγκάλιασε και στήριξε ηθικά και υλικά την όλη προσπάθειά μας. Γι' αυτό και του απευθύνουμε ένα μεγάλο ευχαριστώ. Επίσης θα θέλαμε να ευχαριστήσουμε για τη συμπαράστασή τους, τον Πρόεδρο του Δημοτικού Συμβουλίου του ίδιου Δήμου κ. Φιλίππιδη Μιλτιάδη και τους Προέδρους των: Τοπικού Συμβουλίου κ. Παπαδόπουλο Νικόλαο και της Σχολικής Επιτροπής κ. Τραπεζανλή Δημήτριο, Νέας Νικομήδειας.

Ο Σύλλογος Γονέων και Κηδεμόνων Νέας Νικομήδειας και ιδιαίτερα το Διοικητικό του Συμβούλιο στάθηκαν από την πρώτη στιγμή στο πλευρό μας και στήριξαν ηθικά και υλικά την προσπάθειά μας αυτή. Αξίζει όμως να αναφέρουμε την αξιέπαινη πρωτοβουλία και δράση του μέλους κ. Βοργιατζίδη Δημήτρη ο οποίος συνεργάστηκε και μας συμπαραστάθηκε ισότιμα στην ολοκλήρωση της συγκεκριμένης εργασίας μας.

Μέσα στα πρόσωπα που νιώθουμε την ανάγκη να ευχαριστήσουμε είναι και ο κ. Καραμανλίδης Νίκος ιδιοκτήτης του τυπογραφείου Type Press για τη συνεργασία και τη βοήθεια καθόλη τη διάρκεια του προγράμματος αλλά και για την επιμελημένη και ολοκληρωμένη παρουσίαση του βιβλίου.

Η οικονομική εκμετάλλευση της παρούσης έκδοσης παραχωρήθηκε στο Σύλλογο Γονέων και Κηδεμόνων του εν λόγω σχολείου, ώστε τα έσοδα να χρησιμοποιηθούν στον εξοπλισμό του και στην ενίσχυση μελλοντικών εργασιών του.

**Σημειώσεις από τα τετράδια εργασίας
των μαθητών των Ε'-ΣΤ' τάξεων και του τμήματος ένταξης
του σχολείου μας**

Από την πρώτη στιγμή διαπιστώσαμε, όπως εξάλλου μας είχαν τονίσει οι δάσκαλοί μας, ότι ο τρόπος εργασίας μας δε θα ήταν ανάλογος με εκείνο που έως εκείνη τη στιγμή είχαμε συνηθίσει. Χωριστήκαμε σε ομάδες, δημιουργήσαμε φακέλους για να συγκεντρώνουμε το υλικό μας και χρησιμοποιήσαμε τετράδια εργασίας για να κρατάμε σημειώσεις για όλες μας τις δραστηριότητες. Κατόπιν όλοι μαζί, ύστερα από διαλογική συζήτηση, προγραμματίσαμε τις δραστηριότητές μας και καταλήξαμε να:

- ✓ επισκεφθούμε τη Δημόσια Κεντρική Βιβλιοθήκη και να αξιοποιήσουμε όλα τα σύγχρονα μέσα της τεχνολογίας.
- ✓ πραγματοποιήσουμε διαλέξεις με τους κ.κ. Παπαδόπουλο Ιωάννη, επιστάτη των ανασκαφών και με τον ιστορικό Μελετίδη Ιωάννη, συγγραφέα του μοναδικού βιβλίου για τον προϊστορικό οικισμό.
- ✓ επισκεφθούμε τους νεολιθικούς οικισμούς του Δισπηλιού Καστοριάς και των Σέσκλου-Διμηγίου στο Βόλο.
- ✓ επισκεφθούμε το αρχαιολογικό μουσείο Βέροιας, έτσι ώστε να έρθουμε σε επαφή με τα ευρήματα των ανασκαφών.
- ✓ συγκεντρώσουμε και ταξινομήσουμε χρήσιμο και πλούσιο υλικό από το μοναδικό βιβλίο του κ. Μελετίδη Ι. (Γνωριμία με το νεολιθικό οικισμό της Νέας Νικομήδειας Ημαθίας και το περιβάλλον του, έκδοση 2000), από εγκυκλοπαίδειες, λεξικά και το INTERNET.
- ✓ γνωρίσουμε πως να εντοπίζουμε τα στοιχεία μιας γραπτής πηγής (συγγραφέας, τίτλος, τόπος έκδοσης, χρονολογία έκδοσης), να τα σημειώνουμε σε καρτέλα και να καταγράφουμε σ' αυτήν τις πληροφορίες που μας είναι απαραίτητες για την εργασία μας.

Το επόμενο βήμα μας ήταν να συνδυάσουμε πληροφορίες από διαφορετικές πηγές για ένα συγκεκριμένο θέμα και να γράψουμε ένα κείμενο γι' αυτό χρησιμοποιώντας ερωτήσεις από αντίστοιχα φύλλα εργασίας.

Συνεργαστήκαμε τόσο μέσα στην ομάδα όσο και σε επίπεδο ομάδων για την παραγωγή γραπτών και προφορικών κειμένων.

Συμπεράναμε πως δεν είναι μόνο το σχολικό βιβλίο αυτό που μας δίνει γνώσεις και πληροφορίες και ότι στην καθημερινή μας ζωή συνδυάζουμε διάφορες πηγές-βιβλία, εφημερίδες, περιοδικά, ηλεκτρονικούς υπολογιστές – καθώς επίσης και διάφορες συζητήσεις που κάνουμε με τους συνανθρώπους μας.

Βάλαμε σαν στόχο να χρησιμοποιήσουμε αυτόν τον τρόπο μάθησης και στο σχολείο και μάθαμε να συνεργαζόμαστε μεταξύ μας. Σίγουρα χρειαστήκαμε κάποια εξάσκηση για να καταφέρουμε το δύσκολο έργο μας μια που θα ήταν η πρώτη φορά ίσως που θα δουλεύαμε με αυτόν τον τρόπο.

Οι διαλέξεις με τους κ.κ. Παπαδόπουλου Ιωάννη και Μελετίδη Ιωάννη στο χώρο του σχολείου μας και οι επισκέψεις μας στο αρχαιολογικό μουσείο και στη Δημόσια Κεντρική Βιβλιοθήκη Βέροιας μας βοήθησαν να πλουτίσουμε τις γνώσεις μας και να λύσουμε όποιες απορίες είχαμε.

Η παρουσία των δύο πρώτων κυριών στην τάξη μας ήταν σπουδαία εμπειρία για όλους μας.

Μια μαθήτριά έκανε τη συντονίστρια της συζήτησης και στη συνέχεια οι υπόλοιποι, παίρνοντας το λόγο από το συντονιστή, απηύθυναν ερωτήσεις.

Μια συμμαθήτριά μας ήρθε ένα πρωί και μας διάβασε μια δική της ιστορία με δικούς της ήρωες για τον οικισμό. Ενθουσιαστήκαμε και αποφασίσαμε να δημιουργήσουμε κι εμείς τις δικές μας ιστορίες για το ίδιο θέμα με στίτσα και λόγια.

Εκτός από συζητήσεις, γράψιμο και διάβασμα συμμετείχαμε και σε άλλες δραστηριότητες μέσα στην τάξη μας και έξω από αυτήν. Μ' αυτές μάθαμε να χρησιμοποιούμε:

α) το τοπογραφικό σχεδιάγραμμα και να δημιουργούμε κατόψεις.

β) κλίμακες για την απεικόνιση του οικισμού (σχεδιάγραμμα).

Αποφασίσαμε να προχωρήσουμε στην αναπαράσταση του οικισμού κατασκευάζοντας μακέτα για την οποία χρησιμοποιήσαμε υλικά εκείνης της εποχής όπως πηλό, καλάμια, ξύλα.

Δημιουργήσαμε εκθέσεις στους πίνακες ανακοινώσεων του σχολείου μας όπου η κάθε ομάδα τοποθετούσε σημαντικά στοιχεία και δραστηριότητες του θέματος που επεξεργάζονταν.

Κατασκευάσαμε πήλινα αγγεία, εργαλεία και όπλα εκείνης της εποχής.

Ήταν πολύ όμορφος και πολύ διασκεδαστικός ο νέος αυτός τρόπος δουλειάς. Μπορέσαμε και ολοκληρώσαμε την εργασία μας χρησιμοποιώντας όλα τα μαθήματα του αναλυτικού μας προγράμματος.

Ήταν πολύ σημαντικό για μας που μάθαμε **πώς να μαθαίνουμε**, πράγμα πολύ χρήσιμο στην καθημερινότητά μας, μέσα και έξω από το σχολείο.

Σας προσκαλούμε να έλθετε να μοιραστείτε μαζί μας τις γνώσεις που αποκτήσαμε, τις συγκινήσεις που αισθανθήκαμε κατά τη διάρκεια του συναρπαστικού ταξιδιού μας μέσα στο χρόνο, που διήρκεσε σχεδόν οκτώ μήνες.

ΑΞΙΟΛΟΓΗΣΗ

Η επίτευξη των στόχων που τέθηκαν από την αρχή, ύστερα από διαλογική συζήτηση μαθητών και εκπαιδευτικών, ήταν συνεχώς το κύριο μέλημά μας.

Δε στηριχτήκαμε μόνο στο γνωστικό πληροφοριακό υλικό, που αντλείται κυρίως από τις περιλήψεις, αλλά και σε θέματα κρίσης και προβληματισμού που στοχεύουν ή ελέγχουν την ευαισθητοποίηση του μαθητή.

Ακόμη βαρύνουσα σημασία στην αξιολόγηση είχε η συμμετοχή του μαθητή σε πρακτικές δραστηριότητες που αφορούν την ευαισθητοποίηση των φορέων, την ανάδειξη - αξιοποίηση του προϊστορικού οικισμού της Ν. Νικομήδειας.

Το θέμα ερευνήθηκε από πολλές πτυχές όπως:

- ο γεωγραφικός χώρος.
- ο χωρισμός ιστορίας -προϊστορίας.
- η σχέση της ιστορίας με άλλες επιστήμες, ιδιαίτερα με την επιστήμη της αρχαιολογίας.
- ο γνωστικός χάρτης της νεολιθικής εποχής.
- οι προϊστορικοί οικισμοί της Ελλάδας
- ο νεολιθικός οικισμός της Ν. Νικομήδειας (επίσκεψη στο χώρο του οικισμού).
- το οικιστικό σχέδιο.
- οι ασχολίες των κατοίκων – εργαλεία.
- η θρησκεία (τρόποι λατρείας, ύπαρξη ναού, θεοί).
- η ενδυμασία, τα ήθη και έθιμα.
- οι επισκέψεις σε άλλους νεολιθικούς οικισμούς.
- διαλέξεις στο χώρο του σχολείου.
- επισκέψεις στο αρχαιολογικό μουσείο της Βέροιας.
- επίσκεψη στη βιβλιοθήκη Βέροιας

Με τον τρόπο αυτό έγινε προσπάθεια να αποκτήσουν οι μαθητές μια ολοκληρωμένη εικόνα του πολιτισμού της εποχής που ανήκει ο προϊστορικός οικισμός της Ν. Νικομήδειας.

Γνώρισαν καλύτερα τον τόπο τους και συνειδητοποίησαν ως ένα βαθμό ότι αποτελούν τμήμα του χώρου αυτού μέσα στον οποίο ζουν και δρουν ως ενεργά μέλη της κοινωνίας.

Πραγματοποίησαν όχι μόνο βιβλιογραφική και αρχειακή έρευνα αλλά και φωτογράφιση, σχεδιασμό, κατασκευή μακέτας, χειροτεχνικές κατασκευές, γλωσσική άσκηση στη διατύπωση μικρών αλλά περιεκτικών κειμένων, συνεντεύξεων, θεατρικών παραστάσεων.

Με τον τρόπο αυτό κατάφεραν:

- ❖ Να ασκηθούν στην έρευνα, την αυτονομία, την υπευθυνότητα και τη δράση.
- ❖ Να μελετήσουν ένα κομμάτι της τοπικής τους ιστορίας και να διευκολυνθούν στην μετάβαση από αυτήν στη γενική ιστορία.

- ❖ Να κατανοήσουν τη σημασία του φυσικού ιστορικού περιβάλλοντος της περιοχής.
- ❖ Να σέβονται και να εκτιμούν τους αρχαιολογικούς χώρους.
- ❖ Να κατανοήσουν τη σημασία που έπαιξε και εξακολουθεί να παίζει το περιβάλλον στη ζωή του ανθρώπου.
- ❖ Να σέβονται τους αγώνες των ανθρώπων που έζησαν και έδρασαν στο τόπο τους.
- ❖ Να αναδείξουν τον αρχαιότερο σε ευρωπαϊκό επίπεδο γεωργικό νεολιθικό οικισμό.
- ❖ Να αποκτήσουν περιβαλλοντική συνείδηση.

Όλα αυτά μέσα από συγκεκριμένες δράσεις όπως:

- ✓ Τη δημιουργία αφισών για την ευαισθητοποίηση των κατοίκων του δήμου.
- ✓ Τη συγγραφή ενημερωτικού φυλλαδίου για τον οικισμό και τη διανομή του στους κατοίκους.
- ✓ Την παρουσίαση των εργασιών τους (γραπτών κειμένων, χειροτεχνικών κατασκευών, φωτογραφιών).
- ✓ Τη θεατρική αναπαράσταση της ζωής των κατοίκων εκείνης της εποχής.
- ✓ Την επίσκεψη του χώρου και τον καθαρισμό αυτού.
- ✓ Τέλος τη συγγραφή επιστολών και την αποστολή τους σε αρμόδιους φορείς, με στόχο την ευαισθητοποίησή τους, με απώτερο στόχο τη συμβολή τους στην ανάδειξη και αξιοποίηση του οικισμού.

ΟΙ ΥΠΕΥΘΥΝΟΙ ΕΚΠΑΙΔΕΥΤΙΚΟΙ ΤΟΥ ΠΡΟΓΡΑΜΜΑΤΟΣ

ΒΑΛΟΜΑΝΔΡΑ ΖΩΓΡΑΦΙΑ

ΟΡΦΑΝΙΔΗΣ ΙΩΑΝΝΗΣ

ΧΑΙΡΙΣΤΑΝΙΔΗΣ ΕΛΕΥΘΕΡΙΟΣ

ΙΣΤΟΡΙΑ

Η ανθρώπινη ιστορία μοιάζει με σκιά που χάνεται στα βάθη του χρόνου. Τα ίχνη της και τα αποτυπώματά της ανακαλύπτουν οι άνθρωποι είτε τυχαία είτε ερευνώντας συστηματικά, για να μάθουν άλλοτε από περιέργεια, άλλοτε για να διδαχθούν από αυτή, άλλοτε για να νιώσουν τη χαρά της ανακάλυψης και της επαλήθευσης των επιστημονικών συμπερασμάτων τους. Τα μυστικά είναι πολλά και τα περισσότερα απ' αυτά είναι καλά κρυμμένα στα βάθη του χρόνου και της γης. Ο άνθρωπος όμως χρησιμοποιώντας τις πλούσιες διανοητικές ικανότητες, με τις οποίες είναι προικισμένος, εισχωρεί σ' αυτά τα βάθη όσο δύσκολο, επίπονο, κουραστικό κι αν είναι αυτό.

Οι αρχαιολόγοι λοιπόν, οι σκαπανείς του παρελθόντος, είναι αυτοί που επωμίστηκαν αυτό το δύσκολο αλλά ενδιαφέρον έργο. Είναι αυτοί που με τόσο συναρπαστικό τρόπο παρουσιάζουν μπροστά μας την ανθρώπινη διαδρομή στα βάθη του χρόνου και μας εντυπωσιάζουν με τις κατακτήσεις του, τα δημιουργήματά του, τα επιτεύγματά του.

2

Αυτή η πορεία του ανθρώπου προκαλεί το θαυμασμό σε όλους, πολύ περισσότερο δε στις μικρότερες ηλικίες, σε εμάς τα παιδιά, που θεωρούμε τον κόσμο φτιαγμένο από τους μεγάλους και εξαρτημένο το μέλλον μας αποκλειστικά απ' αυτούς.

Πάσσαλοι προϊστορικού
λιμναίου οικισμού.

3

«Συχνά ακούμε ή διαβάζουμε τις φράσεις «η Ελλάδα έχει μεγάλη ιστορία», «έθνος που ξεχνά την ιστορία του χάνεται», «η ιστορία του ανθρώπου χάνεται στα βάθη του χρόνου».

Παρακάτω παρατίθενται οι απόψεις των παιδιών για τη λέξη «ιστορία».

ΟΜΑΔΑ Α΄ «Ιστορία λέμε το παρελθόν, το παρόν και το μέλλον του ανθρώπου.»

ΟΜΑΔΑ Β΄ « Αυτά που έχουν γίνει από κάθε λαό. Ιστορία γράφεται ακόμα και σήμερα. Ιστορία είναι η επιστήμη που ασχολείται με το τι έχει κάνει ο άνθρωπος από τότε που ήρθε στη γη. Από την ιστορία θυμόμαστε τα σημαντικότερα γεγονότα.»

* Η εικόνα 3 είναι από το περιοδικό «επτά ημέρες» της καθημερινής, τόμος ΚΕ΄

ΟΜΑΔΑ Γ' «Ιστορία είναι ένα ταξίδι στο χρόνο που πέρασε. Είναι το παρελθόν, το παρόν και το μέλλον, δηλαδή είναι κάτι που δεν έχει ούτε αρχή ούτε τέλος.»

ΟΜΑΔΑ Δ' «Ιστορία εννοούμε τη ζωή του ανθρώπου από τότε που πάτησε το πόδι του στη γη ως σήμερα.»

ΟΜΑΔΑ Ε' «Ιστορία ονομάζουμε την επιστήμη που εξετάζει τις συνθήκες ζωής του ανθρώπου από τότε που έκανε την εμφάνισή του στη γη ως σήμερα.»

ΟΜΑΔΑ ΣΤ' «Η ιστορία είναι η επιστήμη που ασχολείται με τη ζωή του ανθρώπου και μας παρουσιάζει τα σημαντικότερα βήματα στην εξέλιξη του παγκόσμιου πολιτισμού.»

4

Η αποκάλυψη του προϊστορικού οικισμού της Ν. Νικομήδειας.

• Η εικόνα 4 είναι από το βιβλίο του Γιάννη Μελετίδη «Γνωριμία με τον Νεολιθικό οικισμό της Ν. Νικομήδειας»

ΟΜΑΔΑ Γ´ «Ιστορία είναι ένα ταξίδι στο χρόνο που πέρασε. Είναι το παρελθόν, το παρόν και το μέλλον, δηλαδή είναι κάτι που δεν έχει ούτε αρχή ούτε τέλος.»

ΟΜΑΔΑ Δ´ «Ιστορία εννοούμε τη ζωή του ανθρώπου από τότε που πάτησε το πόδι του στη γη ως σήμερα.»

ΟΜΑΔΑ Ε´ «Ιστορία ονομάζουμε την επιστήμη που εξετάζει τις συνθήκες ζωής του ανθρώπου από τότε που έκανε την εμφάνισή του στη γη ως σήμερα.»

ΟΜΑΔΑ ΣΤ´ «Η ιστορία είναι η επιστήμη που ασχολείται με τη ζωή του ανθρώπου και μας παρουσιάζει τα σημαντικότερα βήματα στην εξέλιξη του παγκόσμιου πολιτισμού.»

4

Η αποκάλυψη του προϊστορικού οικισμού της Ν. Νικομήδειας.

• Η εικόνα 4 είναι από το βιβλίο του Γιάννη Μελετίδη «Γνωριμία με τον Νεολιθικό οικισμό της Ν. Νικομήδειας»

ΠΡΟΪΣΤΟΡΙΑ – ΙΣΤΟΡΙΑ

Για να γίνει καλύτερη και ευκολότερη η μελέτη της μεγάλης πορείας του ανθρώπινου είδους πάνω στη γη, οι ιστορικοί θέτουν κάποια κριτήρια με βάση τα οποία χωρίζουν το χρονικό αυτό διάστημα σε περιόδους.

Ένας τέτοιος διαχωρισμός είναι και αυτός σε Προϊστορία και Ιστορία. Ποιο είναι όμως αυτό το κριτήριο που οδήγησε σε αυτή τη διάκριση;

Μελετώντας κείμενα και παρατηρώντας εικόνες από ευρήματα που προέρχονται και από τις δύο περιόδους οδηγηθήκαμε στα εξής συμπεράσματα:

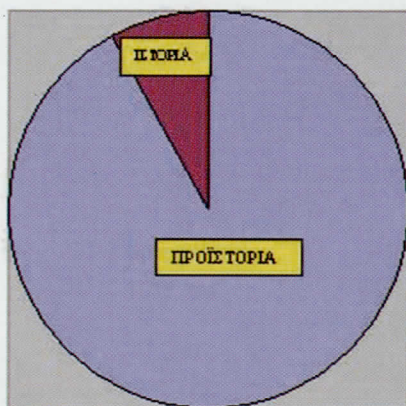

5

6

«Το κριτήριο που μας βοηθάει να διακρίνουμε την Προϊστορία από την Ιστορία είναι η ανακάλυψη και η χρησιμοποίηση της γραφής με οποιοδήποτε τρόπο είτε αυτός ήταν με εικόνες, είτε με γραμμές, είτε με σύμβολα.»

□ ΠΡΟΪΣΤΟΡΙΑ
■ ΙΣΤΟΡΙΑ

ΠΡΟΪΣΤΟΡΙΑ (600.000
– 2.800 π.Χ.)

ΙΣΤΟΡΙΑ (2.800 π.Χ. –
Σήμερα)

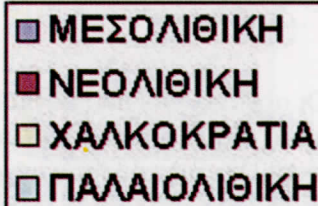
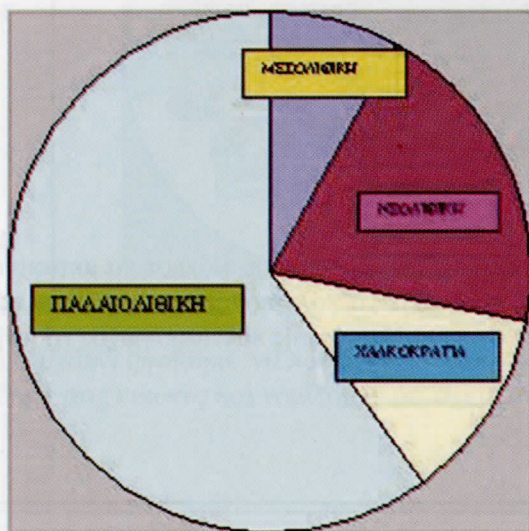
- Οι εικόνες 5 & 6 είναι από την παγκόσμια ιστορία TIME LIFE

ΥΠΟΚΕΙΜΕΝΙΚΟΤΗΤΑ ΤΗΣ ΙΣΤΟΡΙΑΣ

Μελετώντας τα ευρήματα καταλήγουμε όλοι στα ίδια συμπεράσματα; Υπάρχει δηλαδή πρόβλημα αξιοπιστίας των ιστορικών; Και αν ναι, πού οφείλεται αυτό; Ποια είναι τα αίτια που οδηγούν τους ιστορικούς σε διαφορετικά συμπεράσματα;

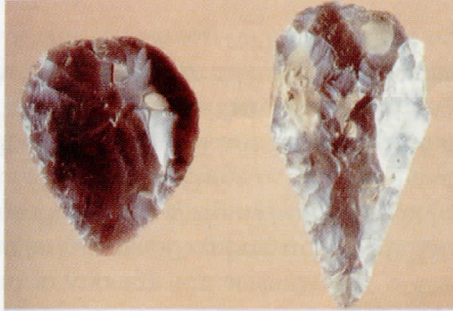
Μετά από προσεκτική παρατήρηση εικόνων από ιστορικές στιγμές του παρελθόντος, ζητήθηκε να περιγράψουμε τι παρατηρούμε και σε ποια εποχή αναφέρονται. Από την ανάγνωση των περιγραφών που έδωσαν οι ομάδες μας αλλά και από τη συζήτηση που ακολούθησε έγινε φανερό ότι:

«Δεν καταλήγουμε όλοι στα ίδια συμπεράσματα για πολλούς λόγους, αντικειμενικούς και υποκειμενικούς. Μερικοί από τους υποκειμενικούς είναι: η προσωπική ματιά, πολιτικά, θρησκευτικά και κοινωνικά πιστεύω, προσωπική καταξίωση, αντιζηλία. Από τους αντικειμενικούς είναι: η έλλειψη επαρκών πηγών, εργαλείων, κατάλληλων μεθόδων διερεύνησης και πρόβλημα χρονολόγησης των πηγών».

ΠΑΛΑΙΟΛΙΘΙΚΗ 600.000 - 8000 π.Χ.
 ΜΕΣΟΛΙΘΙΚΗ 8000 - 7000 π.Χ.
 ΝΕΟΛΙΘΙΚΗ 7000 - 2800 π.Χ.
 ΧΑΛΚΟΚΡΑΤΙΑ 2800 - 1100 π.Χ.

Ο ΓΝΩΣΤΙΚΟΣ ΧΑΡΤΗΣ ΤΗΣ ΝΕΟΛΙΘΙΚΗΣ ΕΠΟΧΗΣ

1

Ο άνθρωπος προχωρά μέσα στην ιστορία, άλλοτε με αργά βήματα και άλλοτε με γρήγορα. Καμιά φορά δείχνει να πέφτει στο τέλμα της στασιμότητας και άλλοτε πάλι να κάνει άλματα μπροστά. Ένα τέτοιο άλμα θα μπορούσε να πει κανείς ότι συνέβη όταν έπαψε να μετακινείται συνεχώς, για να βρει την τροφή του, και εγκαταστάθηκε μόνιμα σε μικρούς οικισμούς. Τι ήταν αυτό που οδήγησε σ' αυτήν την εξέλιξη;

2

Οι αρχαιολόγοι θα πουν με σιγουριά ότι ο άνθρωπος σταμάτησε να μετακινείται τόσο συχνά όταν ανακάλυψε και κατάφερε να καλλιεργήσει τη γη. Έτσι από τροφoσυλλέκτης που ήταν μέχρι τότε έγινε καλλιεργητής και παραγωγός τροφής.

• Οι εικόνες 1 & 2 είναι από το βιβλίο «Στο κατώφλι τη Ιστορίας» του Roy Burrell εκδόσεων Ε. Ρώσση

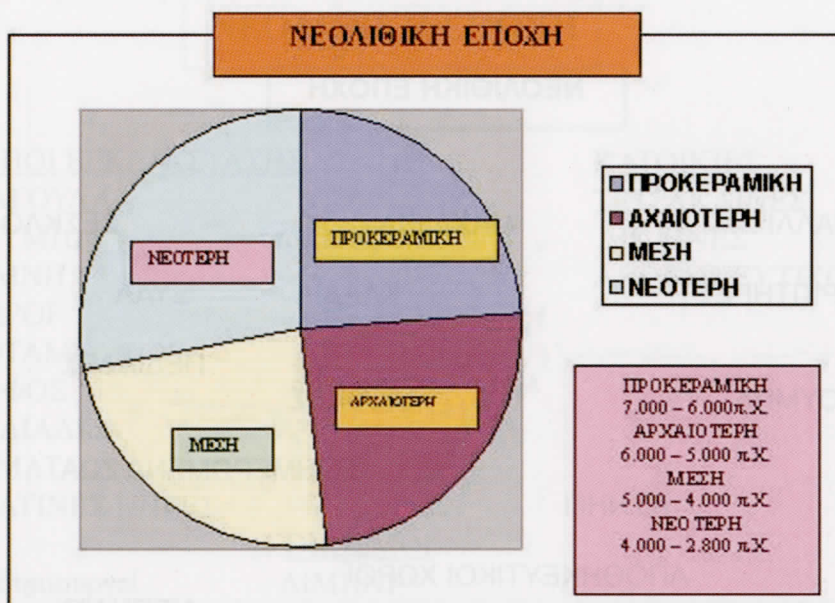
Αυτή η κατάκτηση ήταν πολύ σπουδαία και άλλαξε ριζικά τη ζωή του. Την εποχή αυτή οι ιστορικοί θα την ονομάσουν **Νεολιθική**.

3

Γιατί άραγε θα τη βαφτίσουν με αυτό το όνομα: Τι άλλο σημαντικό συνέβη; Μια ακόμη σημαντική εξέλιξη που συνέβη την ίδια εποχή ήταν η χρησιμοποίηση λεπτοδουλεμένων και πολύ καλής ποιότητας λίθινων εργαλείων που αύξησαν και πολλαπλασίασαν τις δυνατότητες των ανθρώπινων χεριών και βοήθησαν σημαντικά στην πρόοδο του ανθρώπου.

Στη δεύτερη συνάντησή μας λοιπόν μιλήσαμε και συζητήσαμε για τη Νεολιθική Εποχή. Παρατηρήσαμε εικόνες και διαβάσαμε κείμενα που παρουσίασαν και δημιούργησαν μια εικόνα γι' αυτή την περίοδο της ιστορίας του ανθρώπου.

Α) Κατόπιν ζητήθηκε να πούμε λέξεις που ακούσαμε ή διαβάσαμε στα κείμενα ή είδαμε στις εικόνες και νομίζουμε ότι σχετίζονται μ' αυτή την εποχή.

• Η εικόνα 3 είναι από το βιβλίο «Ο λόφος με τα κρυμμένα μυστικά» του Παύλου Βαλαβάνη εκδόσεων Ακρίτας.

ΑΓΚΙΣΤΡΙΑ ΚΟΣΜΗΜΑΤΑ ΠΕΛΕΚΗΜΕΝΗ ΠΕΤΡΑ

ΚΟΚΑΛΟ ΠΟΤΑΜΙ ΡΕΜΑΤΑ

 ΠΕΤΡΑ ΛΟΦΟΣ ΕΡΓΑΣΤΗΡΙΑ

ΞΕΣΤΡΑ ΔΡΕΠΑΝΙΑ ΔΙΜΗΝΙ

ΛΕΙΑΝΘΗΡΕΣ ΜΑΓΟΥΛΑ ΕΙΔΩΛΙΑ

ΠΗΛΟΣ ΜΥΛΟΠΕΤΡΕΣ ΛΙΜΝΗ

ΛΑΣΠΗ ΚΕΡΑΜΙΚΑ ΥΦΑΝΤΙΚΗ

ΤΕΤΡΑΚΛΙΝΕΣ ΔΑΧΤΥΛΙΔΙΑ ΛΙΝΑΡΙ

ΝΕΟΛΙΘΙΚΗ ΕΠΟΧΗ

ΜΑΛΛΙ ΜΑΧΑΙΡΙΑ ΣΕΣΚΛΟ

ΤΡΙΠΤΗΡΕΣ ΚΛΑΔΙΑ ΞΥΛΑ

ΤΟΥΜΠΑ ΔΙΚΛΙΝΕΣ ΠΕΔΙΑΔΕΣ

ΕΞΗΜΕΡΩΜΕΝΑ ΖΩΑ

ΚΥΝΗΓΙ

ΑΠΟΘΗΚΕΥΤΙΚΟΙ ΧΩΡΟΙ

ΔΙΣΠΗΛΙΟ

ΓΕΩΡΓΟΚΤΗΝΟΤΡΟΦΙΑ

ΥΔΑΤΙΝΕΣ ΠΗΓΕΣ

ΠΕΛΕΚΙΑ

ΑΙΧΜΕΣ ΒΕΛΩΝ

Β) Σε μια δεύτερη φάση ομαδοποιήσαμε τις λέξεις αυτές σε κατηγορίες και είδαμε τι είναι αυτό που συνδέει αυτές τις ομάδες μεταξύ τους έτσι δημιουργήθηκε ο γνωστικός χάρτης της εποχής αυτής.

ΠΡΩΤΕΣ ΥΛΕΣ

ΜΑΛΛΙ

ΚΟΚΑΛΟ

ΠΗΛΟΣ

ΕΥΛΑ

ΛΙΝΑΡΙ

ΚΛΑΔΙΑ

ΠΕΤΡΑ

ΛΑΣΠΗ

φτιάχνει

→

ΕΡΓΑΛΕΙΑ

ΔΡΕΠΑΝΙΑ

ΑΓΚΙΣΤΡΙΑ

ΑΙΧΜΕΣ ΒΕΛΩΝ

ΜΥΛΟΠΕΤΡΕΣ

ΠΕΛΕΚΗΜΕΝΗ ΠΕΤΡΑ

ΜΑΧΑΙΡΙΑ

ΞΕΣΤΡΑ

ΤΡΙΠΤΗΡΕΣ

ΛΕΙΑΝΤΗΡΕΣ

ΠΕΛΕΚΙΑ

χρησιμοποιεί

→

ΑΣΧΟΛΙΕΣ

ΚΥΝΗΓΙ

ΥΦΑΝΤΙΚΗ

ΚΕΡΑΜΙΚΑ

ΕΡΓΑΣΤΗΡΙΑ

ΚΟΣΜΗΜΑΤΑ

ΔΑΧΤΥΛΙΔΙΑ

ΕΙΔΩΛΙΑ

ΓΕΩΡΓΟΚΤΗΝΟΤΡΟΦΙΑ

ΕΞΗΜΕΡΩΜΕΝΑ ΖΩΑ

ΝΕΟΛΙΘΙΚΗ ΕΠΟΧΗΤΟΠΟΙ ΕΓΚΑΤΑΣΤΑΣΗΣ

ΜΑΓΟΥΛΑ

ΤΟΥΜΠΑ

ΛΙΜΝΗ

ΧΩΡΟΙ

ΠΟΤΑΜΙ

ΛΟΦΟΣ

ΠΕΔΙΑΔΕΣ

ΡΕΜΑΤΑ

ΥΔΑΤΙΝΕΣ ΠΗΓΕΣ

κατασκεύαζει

→

ΚΑΤΟΙΚΙΕΣ

ΤΕΤΡΑΚΛΙΝΕΣ

ΔΙΚΛΙΝΕΣ

ΑΠΟΘΗΚΕΥΤΙΚΟΙ

δημιουργεί

→

ΟΙΚΙΣΜΟΙ

ΔΙΜΗΝΙ

ΣΕΣΚΛΟ

ΔΙΣΠΗΛΙΟ

Ν. ΝΙΚΟΜΗΔΕΙΑ

Γ) Έπειτα ζητήθηκε να διατυπώσουμε τη γνώμη μας για το λόγο που δόθηκε το συγκεκριμένο όνομα σ' αυτή την εποχή. Να τι απαντήσαμε:

ΟΜΑΔΑ Α: Η περίοδος αυτή ονομάστηκε νεολιθική, γιατί οι Homo Sapiens έφτιαξαν εργαλεία από πέτρα.

ΟΜΑΔΑ Β: Γιατί εκείνη την περίοδο χρησιμοποιούσαν πιο πολύ την πέτρα, στην οποία έδιναν διάφορες μορφές χτυπώντας την.

ΟΜΑΔΑ Γ: Την περίοδο στην οποία ανήκει ο προϊστορικός οικισμός της Ν. Νικομήδειας την ονομάσαμε νεολιθική εποχή επειδή εκείνη την περίοδο οι άνθρωποι ασχολούνταν πολύ με το λίθο. Με το λίθο έφτιαχναν εργαλεία όπως τσεκούρια, μαχαίρια κ. ά. Τα εργαλεία τα έφτιαχναν δίνοντας στην πέτρα το κατάλληλο σχήμα χτυπώντας την με κάτι σκληρό.

ΟΜΑΔΑ Δ: Εκείνη η περίοδος ονομάστηκε «νεολιθική» γιατί τότε άρχισαν να επεξεργάζονται καλύτερα το λίθο.

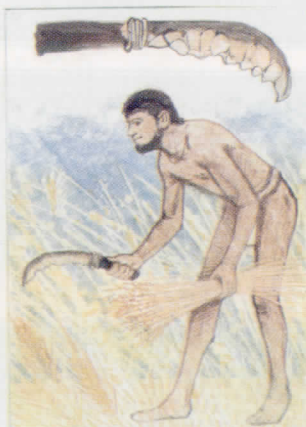
ΟΜΑΔΑ Ε: Η περίοδος ονομάστηκε «νεολιθική» γιατί τα εργαλεία που βρήκαν οι αρχαιολόγοι ήταν από πελεκημένα πέτρα.

ΟΜΑΔΑ ΣΤ: Γιατί αυτήν την περίοδο επεξεργάζονται το λίθο και μ' αυτόν φτιάχνουν εργαλεία και αγγεία.

Δ) Είναι το μοναδικό όνομα που δόθηκε σ' αυτή την περίοδο της ιστορίας του ανθρώπου ή υπάρχει κι άλλο; Ποιο άλλο όνομα χρησιμοποιήθηκε για να ονοματιστεί αυτή η περίοδος και γιατί;

4 Κατασκευή οικισμών

5 Καλλιέργεια της γης

Ποιο άλλο νομίζετε ότι θα ταίριαζε σύμφωνα με τα χαρακτηριστικά αυτής της εποχής που γνωρίσαμε μέσα από τα κείμενα και τη συζήτηση που κάναμε;

6 Κατασκευή πήλινων

- Η εικόνα 5 είναι από το βιβλίο «Στο κατώφλι της ιστορίας» του Roy Buttell εκδόσεων Ε. Ρώσση
- Η εικόνα 6 είναι από το βιβλίο «Ο λόφος με τα κρυμμένα μυστικά» Του Παύλου Βαλαβάνη εκδόσεων Ακρίτας.

ΟΜΑΔΑ Α: Νομίζουμε ότι θα ταίριαζε «οικιστική» γιατί οι Homo Sapiens έφτιαχναν οικισμούς κατά ομάδες.

ΟΜΑΔΑ Β: Οι αρχαιολόγοι τη λένε και «παραγωγική» γιατί ο άνθρωπος ήρθε σε επαφή με τη γη και την καλλιέργησε. Εμείς θα την λέγαμε «οικιστική» γιατί χτίζανε σπίτια.

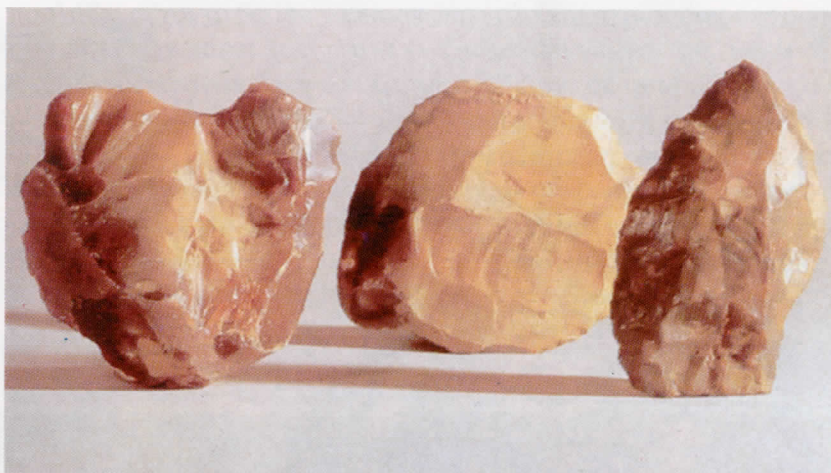
ΟΜΑΔΑ Γ: Την περίοδο αυτή την ονομάζουμε εκτός από «νεολιθική» και «παραγωγική», επειδή ασχολούνταν με τη γεωργία και δεν ήταν τροφοσυλλέκτες. Θα την ονομάζαμε «κεραμική», επειδή ασχολούνταν με τον πηλό και «οικιστική», γιατί έφτιαχναν οικισμούς.

ΟΜΑΔΑ Δ: «Παραγωγική» εποχή, γιατί άρχισαν να καλλιεργούν δημητριακά όπως σιτάρι κ. ά.

ΟΜΑΔΑ Ε: Την ονομάσανε και «παραγωγική», γιατί ο άνθρωπος καλλιέργησε τη γη και παρήγαγε προϊόντα για πρώτη φορά. Θα μπορούσαμε να την πούμε και «κεραμική», γιατί αυτήν την εποχή δημιουργεί αγγεία και ειδώλια από πηλό.

ΟΜΑΔΑ ΣΤ: Την ονομάζουν και «παραγωγική», γιατί ασχολούνταν με τη γεωργία. Θα μπορούσαμε να την ονομάσουμε και «κεραμική», γιατί έφτιαξαν για πρώτη φορά αγγεία από πηλό.

Ε) Το επόμενο βήμα ήταν η ενασχόληση με φύλλα εργασίας που περιείχαν εικόνες και λέξεις από τη νεολιθική εποχή. Μέσα λοιπόν από σταυρόλεξα, ακροστιχίδες, κρυπτόλεξα, αντιστοιχίσεις, αναγνώριση και κατάταξη εργαλείων και εικόπων σε διάφορες εποχές έγινε προσπάθεια να γίνει πιο ξεκάθαρη, πιο κατανοητή και οικεία αυτή η περίοδος για εμάς τα παιδιά.

7

• Η εικόνα 7 είναι από το βιβλίο «Στο κατώφλι της ιστορίας» του Roy Burrell εκδόσεων Ε. Ρώσση

ΟΙ ΟΙΚΙΣΜΟΙ ΤΗΣ ΕΛΛΑΔΑΣ

Περιπλάνηση στους Προϊστορικούς οικισμούς της Ελλάδας μέσα από διηγήσεις παιδιών.

Ἡ Νεολιθικὴ Ἐποχὴ στὸν ἑλληνικὸ χῶρο ἀπὸ τὶς βορειότερες περιοχὲς ὡς τὴν Κρήτη καὶ τὴν Κύπρον. Στὸν χάρτη μνημονεύονται οἱ κυριότερες καὶ κατὰ τὸ πλεῖστον ἀνασκαμμένες θέσεις καὶ συνοικισμοὶ καθὼς καὶ οἱ ἀποδιδότεροι ἀπὸ γεωγραφικὴ καὶ τοπογραφικὴ ἀποψη σταθμοί.

Με εἰδικὲς ἐνδείξεις ἐπισημαίνονται οἱ συνοικισμοὶ, οἱ θέσεις ὅπου βρέθηκαν καὶ προκεραμικὰ λείψανα καθὼς καὶ τὰ σημεῖα ὅπου πιθανολογεῖται ἡ ἐκπαρτή Προκεραμικῆς. Ὅπως φαίνεται ἀπὸ τὸν χάρτη οἱ πικνότεροι οἰκισμοὶ βρῶνται στὴ Θεσσαλία, στὴν Ἀνατολικὴ Στερεὰ καὶ τὴν Ἀγρολιδοκρηθία.

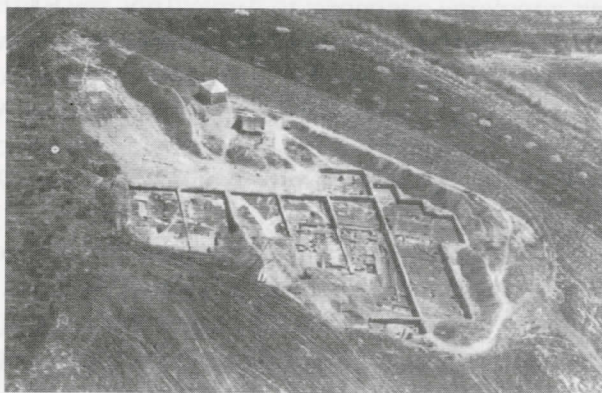
Χάρτης της Νεολιθικής Ελλάδας από την Ιστορία του ελληνικού έθνους της Εκδοτικῆς Αθηνῶν.

Α΄ Διήγηση

Κάποτε ήταν ένα παιδί που του άρεσε να εξερευνά, να μαθαίνει, να γνωρίζει και να βρίσκει ξεχασμένες από τους άλλους ανθρώπους περιοχές με κάποια ιστορία. Έτσι αποφάσισε μια μέρα να ψάξει για τους Νεολιθικούς οικισμούς της χώρας του, δηλαδή της Ελλάδας.

Ξεκίνησε λοιπόν για το μεγάλο, εξερευνητικό του ταξίδι. Άρχισε πρωί πρωί για να προλάβει μέχρι το βράδυ να επισκεφτεί όλο και περισσότερους οικισμούς. Λίγο πριν φύγει είχε πάρει μαζί του κι ένα μπλοκάκι για να σημειώνει τον κάθε οικισμό που θα συναντούσε και ό,τι θα του συνέβαινε σε αυτό το τολμηρό ταξίδι. Σκέφτηκε πως θα ήταν καλύτερα να ξεκινήσει από την αρχή της χώρας, που ήταν η Θράκη. Στη Θράκη βρήκε δύο οικισμούς την Παραδήμη και το Ντικιλί Τας. Στην Παραδήμη μάλιστα γνώρισε κάποια παιδιά. Αυτά τον βοήθησαν λέγοντάς του ενδιαφέρουσες ιστορίες για το χώρο αυτό, έτσι έγιναν και φίλοι.

Συνέχισε στη Μακεδονία. Εκεί βρήκε το Φωτολείβος, τον Ακροπόταμο, την Όλυνθο, τα Σέρβια και την Νέα Νικομήδεια.

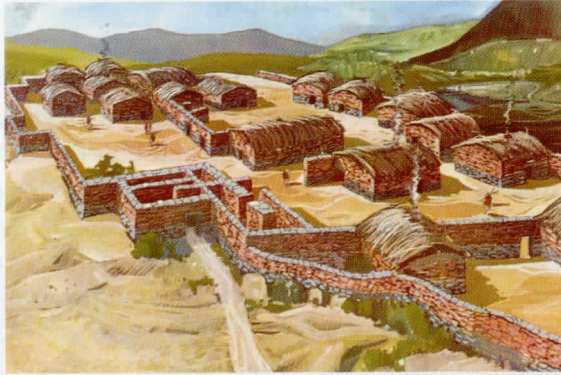

1 Ο Νεολιθικός οικισμός της Ν. Νικομήδειας.

Επειδή είχε κουραστεί αρκετά κατά το βραδάκι κάθισε να κοιμηθεί λίγο. Εκεί τον φιλοξένησε μια οικογένεια με μεγάλη χαρά. Το πρωί, όταν ξύπνησε, τους ευχαρίστησε για τη φιλοξενία, έπαιξε λίγο και συνέχισε το ταξίδι του.

Έφτασε μετά από αρκετή ώρα στη Θεσσαλία, όπου επισκέφτηκε το Ραχμάνι, τη Σουφλί Μαγούλα, την Οτζάκι Μαγούλα, την Τζανή Μαγούλα. Κατά το μεσημέρι έφτασε στην Άργισσα και έκατσε να φάει. Συνέχισε και βρήκε το Διμήνι, το Σέσκλο, την Πύρασο.

• Η εικόνα 1 είναι από το βιβλίο του κ. Γιάννη Μελετιδή Γνωριμία με το Νεολιθικό οικισμό της Νέας Νικομήδειας Ημαθίας και το περιβάλλον του.

2

Αναπαράσταση της νεολιθικής Ακροπόλεως του Σέσκλου

Πηγαίνοντας στην Ήπειρο πέρασε από το Κεφαλόβρυσσο Τρικάλων και συνάντησε την Ασφάκα. Με ένα καΐκι βρέθηκε απέναντι στα νησιά του Ιονίου και γνώρισε τη Χοιροσπηλιά και το Σιδάρι, όπου απόκτησε πολλούς φίλους. Όταν έφτασε στην Στερεά Ελλάδα, ήταν πλέον βράδυ. Για καλή του τύχη βρήκε κοντά στον οικισμό του Αγίου Νικολάου κάποιους καλούς ανθρώπους που τον φιλοξένησαν. Όταν ξύπνησε ανακάλυψε τους παρακάτω οικισμούς: το Λιανοκλάδι, την Ελάτεια, τη Χαιρώνεια, τον Ορχομενό, τη Λοκρίδα, το Μαραθώνα, τη Θήβα, την Αθήνα. Αφού τριγύρισε για αρκετές μέρες στα παραπάνω μέρη, αποφάσισε να συνεχίσει το ταξίδι του περνώντας στην Πελοπόννησο, όπου και βρήκε την Κόρινθο, τη Νεμέα την Προσύμνα και τη Φράγχθη. Σταμάτησε να ξεκουραστεί για λίγο και συνέχισε για να βρει την Ασέα, τη Λέρνα, τη Μάλθη, το Κουφόβουνο και την Αλεπότρυπα.

Από την Αλεπότρυπα πήρε μια βαρκούλα και πήγε στα νησιά του Αιγαίου, όπου επισκέφτηκε την Αίγινα, την Κεφάλα, την Κυρά Παναγιά, το Άγιο Γάλα, το Σάλιαγγο και το Τηγάνι. Συνέχισε το θαλασσινό του ταξίδι και έφτασε στην Κρήτη όπου βρήκε την Κνωσό και τη Φαιστό. Μια που είχε τελειώσει έκατσε να ψαρέψει και να φάει φρέσκα-φρέσκα ψαράκια.

Στο γυρισμό ανακάλυψε ότι πολλά μέρη που πριν από λίγο καιρό του ήταν άγνωστα τώρα τα ένιωσε γνώριμα. Το μεγάλο του ταξίδι κράτησε αρκετούτσικα, αλλά ήταν μια πολύ ωραία εμπειρία.. Το αδειανό μπλοκάκι του τώρα πια δε χωρούσε όλα όσα είχε να γράψει. Το ταξίδι αυτό ήταν η αφορμή ώστε το παιδί αυτό μεγαλώνοντας να γίνει ένας από τους καλύτερους εξερευνητές (σαν τον Ινδιάνο Τζόουνς ας πούμε).

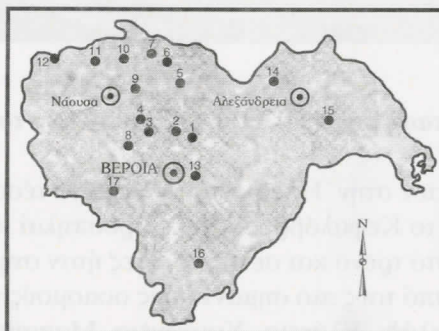
Κεχαγιά Αγγελική
Τάξη ΣΤ΄

• Η εικόνα 2 είναι από την «Ιστορία του Ελληνικού έθνους» τόμος Α΄ της εκδοτικής Αθηνών.

Β' Διήγηση

Ο παππούς μου ήταν στα νιάτα του ένας από τους πιο διάσημους εξερευνητές της Ελλάδας. Μια βροχερή μέρα τον ρώτησα αν μπορούσε να μου πει ποιους οικισμούς επισκέφτηκε. Έτσι άρχισε να μου λέει ότι στις δεκατέσσερις Φεβρουαρίου του 1955 αποφάσισε να επισκεφτεί και να εξερευνήσει τους Νεολιθικούς οικισμούς που υπήρχαν στην χώρα μας. Το ταξίδι του ξεκίνησε από τη Θράκη. Ο πρώτος οικισμός που επισκέφτηκε ήταν το Ντικιλί Τας. Στη συνέχεια πήρε την απόφαση να πάει και στην Παραδήμη. Κουρασμένος από το ταξίδι πήγε να κοιμηθεί σε κάποιους γνωστούς του. Το άλλο πρωί πήρε το λεωφορείο και ξεκίνησε για τα Σέρβια της Μακεδονίας. Γεμάτος περιέργεια πήγε να δει και τον οικισμό της Νέας Νικομήδειας. Άρχισε να βραδιάζει. Κοιμήθηκε σε ένα δωμάτιο που είχε νοικιάσει για τα βράδια που θα έμενε εκεί.

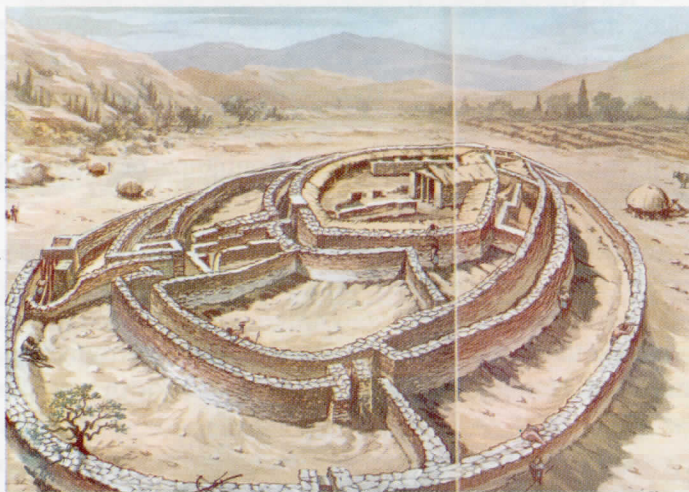
- Στο νομό Ημαθίας εντοπίστηκαν και άλλοι προϊστορικοί οικισμοί εκτός από της Ν. Νικομήδειας όπως φαίνεται στο χάρτη που ακολουθεί.

- 1. Νέα Νικομήδεια 7. Πολυπλάτανος 13. Κυδωνοχώρι 2. Π. Λυκογιάννη 8. Τρίλοφος 14. Σχοινιάς 3. Αγ. Γεώργιος 9. Λευκάδια 15. Πρασινάδα 4. Μονόσπιτα 10. Επισκοπή 16. Σφηκιά 5. Ζερβοχώρι 11. Μαρίνα 17. Κουμαριά 6. Αγγελοχώρι 12. Ροδοχώρι

-
- Ο πίνακας 3 είναι από το βιβλίο του κ. Γιάννη Μελετιδή Γνωριμία με το Νεολιθικό οικισμό της Νέας Νικομήδειας Ημαθίας και το περιβάλλον του.

Μετά από μια εβδομάδα κουραστικής δουλειάς επισκέφτηκε και την Όλυνθο, πήγε και στον Ακροπόταμο. Είχε πολύ μεγάλο ταξίδι και έπρεπε να ξεκουραστεί. Ήρθε το πρωί. Ξεκούραστος πια έφαγε, πήρε το τρένο και πήγε στη Θεσσαλία. Ο πρώτος του σταθμός ήταν στη Ραχμάνη και έπειτα στο Σέσγλο. Ακόμη γνώρισε του Σουφλί Μαγούλα και το Οτζάκι Μαγούλα. Τελευταίος οικισμός που θα επισκεπτόταν στη Θεσσαλία ήταν το Διμήνι.

4

Αναπαράσταση της νεολιθικής Ακροπόλεως του Διμηνίου

Την άλλη μέρα πέρασε στην Ήπειρο που είχε μόνο τέσσερις οικισμούς να επισκεφτεί, της Ασφάκα, το Κεφαλόβρυσο, τη Χοιροσπηλιά και το Σιδάρι. Αφού τα εξερεύνησε ανέβηκε στο τρένο και σε πέντε ώρες ήταν στη Στερεά Ελλάδα, όπου θα γνώριζε μερικούς από τους πιο σημαντικούς οικισμούς της Ελλάδας, όπως τον Άγιο Νικόλαο, Λιανοκλάδι, Ελάτεια, Χαιρώνεια, Μαραθώνα, Θήβα και φυσικά την Αθήνα. Ύστερα από μερικές μέρες σκληρής δουλειάς πήγε στην Πελοπόννησο. Η Αλεπότρυπα, το Κουφόβουνο, το Φράχθι, η Λέρνα και η Κόρινθος ήταν τα μέρη που τον ενδιέφεραν σε αυτή τη περιοχή να γνωρίσει. Στα νησιά του Αιγαίου εξερεύνησε την Κυρά Παναγιά, την Κεφάλια, την Αίγινα και το Τηγάι.

• Η εικόνα 4 είναι από την «Ιστορία του Ελληνικού έθνους» τόμος Α΄ της εκδοτικής Αθηνών.

Αναπαράσταση νεολιθικού Οικισμού Δισπηλιού Καστοριάς

Μετά από αυτή την περιπλάνηση στους Νεολιθικούς οικισμούς της χώρας μας μου είπε ότι αποφάσισε να γράψει όλα όσα είδε και εξερεύνησε σε ένα βιβλίο που θα είχε τον τίτλο «Οι Νεολιθικοί οικισμοί της Ελλάδας». Έτσι έγινε διάσημος και δημοφιλής.

Τουτουνηζίδου Ζωή
ΤΑΞΗ Ε΄

Αναπαράσταση νεολιθικού Οικισμού Δισπηλιού Καστοριάς

Μετά από αυτή την περιπλάνηση στους Νεολιθικούς οικισμούς της χώρας μας μου είπε ότι αποφάσισε να γράψει όλα όσα είδε και εξερεύνησε σε ένα βιβλίο που θα είχε τον τίτλο «Οι Νεολιθικοί οικισμοί της Ελλάδας». Έτσι έγινε διάσημος και δημοφιλής.

Τουτουνηζίδου Ζωή
ΤΑΞΗ Ε΄

ΝΕΟΛΙΘΙΚΟΙ ΟΙΚΙΣΜΟΙ ΣΤΗΝ ΕΛΛΑΔΑ

ΠΑΙΧΝΙΔΙ

Χωρίζουμε τα παιδιά σε τρεις ομάδες των οχτώ ατόμων, το κάθε παιδί παίρνει και από ένα νούμερο από το ένα ως το οχτώ.

Με τον προβολέα προβάλλουμε στην οθόνη για 30 δευτερόλεπτα τους οικισμούς κατά γεωγραφικό διαμέρισμα.

Κάθε ομάδα αντιπροσωπεύει και από ένα ή δύο γεωγραφικά διαμερίσματα π.χ. Πελοπόννησος, Θεσσαλία, Μακεδονία, Θράκη.

Πάνω σε δύο θρανία, που βρίσκονται στο κέντρο της αίθουσας, υπάρχουν 48 κάρτες γυρισμένες ανάποδα με τα ονόματα νεολιθικών οικισμών απ' όλα τα γεωγραφικά διαμερίσματα της πατρίδας μας.

Κάθε ομάδα ξεκινάει το παιχνίδι έχοντας στο ενεργητικό της 160 πόντους. Ο δάσκαλος λέει ένα αριθμό από το ένα ως το οχτώ και ο μαθητής από κάθε ομάδα που έχει αυτό το νούμερο τρέχει προς τις κάρτες και τις γυρίζει μία μία μέχρι να βρει κάποια που αντιστοιχεί στο γεωγραφικό του διαμέρισμα. Πρέπει όμως να προσέχει και ν' αφήνει τις υπόλοιπες γυρισμένες ανάποδα για να μην τις δουν οι άλλοι. Ο πρώτος που θα επιστρέψει στην ομάδα του με τη σωστή κάρτα δίνει στην ομάδα του 50 πόντους, ο δεύτερος 40 και ο τρίτος 30. Αν γυρίσει στην ομάδα του με κάρτα από λάθος γεωγραφικό διαμέρισμα, τότε αφαιρούνται από τη βαθμολογία της ομάδας του 20 πόντοι. Η ομάδα που θα συμπληρώσει τη μεγαλύτερη βαθμολογία θα είναι και η νικήτρια.

ΚΑΛΟ ΠΑΙΧΝΙΔΙ!!!

ΝΕΟΛΙΘΙΚΟΙ ΟΙΚΙΣΜΟΙ ΣΤΗΝ ΕΛΛΑΔΑ 3

ΘΡΑΚΗ

ΠΑΡΑΔΗΜΗ
ΝΤΙΚΙΛΙ ΤΑΣ

ΜΑΚΕΔΟΝΙΑ

ΦΩΤΟΛΕΙΒΟΣ
ΑΚΡΟΠΟΤΑΜΟΣ
ΟΛΥΝΘΟΣ
ΝΕΑ ΝΙΚΟΜΗΔΕΙΑ
ΣΕΡΒΙΑ
ΔΙΣΠΗΛΙΟ

ΘΕΣΣΑΛΙΑ

ΡΑΧΜΑΝΙ
ΣΟΥΦΛΙ ΜΑΓΟΥΛΑ
ΟΤΖΑΚΙ ΜΑΓΟΥΛΑ
ΑΡΓΙΣΣΑ
ΜΑΓΟΥΛΙΤΣΑ
ΤΖΑΝΗ ΜΑΓΟΥΛΑ
ΤΣΑΓΓΛΙ
ΣΕΣΚΛΟ
ΔΙΜΗΝΙ
ΠΥΡΑΣΟΣ
ΚΕΦΑΛΟΒΡΥΣΟ (ΤΡΙΚΑΛΩΝ)

ΗΠΕΙΡΟΣ - Ν. ΙΟΝΙΟΥ

ΑΣΦΑΚΑ
ΣΙΔΑΡΙ
ΧΟΙΡΟΣΠΗΛΙΑ

ΠΕΛΟΠΟΝΝΗΣΟΣ

ΚΟΡΙΝΘΟΣ
ΝΕΜΕΑ
ΠΡΟΣΥΜΝΑ
ΦΡΑΓΧΘΗ
ΑΣΕΑ
ΛΕΡΝΑ
ΜΑΛΘΗ
ΚΟΥΦΟΒΟΥΝΟ
ΑΛΕΠΟΤΡΥΠΑ

Ν. ΑΙΓΑΙΟΥ

ΚΥΡΑ ΠΑΝΑΓΙΑ
ΑΓΙΟ ΓΑΛΑ
ΤΗΓΑΝΙ
ΚΕΦΑΛΑ
ΑΙΓΙΝΑ
ΣΑΛΙΑΓΤΟΣ
ΚΝΩΣΟΣ
ΦΑΙΣΤΟΣ

ΣΤΕΡΕΑ ΕΛΛΑΔΑ

ΛΙΑΝΟΚΛΑΔΙ
ΕΛΑΤΕΙΑ
ΧΑΙΡΩΝΕΙΑ
ΟΡΧΟΜΕΝΟΣ
ΑΛΑΙ ΛΟΚΡΙΔΟΣ
ΒΑΡΚΑ ΨΑΧΝΩΝ
ΜΑΡΑΘΩΝ
Ν. ΜΑΚΡΗ
ΑΘΗΝΑΙ
ΑΓΙΟΣ ΝΙΚΟΛΑΟΣ

Ο ΝΕΟΛΙΘΙΚΟΣ ΟΙΚΙΣΜΟΣ ΤΗΣ Ν. ΝΙΚΟΜΗΔΕΙΑΣ

Μια φανταστική διήγηση των παιδιών για το πώς ήρθαν και εγκαταστάθηκαν οι άνθρωποι της Νεολιθικής εποχής στη μακεδονική πεδιάδα και στο χώρο που βρίσκεται το σημερινό χωριό της Ν. Νικομήδειας.

Πολλά φεγγάρια δρόμο μακριά από εδώ, εκεί κοντά στα δυο ποτάμια, ζούσαμε στον οικισμό μας γύρω στο 7000 π.Χ. μια ήσυχη και ειρηνική ζωή.

Τα πράγματα όμως δυσκόλεψαν όταν αυξηθήκαμε και η γη μας δεν μπορούσε να μας θρέψει. Το πρόβλημα συζητήθηκε απ' τους αρχηγούς μας που αποφάσισαν ότι θα 'πρεπε να αναζητήσουμε μια καινούρια γη που θα μας φιλοξενούσε και θα μπορούσε να θρέψει πολλούς από μας.

Η αναζήτηση θα 'πρεπε να πραγματοποιηθεί από μια ομάδα. Ο κλήρος έπεσε σε μας που αναλάβαμε την τόσο σημαντική αποστολή. Αφού προετοιμαστήκαμε, ξεκινήσαμε για το μεγάλο ταξίδι. Με σάκους από δέρμα γεμάτους τρόφιμα και με τα όπλα στα χέρια μας μια ηλιόλουστη μέρα αποχαιρετίσαμε τα αγαπημένα μας πρόσωπα και πήραμε το δρόμο που οδηγεί προς τη δύση .

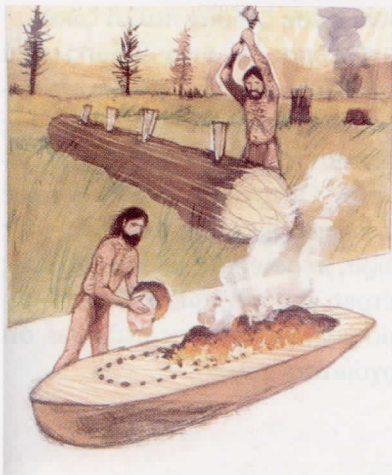
- Η εικόνα 1 είναι από την παγκόσμια ιστορία TIME LIFE

Περπατούσαμε μέρες και αναζητούσαμε ένα τόπο γόνιμο, όμορφο με πολλά νερά που θα μπορούσαμε να τον καλλιεργήσουμε και να ικανοποιεί τις βασικές μας ανάγκες. Πολύ σημαντικό θα ήταν αν υπήρχε εκεί κοντά ένα δάσος για να κυνηγούμε ζώα και να παίρνουμε ξύλα για την εστία.

Ενώ προχωρούσαμε, τα τρόφιμα άρχισαν να λιγοστεύουν. Σκεφτήκαμε να μείνουμε για λίγο σ' εκείνο το μέρος και να ψάξουμε για τροφή. Χωριστήκαμε σε ομάδες. Εμείς τα παιδιά με τις μητέρες μας πήγαμε να βρούμε ρίζες, χόρτα, φρούτα και άλλους καρπούς, ενώ οι άντρες της ομάδας πήγαν για κυνήγι. Την ώρα που κυνηγούσαν δυο μικρά αγριογούρουνα και ήταν έτοιμοι να τα καρφώσουν με τα ακόντιά τους, ξαφνικά τους επιτέθηκε μέσα απ' τους θάμνους ένα τεράστιο αγριογούρουνο που πρέπει να ήταν η μάνα τους. Πριν προλάβουν να αντιδράσουν κάρφωσε με τα σουβλερά του δόντια έναν από τους άντρες, προτού προλάβουν οι άλλοι να το σκοτώσουν.

2

Η ομάδα βρήκε αρκετή τροφή, όμως έχασε ένα από τα ικανά και γενναία μέλη της. Αφού τον θάψαμε και σκορπίσαμε λουλούδια στον τάφο του, συνεχίσαμε τη μεγάλη μας περιπέτεια.

Ύστερα από μακρύ και κουραστικό ταξίδι φτάσαμε σ' ένα στενό θαλάσσιο πέραςμα. Ο αρχηγός πρότεινε να κόψουμε κορμούς δέντρων να τους πελεκήσουμε και να φτιάξουμε πιράγες.

3

Μετά από πολλή δουλειά καταφέραμε και περάσαμε με ασφάλεια απέναντι.

4

Τα μέρη που συναντούσαμε ήταν πολύ διαφορετικά από αυτά που ξέραμε και είχαμε συνηθίσει να ζούμε. Η θάλασσα, το βουνό και η πεδιάδα διαδέχονταν το ένα το άλλο.

Όταν βρεθήκαμε σ' ένα τόπο που τα είχε όλα αυτά σε κοντινή απόσταση, καταλάβαμε ότι ήταν το μέρος που αναζητούσαμε. Η θάλασσα ήταν πλούσια σε ψάρια, τα ποτάμια κατέβαζαν καθαρό νερό από τα βουνά, η γη ήταν γόνιμη, ενώ στα κοντινά δάση ζούσαν πολλά ζώα.

Ο τόπος δεν ήταν έρημος αλλά κατοικούνταν από κάποιους φιλήσυχους ανθρώπους. Όταν μας πρωτοαντίκρισαν έτρεξαν να κρυφτούν. Ο αρχηγός μας πρότεινε να αφήσουμε στις καλύβες τους δώρα, περιδέραια με πολύχρωμες πέτρες που φέραμε από τον οικισμό μας, για να τους δείξουμε ότι ερχόμαστε φιλικά.

5

• Οι εικόνες 4 & 5 είναι από το περιοδικό «επτά ημέρες της καθημερινής», τόμος ΚΕ'

Όταν την επόμενη μέρα συναντηθήκαμε και πλησιάσαμε ο ένας τον άλλο, δειλά στην αρχή είναι η αλήθεια, συνεννοηθήκαμε περισσότερο με νοήματα. Αν και οι γλώσσες μας ήταν διαφορετικές καταλάβαμε ότι δέχονται να μείνουμε μαζί τους γιατί ήταν λίγοι και φοβόταν τις επιθέσεις των άγριων φυλών από το βορρά.

Μετά από πολλές περιπέτειες βρήκαμε τον τόπο που ονειρευόμασταν. Μια καινούρια ζωή γεμάτη πολλές υποσχέσεις για χαρούμενο και ευτυχισμένο μέλλον είχε ήδη αρχίσει.

6

Οι μαθητές
Ε΄ & ΣΤ΄ τάξης

Κάπως έτσι θα έφτασαν οι πρώτοι κάτοικοι της μακεδονικής πεδιάδας στο χώρο που βρίσκεται σήμερα χτισμένο το χωριό της Ν. Νικομήδειας.

Σε απόσταση λοιπόν 12 περίπου χιλιομέτρων βορειοανατολικά από τη σημερινή Βέροια, στις όχθες του Θερμαϊκού κόλπου, που την εποχή εκείνη έφτανε κοντά στους πρόποδες του Βερμίου, αποφάσισαν να χτίσουν τον οικισμό τους.

7

Η κλιματική αλλαγή που συνέβη κατά τη μεσολιθική περίοδο με την απόσυρση των παγετώνων προς το Βορρά και την άνοδο της θερμοκρασίας έκανε την περιοχή αυτή της Ευρώπης φιλική προς τον άνθρωπο και κατάλληλη για μόνιμη παραμονή του.

Η θερμοκρασία αυξήθηκε σημαντικά και οι σπόροι που έφερε ο άνεμος και η βροχή βλάστησαν και κάλυψαν την περιοχή με παρθένα δάση γεμάτα από ζώα που εδώ βρήκαν καταφύγιο και τροφή.

8

Ο ΘΕΡΜΑΪΚΟΣ ΚΟΛΠΟΣ ΤΟ 6000 π.Χ.

• Οι εικόνες 7 & 8 είναι από το βιβλίο του Γιάννη Μελετίδη «Γνωριμία με τον Νεολιθικό οικισμό της Ν. Νικομήδειας»

Η περιοχή ήταν ιδανική. Η πεδιάδα που αγκάλιαζε τη θάλασσα ήταν εύφορη και μπορούσε να καλλιεργηθεί με σπόρους σιταριού και μπιζελιού που έφε-

ραν μαζί τους από την ανατολή. Τα ποτάμια κατέβαζαν από τις πλαγιές του Βερμίου και των Πιερίων καθαρά κρυστάλλινα νερά για να τα χρησιμοποιήσουν για οικιακή και γεωργική χρήση.

9

Τα κοντινά δάση ήταν γεμάτα από ζώα για εκλεκτό κνήγι και δέντρα με χρήσιμο ξύλο. Η θάλασσα μπορούσε να τους προμηθεύει ψάρια, όστρακα, αλάτι με τα οποία θα μπορούσαν να συμπληρώσουν τη διατροφή τους ιδιαίτερα σε περιόδους δύσκολες που η παραγωγή δε θα πήγαινε τόσο καλά ή τα ζώα θα λιγόστευαν. Η τοποθεσία είχε και ένα ακόμη πλεονέκτημα, ήταν πέρασμα. Βρισκόταν στο δρόμο που ένωνε την νότια Ελλάδα με τα Βαλκάνια, ήταν το σημείο όπου περνούσαν οι εμπορικοί δρόμοι της εποχής. Άλλωστε, όπως βλέπουμε από τα ευρήματα και την ύπαρξη οψιανού (ηφαιστειακής πέτρας από τη Μήλο) κάποιο είδος εμπορικών ανταλλαγών υπήρχε και τότε. Έτσι η τοποθεσία ήταν από τις πιο κατάλληλες για να φτιάξουν τον πρώτο γεωργικό οικισμό στην Ευρώπη και να μεταδώσουν τις γνώσεις τους για την καλλιέργεια της γης αλλά και την κατασκευή λεπτοδουλεμένων εργαλείων στην ήπειρό μας.

Ήταν η πρώτη σπίθα πολιτισμού στη γηραιά ήπειρο που σιγά σιγά θα δυναμώσει, θα φουντώσει και θα φωτίσει το δρόμο του ανθρώπου προς την κατάκτηση ενός καλύτερου τρόπου ζωής.

• Η εικόνα 9 είναι αεροφωτογραφία της περιοχής όπου έχει βρεθεί ο νεολιθικός οικισμός της Ν. Νικομήδειας όπως είναι σήμερα.

Τα σπίτια και το χωριό μας

Αν αποφασίσει να έρθει κάποιος σήμερα στο χωριό μας τη Ν. Νικομήδεια, δε θα μπορέσει να διακρίνει και να καταλάβει πώς ήταν χτισμένα τα σπίτια του προϊστορικού οικισμού μας. Θα προσπαθήσουμε να σας βοηθήσουμε, παίρνοντας τη θέση των παιδιών εκείνης της εποχής.

«Όταν οι οικογένειες των προγόνων μας αποφάσισαν να εγκατασταθούν σ' αυτή τη μεριά του Θερμαϊκού κόλπου, βρήκαν την πιο κατάλληλη τοποθεσία για να χτίσουν τον οικισμό τους. Αυτή ήταν κοντά στη θάλασσα, εκεί όπου σχηματιζόταν ένα μικρό ύψωμα, και αρκετά κοντά στα γειτονικά βουνά που κατέβαζαν καθαρό και δροσερό νερό.

Το επόμενο βήμα ήταν η κάθε οικογένεια να διαλέξει το μέρος όπου θα έχτιζε το σπίτι της. Μετά μάζεψαν τα κατάλληλα υλικά για το χτίσιμο.

1

Εμείς μαζί με τους πατεράδες μας πήγαμε στο δάσος για να κόψουμε ξύλα και να φέρουμε πασσάλους και κλαδιά. Οι μητέρες μας μαζί με τα μικρότερα αδέρφια μας πήγαν στις όχθες της θάλασσας για να μαζέψουν καλάμια και έπειτα στα γειτονικά χωράφια για άχυρα. Ενώ οι άντρες ξεκίνησαν το χτίσιμο, εμείς τα παιδιά πήγαμε στις όχθες των ποταμών να φέρουμε και το τελευταίο υλικό που ήταν απαραίτητο για την κατασκευή, τον πηλό.

Πρώτα πρώτα έγινε η τοποθέτηση των θεμελίων μπήγοντας χοντρούς πασσάλους στη γη. Ύστερα σχηματίσαμε με λεπτότερους πασσάλους τετράγωνα πλαίσια για τοίχους και ανάμεσα σ' αυτά σε σταθερή απόσταση τοποθετήσαμε άλλους. Μετά πήραμε κλαδιά και καλάμια και τα πλέξαμε ανάμεσα στους πασσάλους. Κουρασθήκαμε αλλά το αποτέλεσμα που βλέπαμε μας έδινε δυνάμεις και κουράγιο για να συνεχίσουμε. Ήρθε η ώρα να κάνουμε τη στέγη. Αφού τοποθετήσαμε κάποια χοντρά κλαδιά σε απόσταση το ένα με το άλλο, έτσι ώστε να σχηματίζεται κλίση προς τα κάτω, καλύψαμε τη στέγη με πυκνά καλάμια που προεξείχαν από τους τοίχους για να τους προστατεύουν από τη βροχή.

Το τελευταίο που έμενε ήταν να σοβατίσουμε τους τοίχους με ένα μίγμα από πηλό και άχυρα που τα είχαν ανακατέψει με τα πόδια τους, ρίχνοντας νερό, οι μητέρες μας. Ξεχάσαμε βέβαια να σας πούμε ότι τα σπίτια μας τα χτίσαμε με κατεύθυνση από τη δύση προς την ανατολή. Μάλιστα οι πόρτες από καλάμια κατασκευάστηκαν από τη μεριά της ανατολής για να μπαίνει μέσα ο ήλιος και να μας ζεσταίνει με τις ακτίνες του.

Στο εσωτερικό των σπιτιών μας το πάτωμα το αλείψαμε με πηλό και το χωρίσαμε σε δύο χώρους. Στον έναν που υπήρχε μια εστία που έκαιγε συνέχεια για να μας ζεσταίνει, βάλαμε ξύλινα κρεβάτια. Φυσικά δεν ξεχάσαμε να αφήσουμε ένα άνοιγμα στη στέγη για να βγαίνει ο καπνός. Στον άλλο χώρο υπήρχαν τα εργαλεία και τα αγγεία όπου αποθηκεύαμε τα τρόφιμα για το χειμώνα. Έτσι χτίστηκαν όλα τα σπίτια του οικισμού μας τα οποία δεν ήταν περισσότερα από είκοσι.

Όλα ήταν μικρά. Το μόνο που ξεχώριζε ήταν αυτό που βρισκόταν στο κέντρο του χωριού μας. Το χρησιμοποιούσαμε για ιερό αλλά και για να συγκεντρώνονται οι μεγάλοι στην αυλή του και να συζητούν τα προβλήματα που απασχολούσαν τον οικισμό μας. Εκεί παίρνανε τις πιο σπουδαίες αποφάσεις.

Ένα από τα σημαντικά έργα που έγινε ακόμη με τη συμμετοχή όλων των κατοίκων ήταν το σκάψιμο ενός χαντακιού γύρω από τον οικισμό. Κατόπιν το πλημμυρίσαμε με νερό από τα γειτονικά ποτάμια. Αυτό το έργο ήταν πολύ σημαντικό για την προστασία του οικισμού μας από επιθέσεις άγριων ζώων αλλά και επιδρομών από άλλες ομάδες ανθρώπων που ζούσαν στα βουνά.

Όταν διαμορφώσαμε και τις αυλές μας και μεγάλωσαν τα κλήματα και οι τριανταφυλλιές πιστέψαμε ότι δεν υπάρχει ομορφότερος οικισμός πουθενά αλλού».

Ασχολίες των κατοίκων εργαλεία

Γεια σας! Με λένε Νέπσο και είμαι ένας από τους νεαρούς κατοίκους του οικισμού της Ν. Νικομήδειας. Είμαι ο μεγαλύτερος από τ' αδέρφια μου και έχω μεγαλώσει τόσο ώστε πρέπει να αρχίσω να προσφέρω στην οικογένειά μου περισσότερα. Μέχρι τώρα εγώ και τ' αδέρφια μου ακολουθούσαμε τη μητέρα μας και μαζεύαμε καρπούς και φρούτα. Στην περίοδο συγκομιδής των δημητριακών ξεκινούσαμε από πολύ πρωί με τα πέτρινα δρεπάνια και θερίζαμε τους καρπούς που μας έδινε απλώχερα η μάνα γη.

Τώρα όμως ο πατέρας μου είτε πως είμαι σε ηλικία να τον ακολουθήσω στο κυνήγι και να μάθω να σκοτώνω ζώα. Για να γίνει όμως αυτό χρειάζεται να έχω ένα όπλο. Είχα να διαλέξω ανάμεσα στο κοντάρι, το τόξο, το μαχαίρι ή να μάθω να φτιάχνω παγίδες. Μ' άρεσε πάντοτε να φτιάχνω τόξα και να παί-

ζω μ' αυτά με τους φίλους μου. Βέβαια το τόξο που έφτιαχνα δε μπορούσε να πετάξει τα βέλη πολύ μακριά και γι' αυτό δεν μπορούσα να βρίσκω εύκολα το στόχο. Έτσι το πρώτο που είχαμε να κάνουμε πριν ξεκινήσουμε το κυνήγι ήταν να φτιάξω ένα τόξο ικανό να σκοτώνει ζώα που βρίσκονται μακριά. Ο πατέρας μου που ήταν καταπληκτικός στην κατασκευή όπλων ανέλαβε να με βοηθήσει στην κατασκευή του.

«Πρέπει να βρούμε τα κατάλληλα υλικά, μου είπε. Έτσι ένα πρωινό κατευθυνθήκαμε προς το βορρά αφού περάσαμε με δυσκολία, ένα ορμητικό χείμαρρο. Σε μικρή απόσταση συναντήσαμε μια μεγάλη μουριά με πολύ μακριά κλαδιά. Όπως μου εξήγησε τα κλαδιά της ήταν τα πιο κατάλληλα για την κατασκευή του τόξου. Έπρεπε να διαλέξουμε ένα κλαδί που να μην είναι ούτε πολύ χοντρό ούτε πολύ λεπτό αλλά να είναι μακρύ όσο το άνοιγμα των χεριών μου. Αφού βρήκα το κατάλληλο κλαδί, ο πατέρας μου με επιδέξιες κινήσεις ανέβηκε στο δέντρο και το έκοψε. Ύστερα μου έδωσε το πέτρινο μαχαίρι του να το ξεφλουδίσω. Επιστρέψαμε στο χωριό μας και ο πατέρας μου μπήκε στην καλύβα μας και έβγαλε από μέσα ένα μεγάλο νεύρο από Βίσονα. Μου είπε να κάνω δυο χαραγματιές στις άκρες του κλαδιού και να δέσω στη μία το νεύρο περνώντας το μέσα στη χαραγματιά. Κατόπιν λύγισε τη βέργα και μου είπε να το δέσω με τον ίδιο τρόπο και στην άλλη πλευρά. “Τελειώσαμε”, φώναξα εγώ χαρούμενος, αλλά ο πατέρας μου έκανε νεύμα να είμαι πιο υπομονετικός. Για να δουλέψει σωστά ένα καλό τόξο, μου είπε, πρέπει να υπάρχουν και τα κατάλληλα βέλη. Αύριο θα πρέπει να βρούμε τα σωστά κλαδιά στα οποία θα προσαρμόσουμε την πέτρινη αιχμή για να μπορούν να τρυπούν το σκληρό δέρμα των ζώων και να τα θανατώνουν γρήγορα.

Όλο το βράδυ δεν κοιμήθηκα καθόλου. Ήμουν πολύ ανυπόμονος να φτιάξουμε τα βέλη και να πάω στο κυνήγι. Ονειρευόμουν ότι στην πρώτη μου κιόλας προσπάθεια σκότωσα ένα τεράστιο Βίσωνα που, για να τον μεταφέρουμε στο χωριό μας, χρειάστηκε να βοηθήσουν όλοι οι άντρες του χωριού. Οι γυναίκες και οι γέροι μόλις το αντίκρισαν, αμέσως άρχισαν να με επαινούν και να φωνάζουν το όνομά μου, ενώ τα παιδιά μπροστά στη θέα του φοβερού ζώου έτρεξαν να κρυφτούν. Η Διάνα με κοιτούσε με ένα ζεστό και γλυκό βλέμμα. Ήταν σαν να έλεγε πως θα γινόμουν ένας πολύ καλός και ικανός σύζυγος.

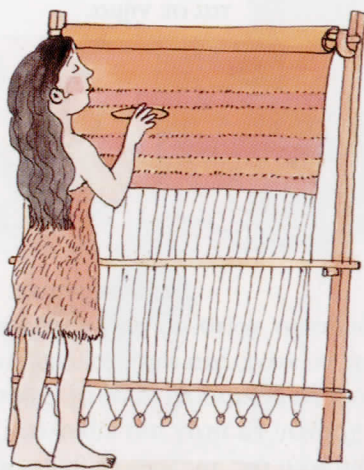
Έτσι λοιπόν, πριν βγει για τα καλά ο ήλιος ξεκινήσαμε να πάμε προς τα δυτικά όπου υπήρχαν πολλά κέδρα. “Το ξύλο τους”, μου είπε ο πατέρας, “είναι πολύ σκληρό κι αν ξεραθεί σπάζει πολύ δύσκολα”. Αφού βρεθήκαμε σε μια περιοχή που ήταν καλυμμένη από εκατοντάδες κέδρα, αρχίσαμε να διαλέγουμε τα πιο ίσια κλαδιά και να τα κόβουμε. Σχηματίσαμε δυο μεγάλες αγκαλιές και τις δέσαμε με μακριά χόρτα. Επιστρέψαμε στον οικισμό και καθίσαμε με τη βοήθεια και του μικρότερου αδερφού μου να τα ξεφλουδίσουμε. Ύστερα τα χαράξαμε στη μια μεριά και περάσαμε ανάμεσα στη σχισμή μικρές λεπίδες από πυριτόλιθο που κράτησε ο πατέρας μου όταν έφτιαχνε τα μαχαίρια. Αμέσως σηκώθηκα και πέρασα στην πλάτη μου το τόξο, πήρα και αρκετά βέλη και ήμουν έτοιμος να ξεκινήσω για το πρώτο μου κυνήγι. Το χέρι του πατέρα μου στον ώμο μ’ έκανε να σταματήσω.

«Μη βιάζεσαι μικρέ μου κυνηγέ. Τα καλά όπλα δεν κάνουν το σπουδαίο κυνηγό. Το μυαλό, η υπομονή και το καλό σημάδι είναι εξίσου απαραίτητα για να τα καταφέρεις στο δύσκολο έργο που ετοιμάζεσαι να αναλάβεις και να μη σκοτωθείς ή τραυματιστείς από τα δόντια κανενός άγριου θηρίου, αλλά και για να μην αφήσεις ποτέ την οικογένειά σου νηστική. Έχουμε ακόμη αρκετό καιρό για να μάθεις τα μυστικά του κυνηγιού και να εξασκηθείς στο σημάδι».

Ενδυμασία – Θρησκεία

Η μικρή Μάσα είναι το δεύτερο κορίτσι μιας εξαμελούς οικογένειας που ζει μαζί με τους δικούς της στη Νεολιθική Ν. Νικομήδεια. Σήμερα σηκώθηκε νωρίς, άναψε τη φωτιά στη στρογγυλή εστία και περίμενε ανυπόμονα να ξυπνήσουν και τα άλλα μέλη της οικογένειας. Από καιρό καρτερούσε αυτή τη μέρα, γιατί σήμερα η μεγάλη της αδερφή μαζί με τη μητέρα της θα της έδειχναν πως δουλεύει ο αρχαλιός.

1

Εδώ και καιρό είχε αρχίσει η προετοιμασία του μαλλιού. Ο πατέρας μαζί με τα αδέρφια της είχαν κουρέψει τα πρόβατα και είχαν φέρει το βρώμικο μαλλί στις γυναίκες του σπιτιού. Αυτές με τη σειρά τους, αφού το έπλυναν στο κοντινό ρέμα και το άφησαν να στεγνώσει, το πέρασαν στο ελαφοκέρατο που είχαν για το σκοπό αυτό.

• Η εικόνα 1 είναι από το βιβλίο «Ο λόφος με τα κρυμμένα μυστικά» Του Παύλου Βαλαβάνη εκδόσεων Ακρίτας.

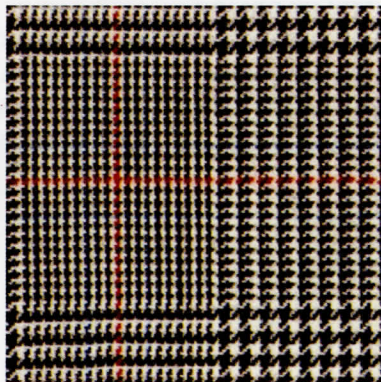

Στη συνέχεια η Μάσα βρήκε ένα ίσιο ξυλαράκι και το στερέωσε σε μια πέτρα, που της είχε φτιάξει ο αδελφός της, με μια τρύπα στη μέση, το σφονδύλι.

Η αδελφή της στερέωσε το κέρατο στον ώμο και τραβώντας λίγο μαλλί το έδεσε στο ξυλαράκι της Μάσα, η οποία είχε καθίσει σε μια γωνία και την παρατηρούσε να στρίβει το μικρό της ξυλαράκι και το μπλεγμένο μαλλί να μετατρέπεται σε νήμα.

2

Όσο περνούσε η ώρα δημιουργήθηκε ένα κουβάρι, αργότερα, δεύτερο, τρίτο, τα οποία η Μάσα κοιτούσε με θαυμασμό. Πότε άραγε θα μπορούσε να κάνει και αυτή το ίδιο; Δειλά είχε πλησιάσει την αδελφή της και της είχε ζητήσει να δοκιμάσει κι αυτή. Δυστυχώς όμως δε μπόρεσε να τα καταφέρει. Ίσως του χρόνου να ήταν πιο εύκολο γι' αυτή. Η μητέρα, βλέποντας το στενοχωρημένο μωτράκι της, της υποσχέθηκε ότι θα της έδειχνε πώς το νήμα αυτό θα γινόταν ύφασμα στον αργαλειό.

Επιτέλους είχε ξημερώσει για τη Μάσα η ποθητή μέρα. Ώρες τώρα τριγυρούσε ανήσυχα πέρα δώθε, χωρίς σκοπό μέσα στο σπίτι. Η μητέρα την κοιτούσε κρυφά και χαμογελούσε. Έκανε νόημα στη μεγάλη της κόρη να φέρει τα νήματα και να τα βάλει κοντά στον αργαλειό. Η Μάσα θαύμαζε τη μητέρα της, καταπληκτική υφάντρα, που όλο το χειμώνα, τις μικρές μέρες της παγωνιάς και τις μεγάλες νύχτες των ανέμων που κατεβαίνουν λυσομανώντας από το Βορρά, είχε φτιάξει στον αργαλειό υφαντά από μαλλί και λινάρι. Έπειτα με αυτά έραβε όμορφα ρούχα για την οικογένεια και κουβέρτες για να σκεπάζονται όταν ο καιρός ήταν καλός, γιατί στα μεγάλα κρύα είχαν τις προβιές των ζώων που με τόσο τέχνη είχαν ενώσει η μητέρα και η αδελφή της.

3

Η μητέρα πλησίασε τον αργαλειό και αυτή έτρεξε αμέσως κοντά της. Κάθισε κάτω και παρατηρούσε τα επιδέξια χέρια της να περνούν το νήμα ανάμεσα από αυτό που είχε δέσει κάθετα πάνω στο ξύλινο τελάρο του αργαλειού. Τα κάθετα νήματα κατέληγαν σε σφονδύλια για να τα κρατάνε με το βάρος τους σε ευθεία γραμμή. Αφού ύφανε για λίγο, της έκανε νόημα να πλησιάσει και, παίρνοντας τα μικρά της χεράκια, άρχισε να της δείχνει ότι αυτή έκανε με τόση επιδεξιότητα. Ύστερα την άφησε μόνη της να φτιάξει μια-δυο σειρές. Η Μάσα ανακάλυψε με χαρά ότι μπορούσε να τα καταφέρει. Έπειτα η μητέρα έδωσε τη θέση της στη μεγάλη της κόρη, γιατί αυτή με τον πατέρα θα πήγαιναν σε ένα δυσάρεστο γεγονός.

• Η εικόνα 3 είναι από το βιβλίο «Στο κατώφλι τη Ιστορίας» του Roy Burrell εκδόσεων Ε. Ρώσση

Πριν μερικές ημέρες είχε γεννηθεί στον οικισμό ένα αγοράκι, το οποίο χθες ξαφνικά πέθανε Έτσι σε λίγο θα γινόταν η ταφή και όλοι οι κάτοικοι του οικισμού θα την παρακολουθούσαν. Συνήθως τα άτομα που πέθαιναν ενταφιαζόταν κάπου έξω από τον οικισμό. Αυτό όμως το μωράκι οι γονείς του αποφάσισαν να το βάλουν σε ένα μέρος της αυλής τους για να το έχουν κοντά τους. Έτσι έσκαψαν ένα ρηχό λάκκο και αφού το τύλιξαν μέσα σε ένα ύφασμα το έβαλαν στην παντοτινή του κούνια.

4

Οι γυναίκες πήγαν μαζί με τη στεναχωρημένη μάνα, ενώ οι άνδρες μαζεύτηκαν στο μεγάλο κτίσμα που βρίσκεται στο κέντρο του οικισμού. Πολλές φορές η Μάσα μαζί με τους φίλους της είχε πλησιάσει το κτίριο αυτό, την ώρα που οι άνδρες συζητούσαν, από περιέργεια για να ακούσουν τι κουβέντιαζαν εκεί πέρα. Κάποτε ένας είχε ρωτήσει τους σοφούς γέροντες για τους κεραυνούς, τη βροχή και την πλημμύρα που ακολουθήσε. Σήμερα συζητούσαν και προσπαθούσαν να εξηγήσουν το μυστήριο της ζωής και του θανάτου. Λόγια που η Μάσα με τα άλλα παιδιά δε τα καταλάβαιναν και τους φαινόταν παράξενα.

Η ΚΟΡΗ ΤΗΣ ΝΙΚΟΜΗΔΕΙΑΣ

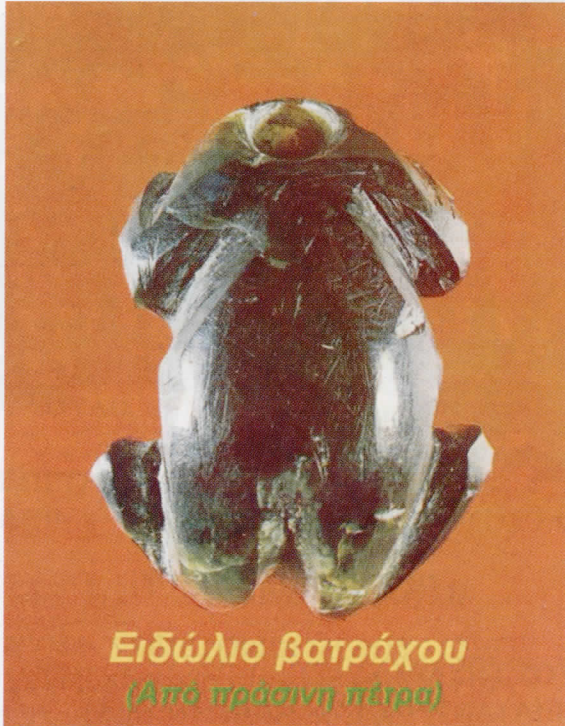
Μια μέρα που είχαν μπει κρυφά μέσα στο κτίριο, είδαν ένα πολύ ωραίο αγαματάκι. Ήταν μια γυναίκα με λεπτή μέση και με φουσκωτή κοιλιά. «Θα έχει μέσα μωράκι», είχε σκεφτεί τότε η Μάσα. Κοντά σε αυτή υπήρχαν και άλλα πήλινα αντικείμενα. Το δεύτερο όμως που της είχε αρέσει ήταν αυτό που έμοιαζε με βατραχάκι. Κάποιες φορές πάλι τους είχε δει να σκύβουν μπροστά από αυτά και να λένε λόγια που αυτή δεν τα καταλάβαινε. Μερικές φορές οι μεγάλοι έλεγαν και έκαναν πράγματα που τις δημιουργούσαν απορίες και όταν πήγαινε να τα εξηγήσει με το μικρό της μυαλουδάκι ζαλιζόταν και της πονούσε το κεφάλι.

5

• Η εικόνα 4 είναι από το βιβλίο του Γιάννη Μελετίδη «Γνωριμία με τον Νεολιθικό οικισμό της Ν. Νικομήδειας»

• Η εικόνα 5 είναι από την «Ιστορία του Ελληνικού έθνους» τόμος Α΄ της εκδοτικής Αθηνών.

Έτσι αποφάσισε ότι καλύτερα θα ήταν να περιμένει να μεγαλώσει και μετά να λύσει τις απορίες της. Τώρα ήταν καιρός για παιχνίδι και για εύκολες δουλειές.

6

Ειδώλιο βατράχου
(Από πράσινη πέτρα)

• Η εικόνα 6 είναι από την «Ιστορία του Ελληνικού έθνους» τόμος Α΄ της εκδοτικής Αθηνών.

Θ Ε Α Τ Ρ Ι Κ Η Π Α Ν Τ Ο Μ Ι Μ Α

*Αναπαράσταση της Εγκατάστασης των πρώτων ανθρώπων
στην περιοχή της Ν. Νικομήδειας*

ΠΡΟΣΩΠΑ ΤΟΥ ΕΡΓΟΥ

1. ΑΦΗΓΗΤΗΣ
2. ΤΑΝ (ΑΡΧΗΓΟΣ ΤΗΣ ΟΜΑΔΑΣ)
3. Α΄ ΟΙΚΟΓΕΝΕΙΑ (ΑΝΤΡΕΣ, ΓΥΝΑΙΚΕΣ, ΠΑΙΔΙΑ)
4. Β΄ ΟΙΚΟΓΕΝΕΙΑ (ΑΝΤΡΕΣ, ΓΥΝΑΙΚΕΣ, ΠΑΙΔΙΑ)
5. ΑΓΡΙΟΧΟΙΡΟΣ

Κάθε οικογένεια πρέπει να αποτελείται το λιγότερο από τρεις (3) άνδρες, τρεις (3) γυναίκες και δύο (2) παιδιά.

ΕΝΔΥΜΑΣΙΕΣ

1. ΣΚΟΥΡΟ ΚΑΦΕ ΦΟΡΕΜΑ, ΧΩΡΙΣ ΜΑΝΙΚΙΑ, ΠΟΥ ΚΑΤΑΛΗΓΕΙ ΣΕ ΜΥΤΕΣ, ΓΙΑ ΤΑ ΑΓΟΡΙΑ
2. ΜΠΕΖ ΦΟΡΕΜΑ, ΜΕ ΤΟΝ ΕΝΑ ΩΜΟ ΕΞΩ, ΠΟΥ ΚΑΤΑΛΗΓΕΙ ΣΕ ΜΥΤΕΣ ΓΙΑ ΤΑ ΚΟΡΙΤΣΙΑ *(Τα παιδιά πάνω στη σκηνή είναι ξυπόλυτα.)*

ΣΚΗΝΙΚΑ

ΣΤΟ ΠΙΣΩ ΜΕΡΟΣ ΤΗΣ ΣΚΗΝΗΣ ΑΣΠΡΟ ΠΑΝΙ ΓΙΑ ΠΡΟΒΟΛΗ ΕΙΚΟΝΩΝ

ΔΕΞΙΑ ΜΕΓΑΛΟΣ ΧΑΡΤΗΣ ΤΗΣ ΜΙΚΡΑΣΙΑΣ ΚΑΙ ΤΗΣ ΕΛΛΑΔΑΣ (από όπου ξεκίνησε η ομάδα αυτή)

ΑΡΙΣΤΕΡΑ ΜΕΓΑΛΟΣ ΧΑΡΤΗΣ ΤΗΣ ΠΕΡΙΟΧΗΣ ΤΗΣ Ν. ΝΙΚΟΜΗΔΕΙΑΣ ΟΠΩΣ ΗΤΑΝ ΤΗΝ ΕΠΟΧΗ ΕΚΕΙΝΗ (όπου κατέληξε η ομάδα και δημιούργησε το νέο οικισμό)

ΥΛΙΚΑ**Α) ΓΙΑ ΤΟ ΣΤΗΣΙΜΟ ΜΙΑΣ ΚΑΛΥΒΑΣ:**

1. ΤΡΙΑ ΠΛΑΤΙΑ ΞΥΛΑ ΓΙΑ ΒΑΣΗ
2. ΔΕΚΑ ΠΑΣΣΑΛΟΙ
3. ΚΑΛΑΜΙΑ (Πάνω στη σκηνή θα στηθούν δύο καλύβες το πίσω μέρος των οποίων θα στηρίζεται πάνω στο σκηνικό με κόντρες)

Β) ΑΓΡΙΟΧΟΙΡΟΣ :ΜΠΛΕ ΦΕΛΙΖΟΛ**Γ) ΓΙΑ ΤΗΝ ΚΑΤΑΣΚΕΥΗ ΤΩΝ ΑΚΟΝΤΙΩΝ:**

1. ΞΥΛΑ ΞΕΦΛΟΥΔΙΣΜΕΝΑ
2. ΧΟΡΤΟ
3. ΜΥΤΕΡΕΣ ΠΕΤΡΕΣ

Δ) ΔΥΟ ΨΑΘΙΝΑ ΚΑΛΑΘΙΑ, ΠΛΑΣΤΙΚΑ ΦΡΟΥΤΑ, ΕΝΑ ΜΕΓΑΛΟ ΜΠΑΣΤΟΥΝΙ

ΜΟΥΣΙΚΗ ΕΠΕΝΔΥΣΗ

ΣΚΗΝΗ Α': ΣΥΜΦ. 5 ΜΠΕΤΟΒΕΝ-ΜΕΡΟΣ 3 (2.20')

ΣΚΗΝΗ Β': ΣΥΜΦ. 5 ΜΠΕΤΟΒΕΝ-ΜΕΡΟΣ 2 (1.09')

ΣΚΗΝΗ Γ': ΣΥΜΦ. 5 ΜΠΕΤΟΒΕΝ-ΜΕΡΟΣ 1 (1.31')

ΣΚΗΝΗ Δ': ΣΥΜΦ. 5 ΜΠΕΤΟΒΕΝ-ΜΕΡΟΣ 2 (1.09')-ΜΕΡΟΣ 2 (0.54')

ΧΟΡΟΣ : ΣΥΜΦ. 5 ΜΠΕΤΟΒΕΝ-ΜΕΡΟΣ 4 (1.54')

ΙΔΙΑΙΤΕΡΟΤΗΤΕΣ: Στο κείμενο υπάρχουν παύσεις οι οποίες υποδηλώνουν ότι για μερικά δευτερόλεπτα σε αυτό το σημείο πρέπει να σταματήσει η αφήγηση. Στο ξύλο βάσης των σπιτιών πάνω στο οποίο θα στερεωθούν τρεις πάσσαλοι για να πλεχτούν τα καλάμια (να είναι προς τη μεριά του κοινού), πρέπει να γίνουν τρία ανοίγματα για να εφαρμόσουν οι πάσσαλοι, ενώ στα άλλα δύο ξύλα βάσης μόνο ένα. Επίσης στους οριζόντιους πασσάλους πρέπει να γίνουν ανοίγματα, ώστε να εφαρμόσουν οι κάθετοι και να σταθεροποιηθεί ο σκελετός της κατασκευής. Για την σκεπή πρέπει τα καλάμια να ενωθούν μεταξύ τους με σχοινιά έτσι ώστε να δημιουργηθεί ένα είδος ψάθας.

ΣΚΗΝΗ ΠΡΩΤΗ

ΤΑ ΠΑΙΔΙΑ ΣΤΗΝ ΕΙΣΟΔΟ ΤΟΥ ΘΕΑΤΡΟΥ ΕΧΟΥΝ ΠΑΡΑΤΑΧΘΕΙ ΕΤΣΙ ΩΣΤΕ ΤΑ ΓΥΝΑΙΚΟΠΑΙΔΑ ΝΑ ΒΡΙΣΚΟΝΤΑΙ ΣΤΗ ΜΕΣΗ ΚΑΙ ΓΥΡΩ ΤΟΥΣ ΟΙ ΑΝΔΡΕΣ-ΚΥΝΗΓΟΙ ΜΕ ΤΑ ΑΚΟΝΤΙΑ ΣΤΟ ΧΕΡΙ ΓΙΑ ΝΑ ΤΑ ΠΡΟΣΤΑΤΕΥΟΥΝ. ΤΗΣ ΠΟΜΠΗΣ ΗΓΕΙΤΑΙ Ο ΤΑΝ ΚΡΑΤΩΝΤΑΣ ΕΝΑ ΜΕΓΑΛΟ ΜΠΑΣΤΟΥΝΙ .ΤΑ ΠΑΙΔΙΑ ΑΡΧΙΖΟΥΝ ΝΑ ΚΙΝΟΥΝΤΑΙ ΠΡΟΣ ΤΗ ΣΚΗΝΗ, ΑΝΕΒΑΙΝΟΥΝ ΠΑΝΩ ΣΕ ΑΥΤΗ (ΑΝΑΛΟΓΑ ΜΕ ΤΟ ΡΥΘΜΟ ΤΗΣ ΜΟΥΣΙΚΗΣ ΚΑΙ ΤΑ ΛΟΓΙΑ ΤΟΥ ΑΦΗΓΗΤΗ). ΕΚΕΙ ΚΟΙΤΑΖΟΥΝ ΓΕΜΑΤΑ ΑΠΟΡΙΑ, ΕΚΠΛΗΞΗ ΚΑΙ ΧΑΡΑ ΤΑ ΤΟΠΙΑ ΠΟΥ ΠΡΟΒΑΛΛΟΝΤΑΙ ΚΑΙ ΑΠΟΤΕΛΟΥΝ ΕΙΚΟΝΕΣ ΑΠΟ ΤΗΝ ΝΕΑ ΤΟΥΣ ΠΑΤΡΙΔΑ.

Έχουν περάσει εννιά μήνες από τότε που αποχαιρέτισαν τα αγαπημένα τους πρόσωπα και η εικόνα του αποχαιρετισμού είναι ακόμη πολύ ζωντανή στηθύμησή τους. Ήταν ένα ηλιόλουστο πρωινό στις αρχές της άνοιξης που πήραν λίγα τρόφιμα στα δερμάτινα σακούλια τους και με τα όπλα στον ώμο, η μικρή αυτή ομάδα από λίγες οικογένειες, ξεκίνησε για το **μακρινό της ταξίδι**. _____ Σκοπός της ήταν η ανακάλυψη ενός νέου τόπου φιλικού και ικανού να τους θρέψει και να τους προστατέψει από τους κινδύνους. Πέρασαν από πολλές περιπέτειες, όπου έχασαν αγαπημένα τους πρόσωπα, αλλά βίωσαν και τη χαρά του ερχομού δύο νέων μελών, με τη γέννηση ενός κοριτσιού και ενός αγοριού. Αφού λοιπόν περιπλανή-

θηκαν και ταλαιπωρήθηκαν, ακολουθώντας πάντα το άρμα του ήλιου να τραβάει προς τη δύση, πέρασαν από το στενό που αργότερα θα ονομάζονταν Ελλησποντος, και _____νάτοι_____φτάνουν εδώ στα μέρη μας, που δεν έχουν καμία ομοιότητα με το πώς είναι σήμερα.

Η θάλασσα γλείφει με το κύμα της την ακτή που φτάνει λίγο πιο έξω από το σημερινό χωριό. Γύρω γύρω πυκνά δάση κρύβουν αγρίμια και ζώα που αποτελούν πολύτιμο κυνήγι. Από τα βουνά κατεβαίνουν

κελαρύζοντας κρύα, διάφανα νερά, που σε δροσιζουν και σε αναζωογονούν. Δε θα μπορούσαν να βρουν καλύτερο τόπο για την εγκατάστασή τους. Κοιτάζουν δεξιά – αριστερά και με χαρούμενα νεύματα και αγκαλιές συμφωνούν όλοι ότι αυτό το μέρος θα γίνει **η νέα τους πατρίδα, το νέο τους σπίτι,** _____ που θα στεγάσει τα όνειρά τους και τις ελπίδες τους για μια καλύτερη ζωή.

θηκαν και ταλαιπωρήθηκαν, ακολουθώντας πάντα το άρμα του ήλιου να τραβάει προς τη δύση, πέρασαν από το στενό που αργότερα θα ονομάζονταν Ελλήσποντος, και _____νάτοι_____φτάνουν εδώ στα μέρη μας, που δεν έχουν καμία ομοιότητα με το πώς είναι σήμερα.

Η θάλασσα γλείφει με το κύμα της την ακτή που φτάνει λίγο πιο έξω από το σημερινό χωριό. Γύρω γύρω πυκνά δάση κρύβουν αγρίμια και ζώα που αποτελούν πολύτιμο κυνήγι. Από τα βουνά κατεβαίνουν

κελαρύζοντας κρύα, διάφανα νερά, που σε δροσιζουν και σε αναζωογονούν. Δε θα μπορούσαν να βρουν καλύτερο τόπο για την εγκατάστασή τους. Κοιτάζουν δεξιά – αριστερά και με χαρούμενα νεύματα και αγκαλιές συμφωνούν όλοι ότι αυτό το μέρος θα γίνει **η νέα τους πατρίδα, το νέο τους σπίτι,** _____ που θα στεγάσει τα όνειρά τους και τις ελπίδες τους για μια καλύτερη ζωή.

ΣΚΗΝΗ ΔΕΥΤΕΡΗ

ΟΙ ΑΝΔΡΕΣ ΤΩΝ ΟΙΚΟΓΕΝΕΙΩΝ ΑΡΧΙΖΟΥΝ ΝΑ ΦΤΙΑΧΝΟΥΝ ΤΟ ΣΚΕΛΕΤΟ ΤΩΝ ΣΠΙΤΙΩΝ. ΤΑ ΠΑΙΔΙΑ ΦΕΡΝΟΥΝ ΤΑ ΚΑΛΑΜΙΑ-ΨΑΘΕΣ ΓΙΑ ΤΙΣ ΣΤΕΓΕΣ ΚΑΙ ΤΑ ΒΑΖΟΥΝ ΣΤΟ ΒΑΘΟΣ ΤΗΣ ΣΚΗΝΗΣ ΕΝΩ ΟΙ ΓΥΝΑΙΚΕΣ ΤΑ ΚΑΛΑΘΙΑ ΜΕ ΤΑ ΦΡΟΥΤΑ ΚΑΙ ΤΑ ΚΑΛΑΜΙΑ ΠΟΥ ΘΑ ΠΛΕΧΤΟΥΝ ΑΡΓΟΤΕΡΑ ΑΝΑΜΕΣΑ ΣΤΟΥΣ ΤΡΕΙΣ ΚΑΤΑ ΠΛΑΤΟΣ ΠΑΣΣΑΛΟΥΣ.

Πέρασαν τρεις μέρες εξερευνώντας το νέο τόπο και επιλέγοντας την πιο κατάλληλη τοποθεσία για να χτίσουν το χωριό τους. Επέλεξαν να το χτίσουν κοντά στη θάλασσα, δίπλα από ένα ρυάκι που κατέβαζε κρύο και καθαρό νερό από τα βουνά που υψώνονταν κατά τη δύση. Την επόμενη μέρα οι άντρες πήραν τα τσεκούρια τους και πήγαν να κόψουν δέντρα, να τα ξεκλαρίσουν και να φέρουν κλαδιά και πασσάλους, ενώ οι γυναίκες με τα παιδιά, αφού αναζήτησαν φρούτα και λαχανικά για το μεσημεριανό τους γεύμα, ασχολήθηκαν με το κόψιμο καλάμιών και τη συγκέντρωση άχυρων. Έτσι λοιπόν όλα ήταν έτοιμα για να αρχίσουν να

χτίζουν τα σπίτια που θα στεγάσουν τις οικογένειές τους και θα τις προστατέψουν από τις βροχές, τις κρύες μέρες του χειμώνα, αλλά και από τα άγρια θηρία. Οι άντρες σκάβουν λάκκους και μπήγουν πασσάλους στη γη. Ύστερα κάνουν το πλαίσιο των τοίχων με χοντρά κλαδιά και αφού τοποθετήσουν άλλα κάθετα με τη βοήθεια των γυναικών, πλέκουν καλάμια και λεπτά κλαδιά ανάμεσά τους.

Ενώ ήταν επικρατούσα η γνώμη ότι οι άνθρωποι της εποχής εκείνης ζούσαν σε σπηλιές, οι αρχαιολογικές ανακαλύψεις δείχνουν ότι οι άνθρωποι της εποχής εκείνης ζούσαν σε ανοικτά σπίτια. Τα σπίτια αυτά ήταν κτισμένα με χοντρά κλαδιά και πλεγμένα με καλάμια και λεπτά κλαδιά. Οι άντρες σκάβουν λάκκους και μπήγουν πασσάλους στη γη. Ύστερα κάνουν το πλαίσιο των τοίχων με χοντρά κλαδιά και αφού τοποθετήσουν άλλα κάθετα με τη βοήθεια των γυναικών, πλέκουν καλάμια και λεπτά κλαδιά ανάμεσά τους.

ΣΚΗΝΗ ΤΡΙΤΗ

ΕΜΦΑΝΙΖΕΤΑΙ Ο ΑΓΡΙΟΧΟΙΡΟΣ, ΑΡΧΙΖΕΙ Η ΣΚΗΝΗ ΤΟΥ ΚΥΝΗΓΙΟΥ ΤΑ ΠΑΙΔΙΑ ΠΑΡΙΣΤΑΝΟΥΝ ΜΕ ΚΙΝΗΣΕΙΣ ΤΑ ΛΟΓΙΑ ΤΟΥ ΑΦΗΓΗΤΗ

Ενώ ήταν απορροφημένοι με την εργασία τους, δεν πρόσεξαν το ασυνήθιστο κούνημα των κλαριών από τη συστάδα των βελανιδιών που φύτρωνε προς τα βόρεια. **Και να,** ένας πελώριος αγριόχοιρος, με σουβλερά χαυλιόδοντα και άγριους βρυχηθμούς ορμάει προς τα **γυναικόπαιδα.** _____ **Αμέσως** ο Ταν, κρατώντας το παλούκι που θα έμπηγε στα θεμέλια του σπιτιού του, κατευθύνεται προς το **εξαγριωμένο ζώο.** _____ **Τα γυναικόπαιδα** βγάζουν φωνές αγωνίας και φόβου. Πριν προλάβουν οι υπόλοιποι άντρες να αρπάξουν τα ακόντιά τους για να το αντιμετωπίσουν, ο Ταν έμπηξε το ξύλο στα πλευρά του χοίρου, αλλά και ο χοίρος με τα σουβλερά του δόντια τραμάτισε σοβαρά το γενναίο άντρα. Αμέσως οι άλλοι περικυκλώνουν το ζώο και ρίχνουν με δύναμη εναντίον του τα ακόντιά τους. Τρία από αυτά το τρυπούν και το ρίχνουν κάτω. Μουγκρίζει, και παρόλο που είναι ξεπλωμένο, συνεχίζει να προκαλεί το φόβο. Ύστερα όμως από λίγα λεπτά παύει να κουνιέται και ένας άντρας πλησιάζει, του κόβει το λαιμό και σηκώνει το μαχαίρι ψηλά βγάζοντας **κραυγή νίκης.** _____ **Είναι** αυτός που με το ακόντιο το πέτυχε στο στή-

ΣΚΗΝΗ ΤΕΤΑΡΤΗ

*ΚΑΙ ΠΑΛΙ ΤΑ ΠΑΙΔΙΑ ΚΙΝΟΥΝΤΑΙ ΣΥΜΦΩΝΑ ΜΕ ΤΗΝ ΑΦΗΓΗΣΗ ΜΠΑΙ-
ΝΟΥΝ ΟΙ ΣΚΕΠΕΣ ΤΩΝ ΣΠΙΤΙΩΝ, ΑΡΧΙΖΕΙ ΤΟ ΠΛΕΞΙΜΟ ΤΩΝ ΚΑΛΑΜΙ-
ΩΝ ΑΝΑΜΕΣΑ ΣΤΟΥΣ ΠΑΣΣΑΛΟΥΣ ΑΠΟ ΔΥΟ ΚΟΡΙΤΣΙΑ, ΑΛΛΑ ΔΥΟ ΠΑΙΡ-
ΝΟΥΝ ΤΟΝ ΑΓΡΙΟΧΟΙΡΟ ΑΠΟ ΤΗ ΣΚΗΝΗ ΚΑΙ ΟΤΑΝ ΤΕΛΕΙΩΣΟΥΝ ΤΑ ΣΠΙ-
ΤΙΑ, ΟΙ ΑΝΔΡΕΣ ΚΑΙ ΤΑ ΠΑΙΔΙΑ ΚΑΘΟΝΤΑΙ ΚΑΤΩ ΣΕ ΗΜΙΚΥΚΛΙΟ ΕΝΩ Ο
ΤΑΝ ΟΡΘΙΟΣ ΤΟΥΣ ΜΙΑ. ΤΑ ΚΟΡΙΤΣΙΑ ΕΙΝΑΙ ΜΑΖΕΜΕΝΑ ΔΕΞΙΑ- ΑΡΙ-
ΣΤΕΡΑ ΩΣΤΕ, ΜΟΛΙΣ Ο ΑΡΧΗΓΟΣ ΤΟΥΣ ΝΕΥΣΕΙ, ΝΑ ΜΠΟΥΝ ΣΕ ΚΥΚΛΟ
ΓΙΑ ΤΟ ΧΟΡΟ.*

Τα γυναικόπαιδα από τον πρόχειρο κρυψώνα τους βγαίνουν δειλά δειλά και πλησιάζουν το ζώο. Τα παιδιά αρχίζουν να τρέχουν γύρω του, να βάζουν το πόδι τους επιδεικτικά πάνω του και να χτυπούν με τα χέρια το στήθος τους, παριστάνοντας τους γενναίους και ατρόμητους κυνηγούς. Αφού έδεσαν το τραύμα του Ταν και είδαν ότι δεν ήταν πολύ σοβαρό, επέστρεψαν στις δουλειές τους ικανοποιημένοι. Με τις ασχολίες για το χτίσιμο των σπιτιών είχαν μέρες να φάνε κρέας και τώρα ήταν σίγουροι πως το κρέας αυτού του χοίρου στη φωτιά θα τους χόρταινε και θα τους έδινε πολλές δυνάμεις για να συνεχίσουν το έργο τους. Ακόμη κατάλαβαν πως μια τάφρος γύρω γύρω από τον οικισμό ήταν απαραίτητη για την προστασία τους από τέτοιες απρόσμενες επιθέσεις. Οι άντρες με τις γυναίκες συνεχίζουν αυτό που είχαν αφήσει στη μέση εξαιτίας του περιστατικού με το άγριο ζώο. Τα παιδιά μαζεύουν τα καλάμια σε ένα μέρος, ώστε οι μητέρες τους να φτιάξουν με αυτά δεμάτια, τα οποία θα δέσουν οι άντρες με χοντρές φλούδες και θα τα στερεώσουν στη στέγη των σπιτιών. Το μόνο που τους μένει πια είναι να φτιάξουν ένα μίγμα με λάσπη και άχυρο, αρκετά μαλακό, για να μπορούν με τα χέρια τους να καλύψουν τους τοίχους και να κλείσουν κάθε τρύπα, από την οποία θα μπορούσε να μπει αέρας μέσα στο σπίτι τους. Όταν τελειώσουν τις καλύβες τους, σκέφτονται να χτίσουν όλοι μαζί ένα χώρο, ο οποίος θα αποτελεί τόπο συγκέντρωσης και λήψης αποφάσεων, αλλά και λατρευτικός χώρος. Αμέσως μετά πρέπει να ασχοληθούν με το σκάψιμο της τάφρου που θα την πλημμυρίσουν με τα νερά του διπλανού ρέματος, αλλά για όλα αυτά..... υπάρχει χρόνος, τώρα αυτό που χρειάζονται είναι ξεκούραση. Η μέρα τελειώνει μ' ένα ευχαριστήριο χορό προς τον ήλιο, για να γιορτάσουν την εγκατάστασή τους σε αυτό το νέο και πανέμορφο τόπο.

**ΑΚΟΛΟΥΘΕΙ ΚΥΚΛΙΚΟΣ ΧΟΡΟΣ ΜΕ ΑΠΛΕΣ ΕΠΑΝΑΛΑΜΒΑΝΟΜΕ-
ΝΕΣ ΧΟΡΕΥΤΙΚΕΣ ΚΙΝΗΣΕΙΣ.**

Η περιπλάνηση του ανθρώπου στη νεολιθική εποχή

Ο Μπόγας και ο Νέψο είναι δύο αδέρφια που ζούνε με την οικογένειά τους στη Νεολιθική Ν. Νικομήδεια. Συχνά τα βράδια γύρω από τη φωτιά ακούνε από τους γεροντότερους του χωριού διάφορες ιστορίες, όπως διηγήσεις για τις περιπλανήσεις τους και για την εγκατάστασή τους στο σημερινό τόπο. Ένας από τους πολλούς μύθους εκείνης της εποχής λέει:

“Πριν από πολλά χρόνια ήταν ένας άνθρωπος, ο πρώτος πάνω στη γη, που τον λέγανε Ανθρωπονέα, γιος ενός ποταμού και μιας νύφης.

Ο Ανθρωπονέας ζούσε στην περιοχή της Μεσοποταμίας κοντά στην εύφορη πεδιάδα των ποταμών Τίγρη και Ευφράτη. Απέκτησε πολλά παιδιά κι εγγόνια, και η ζωή τους κυλούσε ήρεμα κι ευτυχισμένα χωρίς καμιά στενοχώρια. Μιλούσαν την ίδια γλώσσα, κοιμούνταν στο ύπαιθρο ή στα κοιλώματα των βράχων, τρέ-

φρονταν με τους καρπούς των δένδρων και τις ρίζες των φυτών.

Καθώς περνούσαν τα χρόνια τα παιδιά και τα εγγόνια του απέκτησαν άλλα παιδιά και εγγόνια. Οι άνθρωποι πλήθαιναν και υπήρχε ο κίνδυνος ν' αφανιστούν από τους τσακωμούς και τη διχόνοια. Ο Ανθρωπονέας τότε σκέφτηκε και βρήκε τρόπους για να καλυτερέψει τη ζωή των απογόνων του. Τους έμαθε να χιτίζουν σπίτια και να κατοικούν σε οικισμούς. Κατασκεύασε τα πρώτα όπλα για το κυνήγι. Ζήτησε από τους γεροντότερους της φυλής, στους οποίους τα χρόνια χάρισαν σοφία, να λύνουν τις διαφορές που παρουσιάζονταν ανάμεσα στα μέλη της κοινότητάς τους.

Θέσπισε κανόνες που καθόρισαν τον τρόπο ζωής μέσα στον οικισμό. Τους δίδαξε την καλλιέργεια του σιταριού και του κριθαριού. Κάθε χρόνο, με τα πρωτοβρόχια, όργωναν με ξύλινο αλέτρι τη γη και την έσπερναν, ενώ όταν μεγάλωνε και κιτρινίζε ο λιγοστός καρπός, τον θέριζαν με ξύλινα δρεπάνια.

Στο τέλος έγινε ο πρώτος βασιλιάς των ανθρώπων και βασίλευσε με δικαιοσύνη για πολλά χρόνια.

Ο καιρός περνούσε ήσυχα και αρμονικά ώσπου άλλα προβλήματα έκαναν την εμφάνισή τους ταράζοντας και πάλι την ηρεμία του οικισμού. Οι κάτοικοι είχαν αυξηθεί πάρα πολύ και η γη που καλλιεργούσαν δεν επαρκούσε πια για να τους θρέψει. Κάποια νεότερα μέλη, θέλοντας να γνωρίσουν τα μέρη που υπήρχαν γύρω από την περιοχή τους, ζητούσαν επίμονα από τον Ανθρωπονέα να τους επιτρέψει να φύγουν για νέους πιο μακρινούς τόπους. Παρόλα αυτά, ο Ανθρωπονέας δυσκολευόταν να δώσει την συγκατάθεσή του, καθώς αναλογιζόταν τους κινδύνους που είχαν να αντιμετωπίσουν. Αλλά μια μέρα, οι γεροντότεροι τους φυλής το αποφάσισαν ακούγοντας εκστατικοί τις διηγήσεις μερικών αντρών, που μόλις είχαν επιστρέψει με ελάφια από ένα μακρινό κυνήγι. Άκουγαν λοιπόν ότι είχαν διακρίνει από ψηλά, από την κορυφή του βουνού στο βάθος του ορίζοντα, μια μεγάλη, γαλάζια επιφάνεια, που λαμπύριζε κάτω από τους ακτίνες του ήλιου. Έμοιαζε λίγο με τις μικρές λίμνες που συναντούσαν πότε πότε πάνω στα βουνά και τους άρεσε να σκύβουν και να καθρεπτίζουν τα πρόσωπά τους στην ήρεμη επιφάνεια του νερού.

Μετά από λίγο καιρό, αφού απέσπασαν και τη συγκατάθεση του Ανθρωπονέα, μάζεψαν ό,τι τους ήταν απαραίτητο και μπορούσαν να το σηκώσουν στους ώμους και ξεκίνησαν το μεγάλο ταξίδι της αναζήτησης περνώντας μέσα από ομαλές πλαγιές και δροσερές κοιλάδες.

Η άνοιξη ήταν υπέροχη, η γη καταπράσινη κι ο αέρας μοσχοβολούσε απ' τ' αρώματα των λουλουδιών. Οι άνθρωποι ήταν χαρούμενοι αλλά και σκεφτικοί, γιατί αγωνιούσαν για το τι θα συναντούσαν στο δρόμο τους.

Ύστερα από πολλές περιπλανήσεις και, αφού πέρασαν το στενό που αργότερα θα ονομαζόταν Ελλήσποντος, έφθασαν στη νέα τους πατρίδα. Αυτή δεν ήταν άλλη από τον οικισμό μας.

Μετά από λίγο καιρό, αφού απέσπασαν και τη συγκατάθεση του Ανθρωπονέα, μάζεψαν ό,τι τους ήταν απαραίτητο και μπορούσαν να το σηκώσουν στους ώμους και ξεκίνησαν το μεγάλο ταξίδι της αναζήτησης περνώντας μέσα από ομαλές πλαγιές και δροσερές κοιλάδες.

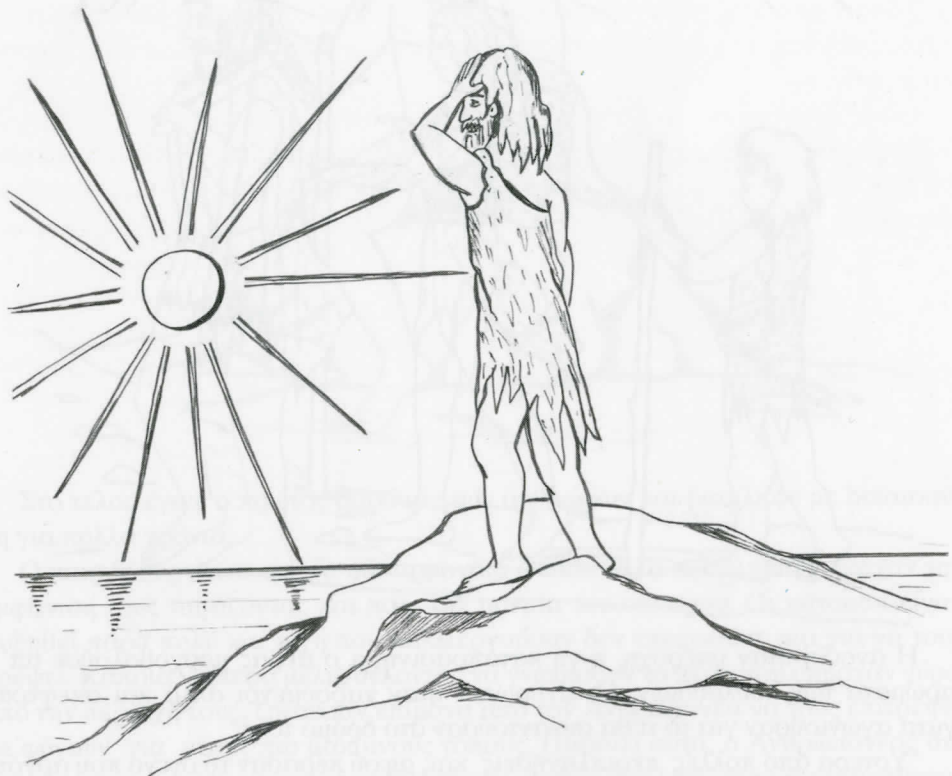

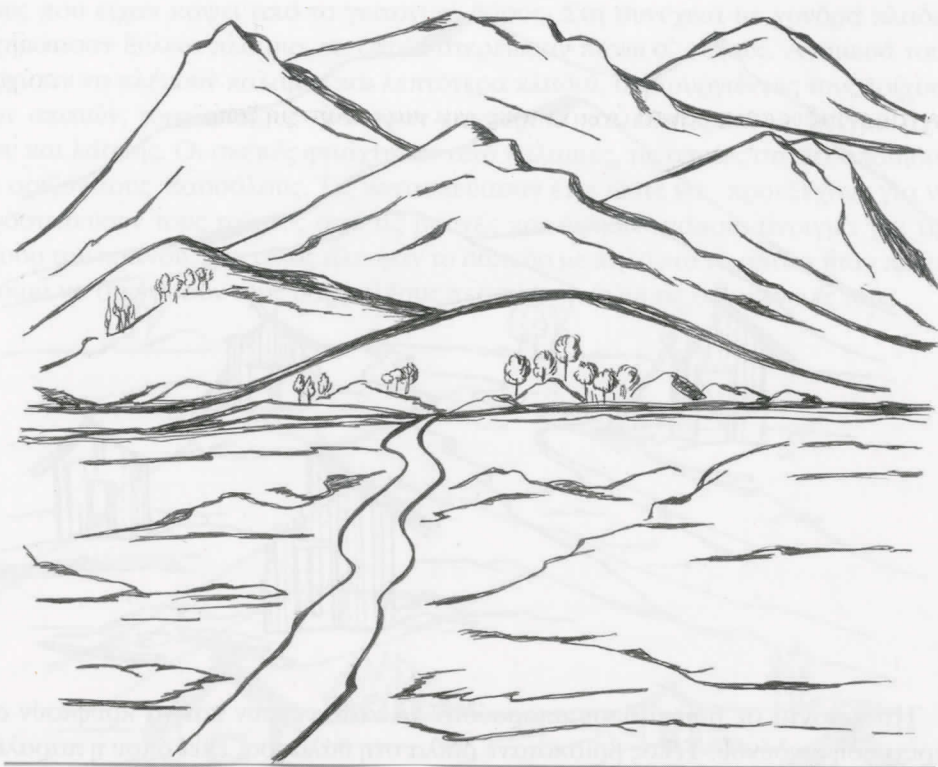
Η άνοιξη ήταν υπέροχη, η γη καταπράσινη κι ο αέρας μοσχοβολούσε απ' τ' αρώματα των λουλουδιών. Οι άνθρωποι ήταν χαρούμενοι αλλά και σκεπτικοί, γιατί αγωνιούσαν για το τι θα συναντούσαν στο δρόμο τους.

Ύστερα από πολλές περιπλανήσεις και, αφού πέρασαν το στενό που αργότερα θα ονομαζόταν Ελλήσποντος, έφθασαν στη νέα τους πατρίδα. Αυτή δεν ήταν άλλη από τον οικισμό μας.

Η εύφορη κοιλάδα, τα ήρεμα ποτάμια και η θάλασσα έκαναν τους προπορευόμενους ανιχνευτές να ζητωκραυγάζουν γεμάτοι ενθουσιασμό.

Έμειναν έκθαμβοι από την ομορφιά και τα χρώματα του νέου τόπου και όλοι μαζί συμφώνησαν ότι το μέρος αυτό θα γινόταν το νέο τους σπίτι, όπου θα στέγαζαν τις ελπίδες τους και τα όνειρά τους για μια καλύτερη ζωή.”

Η Νέα Νικομήδεια στην προϊστορική εποχή ΚΑΙΝΟΥΡΓΙΟ ΞΕΚΙΝΗΜΑ

Η περιοχή δεν ήταν ακατοίκητη. Εδώ ζούσαν από πολύ πολύ παλιά άνθρωποι φιλήσυχοι και καλοκάγαθοι. Όταν κατάφεραν να διώξουν το φόβο να συναντηθούν και να συννενοηθούν, με νοήματα στην αρχή, κατάλαβαν ότι μπορούν να ζήσουν μαζί αγαπημένα και μονιασμένα.

Το μέρος τους άρεσε πολύ και αποφάσισαν να χτίσουν το χωριό τους. Δεν ήταν μόνο ότι μαγεύτηκαν μόλις το είδαν, αλλά μετά από συζήτηση που έγινε μεταξύ των ανδρών, διαπίστωσαν πως ο τόπος διέθετε όλα εκείνα τα στοιχεία που ζητούσαν.

Βρισκότανε σε μια πλαγιά που τον προστάτευε από τους κρύους βοριάδες, υπήρχε μεγάλη έκταση για καλλιέργεια και άφθονο χορτάρι για τα ζώα. Δίπλα περνούσαν ποτάμια με άφθονο, δροσερό και καθαρό νερό.

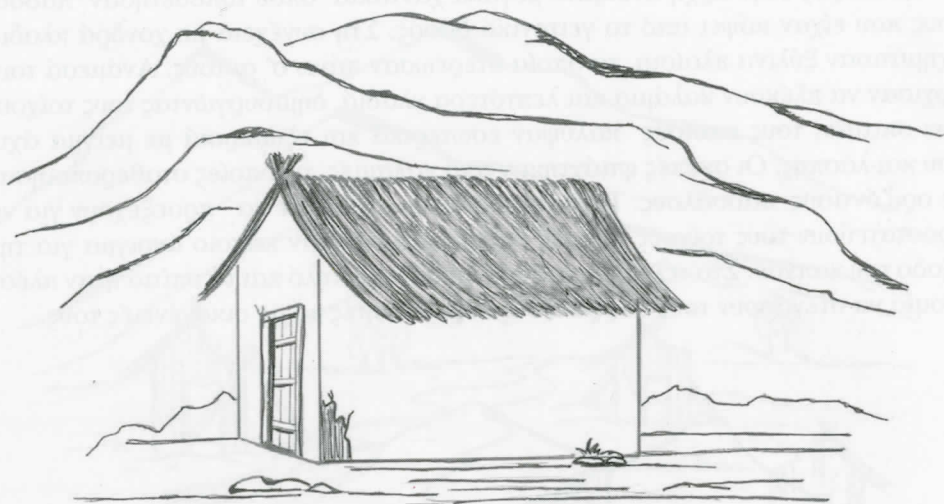

Ήταν κοντά σε βουνά όπου μπορούσαν να καταφύγουν και να κρυφτούν σε περίπτωση κινδύνου. Τέλος βρισκότανε δίπλα στη θάλασσα, εκεί όπου η παραλία σχημάτιζε δύο μικρούς όρμους, έτσι ώστε να υπάρχει προστασία για τις πιρόγες, οποιοσδήποτε άνεμος και αν φυσούσε.

Το πρώτο μέλημά τους ήταν η κατασκευή κατοικιών για να προφυλαχτούν από τις βροχές και το κρύο. Έτσι χωρίστηκαν σε ομάδες. Οι γυναίκες μαζί με τα παιδιά μαζεύουν ξύλα και καλάμια από τη γύρω περιοχή, υλικά απαραίτητα για την κατασκευή των καλυβιών.

Οι άνδρες στην αρχή ανοίξανε μεγάλα χαντάκια όπου τοποθέτησαν πασσάλους που είχαν κόψει από το γειτονικό δάσος. Στη συνέχεια με χονδρά κλαδιά σχημάτισαν ξύλινα πλαίσια, τα οποία στερέωσαν πάνω σ' αυτούς. Ανάμεσά τους άρχισαν να πλέκουν καλάμια και λεπτότερα κλαδιά, δημιουργώντας τους τοίχους των σπιτιών, τους οποίους κάλυψαν εσωτερικά και εξωτερικά με μείγμα άχνου και λάσπης. Οι σκεπές φτιάχτηκαν από καλάμιές, τις οποίες σταθεροποίησαν με οριζόντιους πασσάλους. Τις κατασκεύασαν έτσι ώστε να προεξέχουν για να προστατεύουν τους τοίχους από τις βροχές και άφησαν κάποιο άνοιγμα για την έξοδο του καπνού. Στο τέλος άλειψαν το δάπεδο με πηλό και τα σπίτια ήταν πλέον έτοιμα να στεγάσουν τους θαρραλέους περιπλανητές με τις οικογένειές τους.

Στο πιο ωραίο μέρος έχτισαν και ένα μεγαλύτερο σπίτι για τον πιο γέρο του χωριού, που τον αγαπούσαν και τον σέβονταν όλοι, γιατί ήταν σοφός και τον είχαν δεχθεί για αρχηγό τους.

Γύρω γύρω από τα σπίτια έχτισαν μια ψηλή μάντρα, για να ξεχωρίσουν τον οικισμό από τη γύρω περιοχή, αλλά και να μπορούν να προστατευθούν και να αμυνθούν πίσω από αυτήν όταν υπήρχε κίνδυνος. Στα χωράφια και κοντά στη θάλασσα έφτιαξαν διάφορες πρόχειρες καλύβες για προσωρινή διαμονή και για άλλες βοηθητικές εργασίες. Όλες τις ημέρες των εργασιών συχνά η σκέψη τους γυρνούσε στο παλιό τους χωριό και τον Ανθρωπονέα, μιας και αυτός είχε διδάξει στους παππούδες τους αλλά και σε αυτούς τον τρόπο κατασκευής αυτών των οικημάτων που θα αποτελούσαν το νέο τους οικισμό.”

Αυτή η ιστορία ήταν η αγαπημένη των δύο αδελφών, ενώ όσες φορές και αν την άκουγαν ένιωθαν θαυμασμό για τους ανθρώπους εκείνους που αφηφώντας τους κινδύνους που θα συναντούσαν στην πορεία τους, πήραν τη μεγάλη απόφαση να αφήσουν την ασφάλεια του οικισμού τους, τα αγαπημένα τους πρόσωπα και να κατευθυνθούν σε μέρη άγνωστα προς αυτούς.

Το σπίτι του Νέψο και του Μπόγα στο νεολιθικό οικισμό της Προϊστορικής Νέας Νικομήδειας

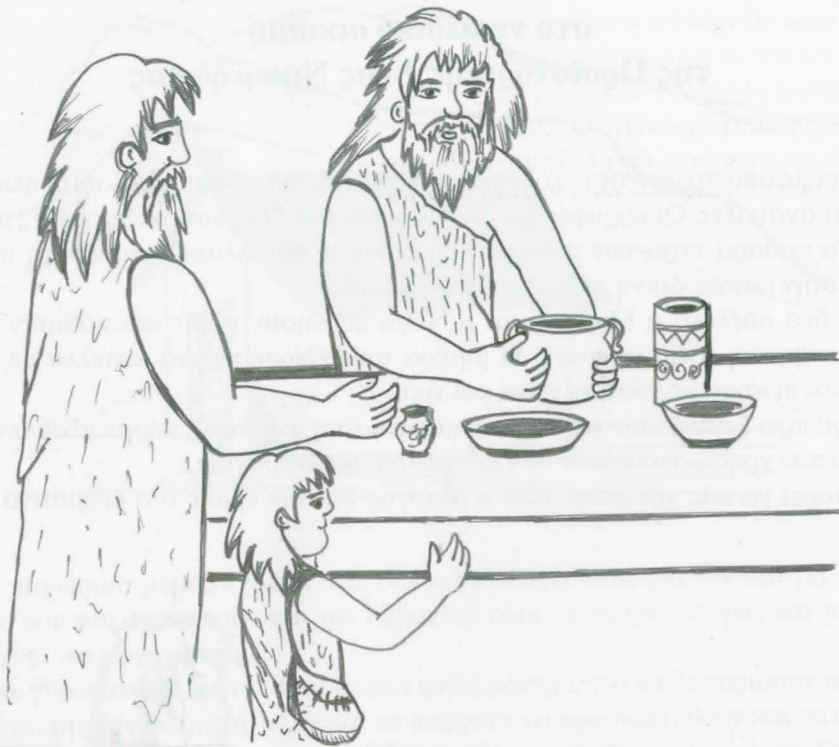
Ανοιξιάτικο πρωινό στο νεολιθικό οικισμό της Νέας Νικομήδειας. Ο ήλιος μόλις έχει ανατείλει. Οι κορυφές του Βερμίου και των Πιερίων σκεπασμένες με χιόνια. Τα καθαρά νερά των ποταμών Τριποτάμου και Αλιάκιμονα, καθώς κυλούν μέσα στην καταπράσινη πεδιάδα, λαμπυρίζουν.

Τα δύο αδέρφια ο Μπόγας και ο Νέψο ξύπνησαν νωρίς και κάθισαν δίπλα στην αναμμένη εστία να φάνε. Η μητέρα τους έδωσε πήλινα κύπελλα με ζεστό γάλα και πινάκια με νόστιμο ψωμί και τυρί.

Λίγο πριν ξεκινήσουν για τον καθημερινό τους περίπατο, πήραν μέσα από ένα αγγείο που χρησιμοποιούσαν σαν κουμπαρά μία σφραγίδα.

Μπορεί να μας χρειαστεί είτε ο Μπόγας και την έβαλε στο δερμάτινο σάκο του.

Στην αγορά

Κόσμος πολύς ήταν συγκεντρωμένος στον κεντρικό δρόμο του οικισμού. Πολλοί έμποροι είχαν απλώσει τηνπραμάτειά τους πάνω σε ξύλινους πάγκους. Μερικοί ήταν μόνιμοι κάτοικοι της περιοχής και άλλοι ξένοι από γειτονικούς νεολιθικούς οικισμούς. Έμποροι υπήρχαν ακόμα από τους οικισμούς Δισπηλιού Καστοριάς, Σέσγλου και Διμηγίου Βόλου. Σε λίγο είδαν τον πατέρα τους μπροστά από έναν πάγκο. Τον πλησίασαν με περιέργεια.

- Έχω ωραία πήλινα αγγεία, διαλαλούσε ο έμπορος!

- Αγγεία ντόπια. Φτιαγμένα με κόπο και μεράκι από τους κατοίκους του οικισμού. Αγγεία με ζωγραφιές ή απλά, μεγάλα και μικρά. Για να αποθηκεύετε το νερό και το κρασί σας. Αγγεία για αρώματα και κοσμήματα. Ωραία αγγεία έχω! Ελάτε να πάρετε αγγεία.

- Να πάρουμε αυτόν το μεγάλο αμφορέα που έχει ζωγραφισμένο γύρω του

το ιερό μας ειδώλιο την κόρη. «Το ειδώλιο αυτό βρίσκεται μέσα στο ιερό όπου πολλές φορές τρυπώνω κρυφά και το θαυμάζω. Παριστάνει τη μητέρα φύση, την μητέρα όλων, φυτών, ζώων, ανθρώπων. Ο καλλιτέχνης με τη φαντασία του, της έχει δώσει μια ιδιαίτερη μορφή. Ο λαιμός της υπερβολικά μακρύς, έτσι ώστε να μπορεί να παρακολουθεί τα πάντα με τα μεγάλα σχιστά μάτια της και να μυρίζει τα αρώματα με τη μεγάλη της μύτη. Οι γλουτοί της εκφράζονται με υπερβολική καμπυλότητα και η κοιλιά φουσκωμένη σύμβολο της γονιμότητας. Τα πόδια της μάλλον κωνικά και τα πέλματα δηλώνονται ελάχιστα ή καθόλου, ίσως για να δηλώσει ότι δεν πατάει στη γη αλλά παρακολουθεί τα δρώμενα από κάπου ψηλά.»

- Όχι όχι ! Κοίτα αυτόν τον κάνθαρο που μοιάζει σαν δύο γυναικεία κεφάλια ενωμένα μεταξύ τους.

- Είναι πανέμορφος, είτε ο Νέψο. Έχει ζωγραφισμένο επάνω του ένα βάτραχο.

-Παιδιά μου, είτε ο πατέρας, τα αγγεία αυτά είναι πράγματι ωραία, αλλά χρειάζομαστε ένα λυχνάρι, γιατί πρόσεξα πως το φως στην αποθήκη δεν είναι αρκετό τη νύχτα.

Αφού συζήτησαν λίγο ακόμα, αποφάσισαν να αγοράσουν ένα λυχνάρι και μια μικρή λήκυθο με μια ωραία ζωγραφιά ενός κυνηγού που είναι έτοιμος να πετάξει το ακόντιό του.

-θα τη χαρίσουμε στη μητέρα για να βάζει μέσα το άρωμά της, είτε ο Μπόγας.

Πιο πέρα ήταν ο πάγκος ενός γνωστού του πατέρα που πουλούσε διάφορα προϊόντα, όπως κόκκους σιτηρών και σπόρους μιτζελιού. Σήμερα είχε στοιβές από ακατέργαστο μαλλί από πρόβατα και κατσίκια και συζητούσε με έναν αγοραστή.

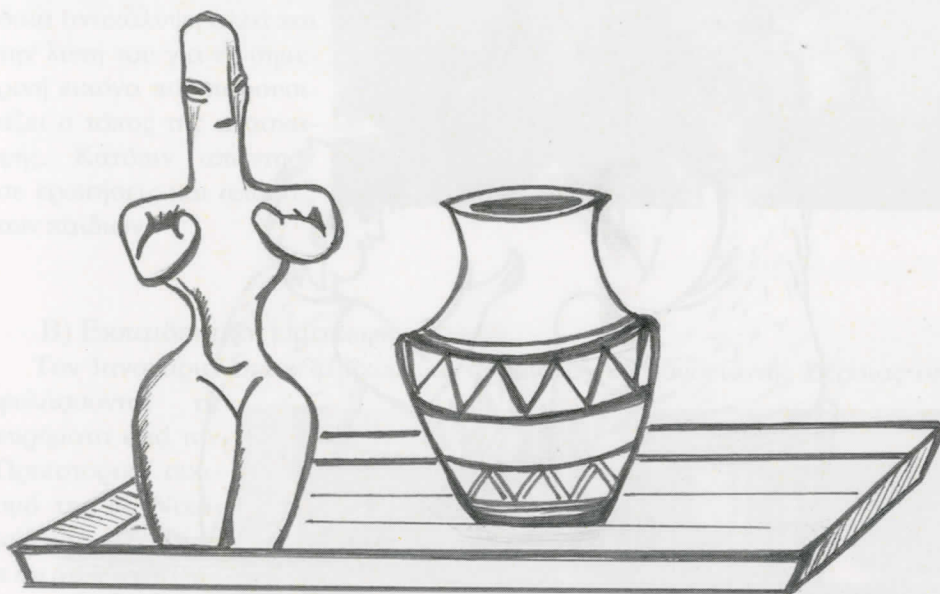
Μετά στάθηκαν στον πάγκο ενός άλλου κατοίκου που πουλούσε πήλινα είδη. Μπροστά του ήταν τοποθετημένα πήλινα ειδώλια, με μορφή ανθρώπων και ζώων και διάφορα άλλα μικροαντικείμενα.

Τα δύο παιδιά προχώρησαν στο πίσω δωμάτιο, όπου ο βοηθός του έπλαθε καινούρια ειδώλια. Χρησιμοποιούσε σβώλους υγρού πηλού, τους οποίους πίεζε μέσα σε ένα πήλινο καλούπι που είχε τη μορφή ενός κεφαλιού. Έτσι έφτιαχνε γρήγορα πολλά όμοια ειδώλια, που τα τοποθετούσε μέσα σε έναν ξύλινο δίσκο, για να τα πάει αργότερα στο φούρνο, να ψηθούν και να στερεοποιηθούν. Στο τέλος θα τα ζωγράφιζε με ζωηρά χρώματα.

Κάποιος κύριος συνομιλούσε με τον ιδιοκτήτη.

-Θα ήθελα ένα μικρό πήλινο αγγείο, του είπε. Θα το χαρίσω στο φίλο μου που παντρεύεται σήμερα.

-Έχω αυτό που ψάχνετε, απάντησε εκείνος, και του έδωσε ένα αγγείο με ωραία χρώματα.

Κάθε φορά που τα δύο αδέρφια έκαναν βόλτα ανάμεσα στους πάγκους της αγοράς του οικισμού τους έχαναν την αίσθηση του χρόνου, καθώς κοιτούσαν γεμάτα θαυμασμό τα πράγματα που υπήρχαν πάνω σε αυτούς. Πάντα θα τους θύμιζε κάποιος ότι η ώρα είχε περάσει. Αυτή τη φορά ήταν ο πατέρας τους δείχνοντάς τους τον ήλιο που βρισκόταν στη μέση του ουρανού, σημάδι ότι ήρθε η ώρα για φαγητό. Έτσι, στρίβοντας δίπλα από έναν πάγκο, στον οποίο μια κυρία εμπορευόταν πολύχρωμα υφαντά, πήραν το δρόμο για το σπίτι. Η μητέρα τους περιέμενε με το τραπέζι στολισμένο και γεμάτο φαγητά.

Αμέσως μετά το φαγητό, αφού η μητέρα τους ευχαρίστησε για το δώρο που της φέρανε, τα παιδιά πήγαν σε μια γωνία να ξεκουραστούν αλλά και να συζητήσουν τις εντυπώσεις τους από τον πρωινό τους περίπατο. Οι μεγάλοι συζητούσαν καθισμένοι γύρω από τη φωτιά, με τις φλόγες να ξεπηδούν χορεύοντας και σκορπώντας σ' όλο το σπίτι μια γλυκιά ζεστασιά.

ΔΡΑΣΤΗΡΙΟΤΗΤΕΣ ΜΑΘΗΤΩΝ

Στο σημείο αυτό θα παρουσιαστούν οι δραστηριότητες που πραγματοποιήθηκαν από τους μαθητές την χρονική περίοδο που ασχολήθηκαν με το συγκεκριμένο θέμα.

Α) 1^η Εκπαιδευτική συνάντηση

Το Δεκέμβριο, ύστερα από πρόσκλησή μας, ήρθε στο σχολείο ο αρχιεργάτης των ανασκαφών κ. Γιάννης Παπαδόπουλος και μίλησε στα παιδιά για το χρονικό της ανασκαφής, τα ευρήματα, τις δυσκολίες, τα προσωπικά του συναισθήματα από τη συμμετοχή του σε μια τόσο σπουδαία ανακάλυψη αλλά και την λύπη του για τη σημερινή εικόνα που παρουσιάζει ο τόπος της ανασκαφής. Κατόπιν απάντησε σε ερωτήσεις και απορίες των παιδιών.

Β) Εκπαιδευτική επίσκεψη

Τον Ιανουάριο επισκεφθήκαμε το αρχαιολογικό μουσείο της Βέροιας όπου φυλάσσονται τα ευρήματα από τον Προϊστορικό οικισμό της Ν. Νικομήδειας. Με λύπη πληροφορηθήκαμε ότι τα τόσο σπουδαία ευρήματα βρίσκονται στο υπόγειο του μουσείου και κάποια στιγμή στο μέλλον θα εκτεθούν σ' αυτό, ώστε να μπορεί ο κόσμος να τα θαυμάσει.

Γ) 2^η Εκπαιδευτική συνάντηση

Το Φεβρουάριο επισκέφθηκε το σχολείο μας ο κ. Γιάννης Μελετίδης, ο οποίος ασχολήθηκε με τον προϊστορικό οικισμό της Ν. Νικομήδειας και έγραψε το μοναδικό βιβλίο (από Έλληνα συγγραφέα) που αναφέρεται σ' αυτόν. Μίλησε για τις δυσκολίες που συνάντησε κατά τη συγγραφή του, αλλά και για την απογοήτευση και τη λύπη του για τη σημερινή εγκατάλειψη αλλά και καταστροφή αρχαιολογικών ευρημάτων.

Ύστερα απάντησε σε ερωτήσεις των παιδιών.

Δ) Εκπαιδευτική επίσκεψη

Τον Απρίλιο επισκεφθήκαμε τον Προϊστορικό οικισμό του Δισπηλιού στο νομό Καστοριάς. Θυμάσαμε και ζηλέψαμε τη σημερινή αναπαράστασή του αλλά και τα ομοιώματα των εργαλείων. Επισκεφθήκαμε το μουσείο όπου φυλάγονται τα ευρήματα και ενημερωθήκαμε γι' αυτόν.

Ε) Εκπαιδευτική επίσκεψη

Το Μάιο επισκεφθήκαμε το χώρο της ανασκαφής όπου βρέθηκε ο προϊστορικός οικισμός της Ν. Νικομήδειας με τη συνοδεία του κ. Γιάννη Παπαδόπουλου (αρχιτεργάτη των ανασκαφών). Ακολούθησε νέα επί τόπου ενημέρωση για το χρονικό της ανασκαφής και ακολούθησε συμβολική αποψίλωση και καθαρισμός του χώρου.

ΣΤ) Πολλές ήταν οι χειροτεχνικές κατασκευές των παιδιών με υλικά παρόμοια μ' αυτά που χρησιμοποιούσαν οι άνθρωποι της Νεολιθικής εποχής. Η κατασκευή μακέτας όπου παριστάνεται ο οικισμός κατά την πρώτη φάση εγκατάστασης,

η δημιουργία πήλινων ειδωλίων, σφραγίδων και άλλων αντικειμένων, η κατασκευή αργαλειού και η ύφανση σ' αυτόν όπως και η καλαθοπλεκτική και κατασκευή εργαλείων κέντρισαν το ενδιαφέρον των παιδιών και ασχολήθηκαν με πολύ ενθουσιασμό για την ολοκλήρωσή τους.

Ζ) Ενημέρωση των κατοίκων

Το Μάιο μοιράσαμε ενημερωτικά φυλλάδια στους κατοίκους της Ν. Νικομήδειας, του Μακροχωριού (έδρα του δήμου Αποστόλου Παύλου), τη Βέροια, κολλήσαμε αφίσες για την ευαισθητοποίηση του κόσμου και παραδώσαμε επιστολές στο δήμαρχο Αποστόλου Παύλου κ. Βαλαβάνη Ελευθέριο για να τον παροτρύνουμε να ασχοληθεί ενεργά με την ανάδειξη του προϊστορικού οικισμού του τόπου μας.

Ακολουθεί το ενημερωτικό φυλλάδιο που μοιράστηκε και οι αφίσες που αναρτήθηκαν (σε μέγεθος Α3) στην Κοινότητα, στο Δημαρχείο και στη Νομαρχία

ΔΗΜΟΤΙΚΟ ΣΧΟΛΕΙΟΥ ΝΕΑΣ & ΠΑΛΙΑΣ ΛΥΚΟΓΙΑΝΝΗΣ – ΝΕΑΣ ΝΙΚΟΜΗΔΕΙΑΣ- ΛΑΖΟΧΩΡΙΟΥ- ΤΑΓΑΡΟΧΩΡΙΟΥ

ΠΡΟΪΣΤΟΡΙΚΟΣ ΟΙΚΙΣΜΟΣ ΝΕΑΣ ΝΙΚΟΜΗΔΕΙΑΣ

Η προϊστορία είναι ένα μεγάλο και άγνωστο κομμάτι της ανθρώπινης παρουσίας πάνω στη Γη. Τα πρώτα ανθρώπινα βήματα είναι ελάχιστα γνωστά. Οι προσπάθειες των επιστημόνων αποκαλύπτουν λίγο μόνο από το σύννεφο, που καλύπτει το τμήμα αυτό της ανθρώπινης παρουσίας.

Οι πρώτες προσπάθειες των ανθρώπων να επιβιώσουν έγιναν την περίοδο της προϊστορίας. Σ' αυτές στηρίχτηκαν οι κατοπινοί για να αναπτύξουν αυτό που ονομάζουμε πολιτισμό, και να φτάσουν στο σημείο πού βρισκόμαστε σήμερα.

Τα τελευταία χρόνια έγινε φανερή η μεγάλη αξία της έρευνας του περιβάλλοντος στη μελέτη της προϊστορίας. Μέσα στη φύση που μας περιβάλλει αναζητήθηκαν τα ίχνη της ανθρώπινης δραστηριότητας και άρχισαν να μελετώνται. Με τον τρόπο αυτό λύθηκαν αρκετές και περισσότερες φορές ήρθαν να φωτίσει το μυστήριο του μακρινού παρελθόντος.

Ο δρόμος για να ανακαλύψουμε και να διαβάσουμε όλα τα μηνύματα που μας άφησε ο προϊστορικός άνθρωπος είναι ακόμη μακρύς. Μελετώντας όμως τα απομεινάρια του μέσα στο περιβάλλον του, τον συντομεύουμε και τον κάνουμε πιο βατό.

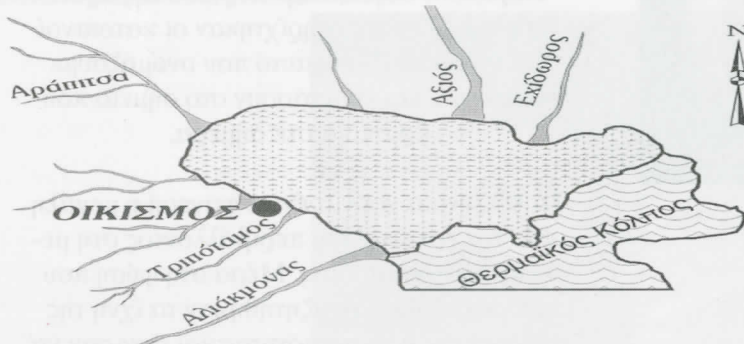
Ελάτε και σεις να κάνουμε μαζί αυτό το μακρινό και συναρπαστικό ταξίδι μέσα στο χρόνο

Ο νεολιθικός οικισμός της Ν. Νικομήδειας εντοπίστηκε εντελώς τυχαία το έτος 1958 από ομάδα εργατών στην προσπάθειά τους να κατασκευάσουν έργα υποδομής (αγροτικό δρόμο- αρδευτικά αυλάκια) στην περιοχή.

Οι εργαζόμενοι στα συγκεκριμένα έργα έμειναν έκπληκτοι όταν αντίκρισαν θεμέλια κατοικιών, πήλινα αντικείμενα και άλλα σημαντικά ευρήματα.

Πρώτος επισκέφθηκε την περιοχή ο αρχαιολόγος Φ. Πέτσας ο οποίος και επεσήμανε τη μεγάλη σπουδαιότητα των ευρημάτων. Ύστερα από το γεγονός αυτό σταμάτησαν οι χωματουργικές εργασίες στην τούμπα.

Οι καθηγητές Γκράχαμ Κλάρκ και Έρικ Χίγκς του Πανεπιστημίου του Κέιμπριτζ ανέλαβαν την έρευνα-αναζήτηση στοιχείων σχετικά με την φυσιογνωμία του χώρου. Επικεφαλής της ομάδας τέθηκε ο αρχαιολόγος R. J. RODDEN

Τα πασσαλόπηκτα οικήματα τα οποία έφεραν στο φως οι ανασκαφές που πραγματοποιήθηκαν στην τούμπα ανέρχονται σε είκοσι τέσσερα (24).

Η κάτοψη όλων σύμφωνα με τον R.RODDEN ήταν ορθογώνια ή τετράγωνη. Ένα από αυτά εκτιμάται ότι είχε τριγωνική κάτοψη.

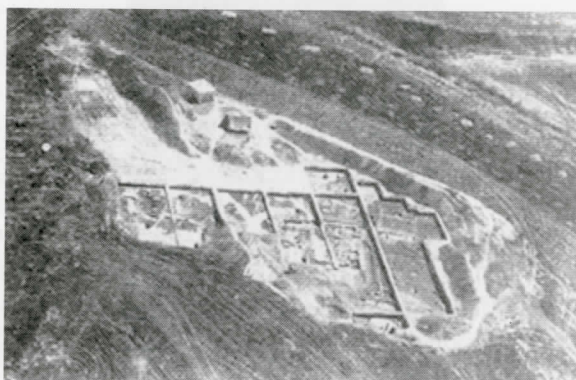
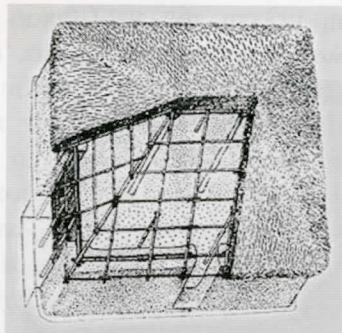
Η θέση των οικημάτων παρέμεινε στα ίδια σημεία κατά τις τρεις οικιστικές φάσεις, χωρίς να είναι απομακρυσμένες η μία από την άλλη

Τα οικήματα χωρίζονταν εσωτερικά σε δύο χώρους που συχνά διέφεραν μεταξύ τους στο μέγεθος. Το δάπεδο έφερε επάλειψη από πηλό. Υπήρχε όμως κατοικία στην οποία βρέθηκε μία κατώτερη στρώση από χαλίγια.

Κτίζονταν πάνω στον άξονα Δύση - Ανατολή, άνοιγαν σε αυλές οι οποίες οδηγούσαν σε δρομάκια και πλατείες.

Γύρω από τον οικισμό υπήρχαν δύο ομόκεντρες περιφράξεις για λόγους ασφαλείας των κατοίκων.

Ο συνολικός πληθυσμός των κατοίκων του οικισμού ανέρχονταν στις δυο πρώτες οικιστικές φάσεις στους 500- 700, ενώ στην τρίτη αρκετά μειωμένος στους 300-375. Ένα από τα οικήματα το οποίο μάλιστα κατέχει κεντρική θέση ήταν εξαιρετικό μεγάλο και ταυτίζεται πιθανότατα να ήταν "ιερό" ή Διοικητικό Κέντρο.

Η κεραμική, τα λίθινα και οστέινα εργαλεία, οι απανθρακωμένοι καρποί, τα οστά θηραμάτων και οικόσιτων ζώων που αποκαλύφθηκαν στην ανασκαφή δείχνουν ένα υψηλό επίπεδο παραγωγικής δραστηριότητας. Αντικείμενο αυτής της δραστηριότητας ήταν η ανάπτυξη προγραμμάτων τα οποία και εφαρμόζονταν στη γεωργία στην κτηνοτροφία και την τροφосуλλογή.

Οι κατασκευαστικές επινοήσεις είχαν ως βασικό σκοπό την παραγωγή εργαλείων και σκευών για την αποθήκευση των προϊόντων τους.

Ανάμεσα στα πολυάριθμα ευρήματα της ανασκαφής, τα οποία εμφανίζουν αξιοσημείωτη ποικιλία και ποιότητα, θα πρέπει να επισημάνουμε :τα πέντε πήλινα ειδώλια γυναικείων μορφών με χαρακτηριστικότερο αυτό που φέρει την ονομασία Κόρη της Νέας Νικομήδειας, η πήλινη λεκάνη, οι πήλινες σφραγίδες, το αγαλματίδιο του βατράχου, οι λίθινοι πέλεκες, τα ενώτια, η οστέινη πόρπη, τα οστέινα αγκίστρια, η σπάτουλα, οι βελόνες.

Ειδώλιο βατράχου
(Από πράσινη πηλή)

Η ανάπτυξη κάποιας ιδεολογίας στον οικισμό υποδηλώνεται από τα διακοσμητικά μοτίβα της κεραμικής, όπως και από ένα μικρό, μέχρι στιγμής, αλλά εντυπωσιακό σε ποικιλία, σύνολο ειδωλίων, μερικά από τα οποία είναι μοναδικά στον ελλαδικό χώρο. Επίσης υπάρχουν πολύριθμα, μικρογραφικά αγγεία και κοσμήματα από καλά επεξεργασμένες πέτρες και οστά.

Ιδιαίτερη σημασία για τη μελέτη του νεολιθικού πολιτισμού, έχουν τα θαλασσινά, όπως ψαροκόκαλα και όστρακα (μύδια, στρείδια) γεγονός που ενισχύει την άποψη ότι ο οικισμός βρισκόταν σε όρμο του Θερμαϊκού Κόλπου.

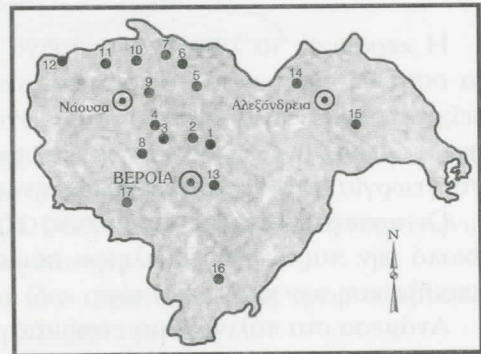
Οι ταφές που επίσης αποκαλύφθηκαν βαθαίνουν περισσότερο τη γνώση μας για το πεδίο της ιδεολογίας. Και όσο και αν αυτό το πεδίο παραμένει “η αντίπερα όχθη” τα ευρήματα της Νέας Νικομήδειας αποκαλύπτουν κάποιες από τις “ιδέες” που διαμόρφωναν τη συνείδηση του ανθρώπου της πέτρας και του πηλού, του νερού και της λάσπης, όσο αυτός προσπαθούσε να εκλογικεύσει και να ερμηνεύσει τα φαινόμενα που τον περιτριγύριζαν τότε εχθρικά και τότε φιλικά ή απλώς ουδέτερα.

Βασικός στόχος της όλης δραστηριότητάς μας είναι η αποκατάσταση του συγκεκριμένου αρχαιολογικού χώρου, όπου τα επιμέρους δεδομένα θα ανασυνθέσουν το αρχικό πολιτισμικό σύνολο εκείνης της εποχής (6.230 π.Χ)

Ο στόχος μας αυτός θα πρέπει να αφυπνίσει την τοπική κοινωνία και τους αρμόδιους φορείς.

Ύστερα από συντονισμένες και προγραμματισμένες ενέργειες στις οποίες καλείται η Δημοτική Αρχή να παίξει πρωταγωνιστικό ρόλο θα μπορέσουμε να αναδείξουμε το νεολιθικό οικισμό μας ο οποίος σημειωτέον είναι ο αρχαιότερος γεωργικός οικισμός της Ευρώπης.

Η δημιουργία επίσης κοντά στο χώρο του οικισμού ενός οικομουσείου θα δημιουργήσει κατά τη γνώμη μας ένα πεδίο ενεργούς επαφής του ειδικού και του ευρύτερου κοινού με ένα προϊστορικό πολιτισμό του νερού, σε ένα ολοκληρωμένο και οργανωμένο αρχαιολογικό χώρο, ο οποίος θα αντιπροσωπεύει μια σύγχρονη μουσειολογική αντίληψη, τόσο στο επίπεδο της υιοθέτησης νέων τεχνικών αντιμετώπισης του επισκέπτη, όσο και, κυρίως στο επίπεδο χειρισμού της αρχαιολογικής πληροφορίας αυτής καθεαυτής.

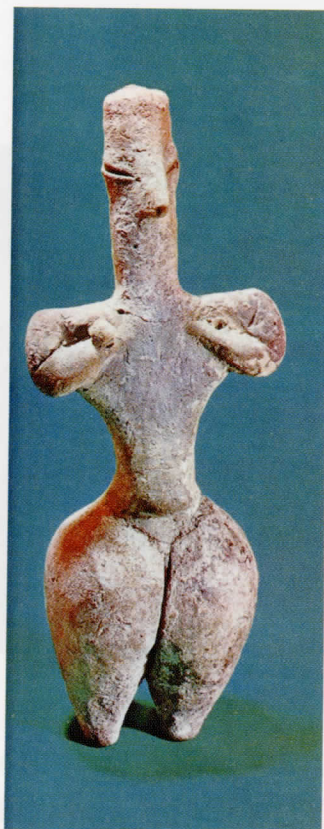
Θέσεις προϊστορικών οικισμών στο Ν. Ημαθίας⁴

1. Νέα Νικομήδεια	7. Πολυπλάτανος	13. Κυδωνοχώρι
2. Π. Λυκογιάννη	8. Τρίλοφος	14. Σχοινιάς
3. Αγ. Γεώργιος	9. Λευκάδια	15. Πρασινάδα
4. Μονόσπιτα	10. Επισκοπή	16. Σφηκιά
5. Ζερβοχώρι	11. Μαρίνα	17. Κουμαριά
6. Αγγελοχώρι	12. Ροδοχώρι	

ΝΕΟΛΙΘΙΚΟΣ ΟΙΚΙΣΜΟΣ Ν. ΝΙΚΟΜΗΔΕΙΑΣ

Η ΜΟΡΦΗ ΤΗΣ ΗΡΘΟΝ
ΜΑΤΕΙΗ ΜΟΝΗ ΖΗΜΟΤΗΤΑ
ΜΑΤΕΙΗ ΜΟΝΗ ΖΗΜΟΤΗΤΑ

Η ΜΟΡΦΗ ΤΗΣ ΗΡΘΟΝ
ΜΑΤΕΙΗ ΜΟΝΗ ΖΗΜΟΤΗΤΑ
ΜΑΤΕΙΗ ΜΟΝΗ ΖΗΜΟΤΗΤΑ

Ο ΑΡΧΑΙΟΤΕΡΟΣ ΓΕΩΡΓΙΚΟΣ ΟΙΚΙΣΜΟΣ ΤΗΣ ΕΥΡΩΠΗΣ
(6.230 π.Χ.)

ΤΟ ΓΝΩΡΙΖΕΤΕ;

ΔΗΜ. ΣΧ. Ν. ΝΙΚΟΜΗΔΕΙΑΣ

ΤΑΞΗ Ε΄ & ΣΤ΄

ΣΧ.ΕΤΟΣ 2002-03

Ο ΝΕΟΛΙΘΙΚΟΣ ΟΙΚΙΣΜΟΣ ΤΗΣ Ν. ΝΙΚΟΜΗΔΕΙΑΣ (6.230 π. Χ.)

Η
Ν
ΙΚ
Ο
Ρ
Η
Α
Μ
Α

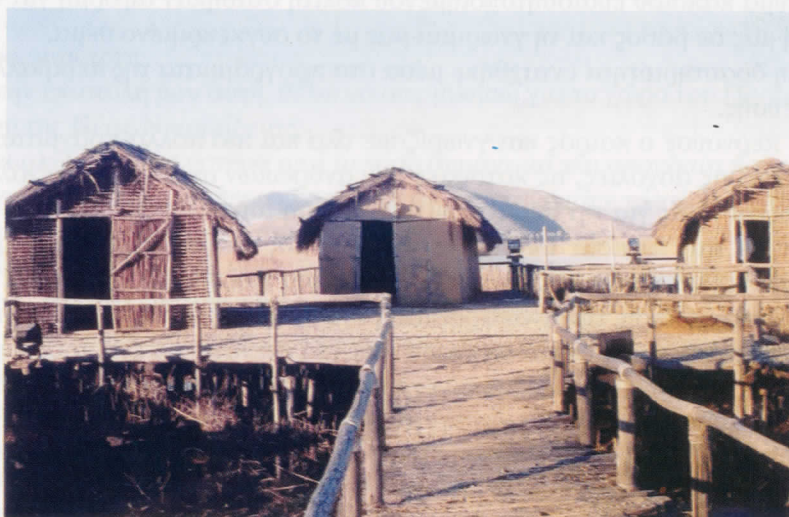

Η
Ν
ΙΚ
Ο
Ρ
Η
Α
Μ
Α

ΣΗΜΕΡΙΝΗ ΕΓΚΑΤΑΛΕΙΨΗ ΤΟ ΑΕΙΖΕΙ;

ΔΗΜ. ΣΧ. Ν. ΝΙΚΟΜΗΔΕΙΑΣ
ΤΑΞΗ Ε΄ & ΣΤ΄
ΣΧ.ΕΤΟΣ 2002-03

Ο ΝΕΟΛΙΘΙΚΟΣ ΟΙΚΙΣΜΟΣ ΔΕΣΠΗΛΙΟΥ (Ν. ΚΑΣΤΟΡΙΑΣ)

**ΣΗΜΕΡΙΝΗ ΑΝΑΠΑΡΑΣΤΑΣΗ
ΔΕ ΘΑ ΕΠΡΕΠΕ ΝΑ ΕΙΝΑΙ ΕΤΣΙ ΚΑΙ Ο ΔΙΚΟΣ
ΜΑΣ;**

ΔΗΜ. ΣΧ. Ν. ΝΙΚΟΜΗΔΕΙΑΣ
ΤΑΞΗ Ε΄ & ΣΤ΄
ΣΧ.ΕΤΟΣ 2002-03

ΘΕΜΑ : "Ανάδειξη του Προϊστορικού οικισμού του τόπου μας"

Κύριε Δήμαρχε

Με την επιστολή μας αυτή εμείς οι μικροί μαθητές των Ε', ΣΤ' τάξεων και του Τμήματος Ένταξης του σχολείου μας θέλουμε να σας παρακαλέσουμε να μεριμνήσετε για την ανάδειξη του προϊστορικού οικισμού του χωριού μας που σημειωτέον είναι ο αρχαιότερος γεωργικός οικισμός της Ευρώπης.

Ένας περίπατος στο χώρο του προϊστορικού οικισμού του χωριού μας και ένα δημοσίευμα κάποιου ευαισθητοποιημένου πολίτη στάθηκαν αφορμή για την ενασχόλησή μας σε βάθος και τη γνωριμία μας με το συγκεκριμένο θέμα.

Η όλη δραστηριότητα εντάχθηκε μέσα στα προγράμματα της περιβαλλοντικής Εκπαίδευσης.

Όσο περνούσε ο καιρός και γνωρίζαμε όλο και πιο πολλά πράγματα για τον τρόπο ζωής, τις ασχολίες, τις κατοικίες των ανθρώπων αυτών τόσο μεγάλωνε και το ενδιαφέρον μας για την περαιτέρω διερεύνηση του θέματος.

Όταν δε στα πλαίσια των εκπαιδευτικών μας επισκέψεων επισκεφθήκαμε έναν άλλο νεολιθικό οικισμό αυτό του Δισπηλιού Καστοριάς και είδαμε τη φροντίδα, την περιποίηση, την αναπαράσταση ενός μέρους του συγκεκριμένου παραλίμνιου οικισμού, νιώσαμε μια απογοήτευση, μια στενοχώρια ένα προβληματισμό. Γιατί άραγε και στον τόπο μας όπου έχουμε ίσως και περισσότερους, από ιστορικής σκοπιάς, βásiμους λόγους για την αναπαράσταση του οικισμού, δεν έχει γίνει κάτι ανάλογο; Τι άραγε να έφταιξε; Ποιοι ευθύνονται για την τραγική αυτή κατάληξη ενός τόσο πολύ σοβαρού θέματος;

Δεν θα μπορούσε άραγε να αξιοποιηθούν κάποια προγράμματα και να γίνει κάτι ανάλογο και στον τόπο μας;

Η σημερινή εγκατάλειψη, ύστερα από τη σε βάθος επαφή και γνωριμία με το συγκεκριμένο θέμα, δεν μπορεί πλέον να μας αφήνει αδιάφορους.

Κύριε Δήμαρχε θέλουμε να πιστεύουμε πως εσείς από τη μεριά σας και με δεδομένη την ευαισθησία που σας διακατέχει για ζητήματα τόσο Περιβαλλοντικής Εκπαίδευσης όσο και τοπικής ιστορίας, δεν μπορεί να αφήσετε στην εγκατάλειψη και το μαρασμό, τον τόπο αυτόν όπου πριν από χιλιάδες χρόνια είχε αναπτυχθεί ένας σημαντικός πολιτισμός, πρόγονος των μετέπειτα γνωστών αναπτυγμένων πολιτισμών της εποχής του χαλκού.

Πιστεύοντας πως οι σκέψεις μας αυτές θα εισακουστούν σας εκφράζουμε εκ των προτέρων τις θερμές μας ευχαριστίες.

ΟΙ ΜΑΘΗΤΕΣ ΤΩΝ Ε', ΣΤ' ΤΑΞΕΩΝ ΤΟΥ ΣΧΟΛΕΙΟΥ
ΣΥΝΕΠΙΚΟΥΡΟΥΜΕΝΟΙ ΑΠΟ ΤΟΥΣ ΜΑΘΗΤΕΣ ΤΟΥ ΤΜΗΜΑΤΟΣ
ΕΝΤΑΞΗΣ

Κύριε Δήμαρχε,

Ύστερα από μια εκπαιδευτική εκδρομή που πραγματοποιήσαμε στο χώρο του Προϊστορικού οικισμού της Νέας Νικομήδειας, διαπιστώσαμε την πλήρη εγκατάλειψή του. Νομίζουμε πως θα πρέπει άμεσα να κάνετε όλες εκείνες τις ενέργειες που είναι απαραίτητες για την ανάδειξή του. Επίσης ο συγκεκριμένος τόπος θα πρέπει να καθαρισθεί έτσι ώστε να γίνει όμορφος και επισκέψιμος.

Διότι κύριε Δήμαρχε δεν βρίσκονται τέτοια σημαντικά μνημεία σε αρκετές περιοχές της χώρας και στο τέλος τέλος όταν αυτά ανακαλύπτονται θα πρέπει και να προστατεύονται.

Ελίνα Μποζίδου

ΣΤ Δημοτικό Σχολείο Νέας Νικομήδειας

Κύριε Δήμαρχε,

Με την επιστολή μου αυτή, θέλω να σας μιλήσω για το χώρο του Προϊστορικού οικισμού της Νέας Νικομήδειας.

Είναι αλήθεια, πως ύστερα από τα τόσο σημαντικά και σπουδαία που γνωρίσαμε, ασχολούμενοι με το συγκεκριμένο θέμα, φανταζόμουν το χώρο αυτό περιποιημένο και σε άριστη κατάσταση.

Ένωσα μεγάλη λύπη και πίκρα παράλληλα, όταν επισκεπτόμενοι το χώρο αυτό, τον είδα να είναι γεμάτος χόρτα και αγάθια.

Η εγκατάλειψή του είναι δεδομένη.

Η απογοήτευσή μου πολύ μεγάλη.

Γιατί άραγε ;

Μόλις και μετά βίας μπορείς να καταλάβεις το σχήμα που είχαν τα σπίτια των ανθρώπων εκείνης της εποχής.

Πιστεύω πως δεν αξίζει αυτή την τύχη ο οικισμός αυτός της νεολιθικής εποχής.

Εσείς ως ο πρώτος πολίτης αυτού του Δήμου ίσως μπορέσετε να διορθώσετε κάπως τα πράγματα και να προχωρήσετε στην ανάδειξη του τόσο σημαντικού για τον τόπο και την περιοχή μας Προϊστορικού οικισμού.

Ελισάβετ Πανταζίδου

ΣΤ Δημοτικό Σχολείο Νέας Νικομήδειας

Αγαπητέ Κύριε Δήμαρχε,

Πήραμε το θάρρος να σας στείλουμε αυτή την επιστολή, και να σας γνωρίσουμε, πως ύστερα από εκπαιδευτική επίσκεψή μας στο χώρο του Προϊστορικού οικισμού της Νέας Νικομήδειας, η εικόνα που αντικρίσαμε δεν ήταν και ότι καλύτερο.

Οι διαπιστώσεις μας για πλήρη εγκατάλειψη και μαρασμό ενός τόσο σημαντικού για την ιστορική μας εξέλιξη οικισμού χωρίς φροντίδα και περιποίηση.

Ύστερα από τα παραπάνω σας παρακαλούμε εσείς που έχετε τρόπους άμεσης

παρέμβασης στα κακώς κείμενα του Δήμου μας να φροντίσετε έτσι ώστε η κατάσταση στο συγκεκριμένο χώρο να αλλάξει και να γίνει πολύ καλύτερη.

Η ανάδειξη του οικισμού αυτού θα πρέπει να είναι μέσα στις προτεραιότητές σας.

Με τιμή
Οι μαθητές της Στ΄ τάξης
του Δημοτικού Σχολείου Νέας Νικομήδειας

Κύριε Δήμαρχε,

Όπως ασφαλώς γνωρίζετε το χωριό μας έχει έναν από τους πιο παλαιότερους Προϊστορικούς οικισμούς της Ευρώπης.

Τα σχόλια που κυκλοφορούσαν στο χωριό για την πλήρη εγκατάλειψη ενός τόσο σημαντικού από πλευράς ιστορικής αξίας οικισμού, καθώς επίσης το βιβλίο του κ. Μελετίδη Ι. προκάλεσαν μια συζήτηση μέσα στην τάξη. Ο προβληματισμός αυτός δεν άφησε ασυγκίνητη τη δασκάλα μας. Η συζήτηση γενικεύθηκε με τη συμμετοχή και των μαθητών της ΣΤ΄ τάξης του σχολείου μας που και αυτοί είχαν τους ίδιους προβληματισμούς με εμάς.

Έτσι ύστερα από κοινή συζήτηση όλων, μαθητών και δασκάλων, αποφασίσαμε να ασχοληθούμε με τη διερεύνηση του συγκεκριμένου θέματος. Να μάθουμε για την ιστορία του τόπου μας.,

Από τον Οκτώβριο κιόλας ξεκινήσαμε τον πολύ δύσκολο έργο μας. Στα πλαίσια της καλύτερης γνωριμίας μας με τον οικισμό αποφασίσαμε να επισκεφθούμε και άλλους νεολιθικούς οικισμούς όπως αυτόν του Δισπηλιού Κοσοριάς. Ήταν ένα οικισμός περίπου σαν τον δικό μας. Πασσαλόπηκτος και παραλίμιος σύμφωνα με μια εκδοχή ότι και ο δικός μας οικισμός ήταν κοντά σε λίμνη και όχι κοντά σε θάλασσα. Η φροντίδα και η περιποίηση που διακρίναμε για τον οικισμό του Δισπηλιού της Κοσοριάς μας προβλημάτισε όλους. Τα ερωτήματα πολλά. Γιατί άραγε και εμείς να μην καταφέραμε να αναδείξουμε το δικό μας νεολιθικό οικισμό; Τι να έφταιξε; Όταν δε στη σκέψη μου γύριζε η σημερινή εικόνα του δικού μας οικισμού τα συναισθήματά μου άλλαξαν. Η πίκρα και η απογοήτευση ήταν ζωγραφισμένη στο πρόσωπό μου.

Γι' αυτό Κύριε Δήμαρχε με την επιστολή μου αυτή θέλω να σας παρακαλέσω να φροντίσετε ώστε να αλλάξει αυτή η άσχημη και καθόλου ευχάριστη για όλους μας εικόνα του σημερινού τοπίου.

Έτσι θα μπορούσαμε να είμαστε περήφανοι για τον τόπο και να σας λένε όλοι ένα μεγάλο Μπράβο!!!

Ζωή Τουτουτζίδου
Ε' Δημοτικό Σχολείο Νέας Νικομήδειας

Κύριε Δήμαρχε,

Πριν από μερικά χρόνια σε κάποιο σημείο του χωριού μας συνέβαινε κάτι πα-

ράξενο. Δυο μικροί λόφοι, τούμπες όπως τις αποκαλούνε εξερευνήθηκαν από έναν Αμερικάνο ονόματι RODDEN. Αυτή η εξερεύνηση της μιας μόνο τούμπας έφερε στο φως έναν από τους αρχαιότερους προϊστορικούς οικισμούς της Ευρώπης. Χρονολογείται στο 6.230 π.Χ.

Όταν πριν από λίγες μέρες επισκεφθήκαμε το χώρο αυτό μείναμε έκπληκτοι από την κατάσταση στην οποία βρίσκεται. Ένας λάκκος γεμάτος από χόρτα. Όταν το μήνα Οκτώβριο του 2002 ξεκινήσαμε να ασχολούμαστε με το συγκεκριμένο οικισμό δεν μπορούσαμε να διανοηθούμε, ύστερα από τα τόσα σημαντικά του ευρήματα, ότι θα βρίσκεται σε τέτοια εγκατάλειψη.

Κύριε Δήμαρχε εμείς οι μικροί μαθητές του δημοτικού σχολείου της Νέας Νικομήδειας θέλουμε να σας παρακαλέσουμε να κάνετε κάτι έτσι ώστε να αλλάξει η σημερινή άθλια του εικόνα. Εμείς από τη μεριά μας σας διαβεβαιώνουμε πως θα νιώθουμε περήφανοι για εσάς.

Σόνια Σαμαρτζιέβα
Ε΄ Δημοτικό Σχολείο Νέας Νικομήδειας

Αξιότιμε Κύριε Δήμαρχε,

Αφού επισκεφθήκαμε τον Προϊστορικό οικισμό της Νέας Νικομήδειας και είδαμε το χώρο, διαπιστώσαμε πως έχει πολλές ατέλειες.

Η εγκατάλειψη και ο μαρασμός είναι οι λέξεις που μπορούν να περιγράψουν την εικόνα.

Αποφάσισα να σας στείλω αυτή την επιστολή, για να σας εκφράσω την πίκρα μου, αλλά και την απογοήτευσή μου όταν πριν από λίγες ημέρες επισκεφθήκαμε τον οικισμό και είδα την κατάσταση στην οποία βρίσκεται.

Η Νέα Νικομήδεια μπορεί να σημειώθηκε πάνω σε παγκόσμιους χάρτες, ως ένας από τους αρχαιότερους γεωργικούς οικισμούς της νεολιθικής Ευρώπης και να έγινε γνωστή στα πέρατα του κόσμου, αλλά αυτό δεν τιμά καθόλου όλους εμάς που βρισκόμαστε εδώ και επιτρέπουμε αυτή την εγκατάλειψη.

Θα μπορούσε μια αναπαράσταση των κατοικιών των ανθρώπων εκείνης της εποχής να αναδείξει τον οικισμό και να γίνει ο τόπος μας πόλος έλξης για το Πανελλήνιο και όχι μόνο.

Αυτά τα λίγα είχα να σας γράψω για τον τόσο σημαντικό προϊστορικό οικισμό που βρίσκεται εδώ δίπλα μας στο Δήμο τον οποίο εσείς ως ο πρώτος πολίτης φιλοδοξείτε να αναγεννήσετε.

Νεδέλτσου Φωτεινή
ΣΤ΄ Δημοτικό Σχολείο Νέας Νικομήδειας

Κύριε Δήμαρχε,

Θα θέλαμε εμείς οι μικροί μαθητές των Ε΄ & ΣΤ΄ τάξεων του δημοτικού μας σχολείου να μας βοηθήσετε σε κάτι πολύ σημαντικό.

Ως πρώτος πολίτης του Δήμου μας, έχετε τη δυνατότητα με παρεμβάσεις σας

να δίνετε λύσεις σε πολλά προβλήματα των κατοίκων των δημοτικών μας διαμερισμάτων.

Έτσι και εμείς από τη μεριά μας θα θέλαμε να σας παρακαλέσουμε να ενδιφεραστείτε για το Νεολιθικό οικισμό του τόπου μας, ο οποίος σημειωτέον είναι ο αρχαιότερος γεωργικός οικισμός της Ευρώπης.

Πιστεύουμε πως εάν αξιοποιηθεί ο συγκεκριμένος χώρος και πραγματοποιηθεί η ανάδειξη του οικισμού θα νιώθουμε όλοι ικανοποιημένοι και χαρούμενοι.

Ελπίζοντας ότι τα λίγα λόγια μας θα πιάσουν τόπο σας στέλνουμε τις θερμές μας ευχαριστίες.

Οι μαθητές των Ε΄ & Στ΄ τάξεων
του Δημοτικού Σχολείου Νέας Νικομήδειας

Κύριε Δήμαρχε,

Σας στέλνουμε αυτό το γράμμα για να σας υπενθυμίσουμε ότι στη Νέα Νικομήδεια υπάρχει ο προϊστορικός οικισμός ο οποίος είναι και ο αρχαιότερος γεωργικός οικισμός της Ευρώπης.

Η σημερινή του κατάσταση είναι πολύ άσχημη.

Είναι ένας λάκκος γεμάτος χόρτα και θάμνους, ενώ θα μπορούσε στο συγκεκριμένο σημείο να γίνει αναπαράσταση του οικισμού.

Πριν από λίγα χρόνια είχε έρθει μια ομάδα αρχαιολόγων η οποία πήρε λίγα αγάλματα και έφυγε.

Έκτοτε δεν έγινε άλλη προσπάθεια να δούμε τι άλλο να κρύβετε κάτω από τις τούμπες που βρίσκονται δίπλα στο χώρο όπου πραγματοποιήθηκε η πρώτη ανασκαφή και να γνωρίσουμε περισσότερα πράγματα για τη ζωή των προγόνων μας.

Έτσι οι περισσότεροι από τους νέους κατοίκους του τόπου μας αγνοούν την ύπαρξη του.

Γι' αυτό εμείς οι μαθητές των Ε΄ & ΣΤ΄ τάξεων του σχολείου μας με τη βοήθεια και τη συμπαράσταση των δασκάλων μας συγκεντρώσαμε στοιχεία για να έρθουμε σε επαφή μαζί του και να γνωρίσουμε σημαντικά στοιχεία των ανθρώπων εκείνης της εποχής.

Να μάθουμε για τις κατοικίες τους, τις ασχολίες τους τα εργαλεία τους, τα όπλα τους και άλλα πολλά.

Θα σας παρακαλούσαμε σε συνεργασία με την αρχαιολογική υπηρεσία αλλά και με άλλους αρμόδιους φορείς να πραγματοποιήσετε την ανάδειξή του, έτσι ώστε να γίνει ένας τόπος ωραίος αλλά και επισκέψιμος.

Οι μαθητές των Ε΄ & Στ΄ τάξεων
του Δημοτικού Σχολείου Νέας Νικομήδειας

Κύριε Πρόεδρε του Τοπικού Συμβουλίου Νέας Νικομήδειας

Η μαθητική κοινότητα του δημοτικού σχολείου Νέας Νικομήδειας θέτοντας υπόψη σας το γεγονός ότι ο Προϊστορικός οικισμός του χωριού μας είναι από τους αρχαιότερους της Ευρώπης θα σας παρακαλούσαμε θερμά να κάνετε όλες τις απαραίτητες ενέργειες ώστε να αξιοποιηθεί ο χώρος και να αποτελέσει στο μέλλον ένα ιστορικό στολίδι για την περιοχή μας.

Σας ευχαριστούμε εκ των προτέρων για το ενδιαφέρον σας.

Με εκτίμηση

Οι μαθητές του δημοτικού σχολείου Νέας Νικομήδειας

Κύριε Δήμαρχε,

Λέγομαι Νίκος Σταφυλλίδης και θα ήθελα και εγώ με τη σειρά μου να καταθέσω τη δική μου άποψη για το χώρο του νεολιθικού οικισμού του χωριού μας.

Όταν στα πλαίσια εκπαιδευτικής εκδρομής τον αντικρίσαμε μείναμε έκπληκτοι από την πολύ άσχημη κατάσταση στην οποία βρίσκονταν. Χόρτα και αγκάθια υψώνονταν στο λάκκο με αποτέλεσμα να μην μπορείς να διακρίνεις σχεδόν τίποτα.

Αντίθετα η επίσκεψή μας σε έναν άλλο νεολιθικό οικισμό, βέβαια νεότερο του δικού μας η αναπαράστασή του και η έκθεση των ευρημάτων σε κάποιο χώρο ήταν αρκετά για να ευχαριστούν τους επισκέπτες και να τους κάνουν να μαθαίνουν σημαντικά πράγματα για τη ζωή των ανθρώπων μιας άλλης εποχής αυτής που προηγήθηκε της ιστορίας.

Πιστεύοντας ότι κάποια μέρα και ο δικός μας οικισμός θα αξιοποιηθεί και θα γίνει εξίσου όμορφος ή και καλύτερος από πολλούς άλλους σας στέλνω τους θερμούς μου χαιρετισμούς

Με εκτίμηση

Νίκος Σταφυλλίδης

ΦΥΛΛΑΔΙΟ ΕΡΓΑΣΙΑΣ 1
Η ΕΞΕΛΙΞΗ ΤΟΥ ΑΝΘΡΩΠΟΥ
ΒΕΒΑΤΗ ΚΑΤΗΓΟΡΙΑ - ΙΣΤΟΡΙΑ - ΠΡΕΣΤΟΡΙΑ -

1. Ανάπτυξη:

ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ

ΦΥΛΛΑΔΙΟ ΕΡΓΑΣΙΑΣ 1
Η ΕΞΕΛΙΞΗ ΤΟΥ ΑΝΘΡΩΠΟΥ
ΘΕΜΑΤΙΚΗ ΕΝΟΤΗΤΑ: «ΙΣΤΟΡΙΑ – ΠΡΟΪΣΤΟΡΙΑ»

Homo Habilis

1. Αντιστοίχισε:

• Σήμερα

Σημερινός
άνθρωπος

• 2 εκατομμύρια χρόνια

Αυστραλοπίθηκος
5 εκ. χρ.

• 1,5 εκατομμύρια χρόνια

Νεάντερταλ
Homo Erectus
1,5 εκ. χρ.

• 5 εκατομμύρια χρόνια

Homo Sapiens
2 εκ. χρ.

• 100.000 χρόνια

ΦΥΛΛΑΔΙΟ ΕΡΓΑΣΙΑΣ 2

Η ΕΞΕΛΙΞΗ ΤΟΥ ΑΝΘΡΩΠΟΥ

ΘΕΜΑΤΙΚΗ ΕΝΟΤΗΤΑ: «ΙΣΤΟΡΙΑ – ΠΡΟΪΣΤΟΡΙΑ»

1. Αντιστοίχισε:

Ποιος άνθρωπος έφτιαξε ή χρησιμοποίησε τα παρακάτω αντικείμενα;

Homo Habilis:

.....

Homo Erectus:

.....

homo Sapiens:

.....

Αυστραλοπίθηκος:

.....

Σύγχρονος άνθρωπος:

.....

ΦΥΛΛΑΔΙΟ ΕΡΓΑΣΙΑΣ 3

Η ΕΞΕΛΙΞΗ ΤΟΥ ΑΝΘΡΩΠΟΥ

ΘΕΜΑΤΙΚΗ ΕΝΟΤΗΤΑ: «ΙΣΤΟΡΙΑ – ΠΡΟΪΣΤΟΡΙΑ»

1. Αντιστοίχισε:

Ποιος άνθρωπος έτρωγε τι;

κρέας ώρό

ψημένο κρέας

ρίζες

καρπούς

τούρτα

ψωμί

ψάρτα

άναφικτικό

χάρπουγκερ

τοίχλα

Homo Habilis:

Homo Erectus:

homo Sapiens:

Αυστραλοπίθηκος:

Σύγχρονος άνθρωπος:

ΦΥΛΛΑΔΙΟ ΕΡΓΑΣΙΑΣ 4

Η ΕΞΕΛΙΞΗ ΤΟΥ ΑΝΘΡΩΠΟΥ
ΘΕΜΑΤΙΚΗ ΕΝΟΤΗΤΑ: «ΙΣΤΟΡΙΑ – ΠΡΟΪΣΤΟΡΙΑ»

1. Αντιστοίχισε:

Ποιος άνθρωπος ζει πού;

βραχοσκεπή

καλύβα

σπλιτά

σύγχρονο σπίτι
(πολυκατοικία)

καταυλισμούς

Homo Habilis:

.....

Homo Erectus:

.....

homo Sapiens:

.....

Αυστραλοπίθηκος:

.....

Σύγχρονος άνθρωπος:

.....

.....

.....

.....

.....

.....

Ο ΝΕΟΛΙΘΙΚΟΣ ΟΙΚΙΣΜΟΣ ΤΗΣ Ν. ΝΙΚΟΜΗΔΕΙΑΣ
ΘΕΜΑΤΙΚΗ ΕΝΟΤΗΤΑ: «ΙΣΤΟΡΙΑ – ΠΡΟΪΣΤΟΡΙΑ»
ΣΥΝΑΝΤΗΣΗ Α΄

Διάρκεια : 2 ώρες

Θέμα: Η επιστήμη της Προϊστορίας - Ιστορίας σε σχέση με τις άλλες επιστήμες, ιδιαίτερα με την επιστήμη της Αρχαιολογίας.

1. Συχνά ακούμε ή διαβάζουμε τις φράσεις «η Ελλάδα έχει μεγάλη ιστορία», «Έθνος που ξεχνά την ιστορία του χάνεται», «Πες μας την ιστορία σου», «Η ιστορία του ανθρώπου χάνεται στα βάθη εκατομμυρίων ετών»

Προσπάθησε με λίγα λόγια να δώσεις ένα ορισμό να εξηγήσεις δηλαδή με δικά σου λόγια τι εννοούμε όταν λέμε ιστορία.

.....

.....

.....

.....

.....

.....

2. Ποιο γεγονός ή τι άλλο είναι αυτό που μας βοηθάει να διακρίνουμε την ιστορία από την προϊστορία;

.....

.....

.....

.....

.....

.....

3. Παρατήρησε τις φωτογραφίες και περιέγραψε τι παριστάνουν και σε ποια εποχή αναφέρονται.

.....

.....

.....

.....

.....

.....

4. Όλοι καταλήγουμε στα ίδια συμπεράσματα μελετώντας τις πηγές γραπτές ή προφορικές ή εξετάζοντας τα ευρήματα μιας ανασκαφής;

.....

.....

.....

.....

.....

.....

ΠΕΡΙΒΑΛΛΟΝΤΙΚΗ ΕΡΓΑΣΙΑ
Ο ΝΕΟΛΙΘΙΚΟΣ ΟΙΚΙΣΜΟΣ
Ν. ΝΙΚΟΜΗΔΕΙΑΣ
ΦΥΛΛΑΔΙΟ 1^ο

ΘΕΜΑΤΙΚΗ ΕΝΟΤΗΤΑ: «ΝΕΟΛΙΘΙΚΗ ΕΠΟΧΗ»

1 α Γιατί η περίοδος στην οποία ανήκει ο προϊστορικός οικισμός της Ν. Νικομήδειας ονομάζεται «νεολιθική»;

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

β Ποια άλλη ονομασία δίνουν οι αρχαιολόγοι σ' αυτή την περίοδο ή ποια άλλη νομίζετε εσείς ότι θα ταίριαζε;

.....

.....

.....

.....

.....

.....

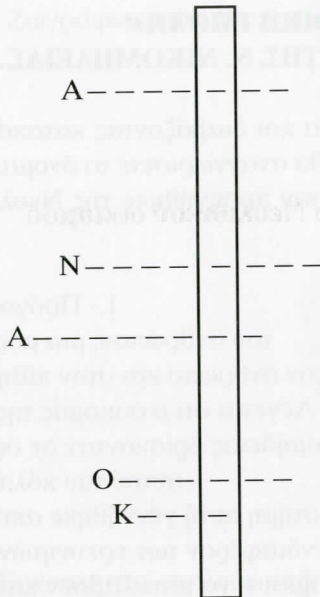
.....

.....

ΘΕΜΑΤΙΚΗ ΕΝΟΤΗΤΑ: «ΝΕΟΛΙΘΙΚΗ ΕΠΟΧΗ»
ΕΡΓΑΣΙΑ : Ο ΠΡΟΪΣΤΟΡΙΚΟΣ ΟΙΚΙΣΜΟΣ ΤΗΣ Ν. ΝΙΚΟΜΗΔΕΙΑΣ.

Συμπληρώνοντας τις λέξεις στα κενά διαστήματα και διαβάζοντας κατακόρυφα τα γράμματα που βρίσκονται μέσα στο πλαίσιο, θα αναγνωρίσετε το όνομα της πρώτης περιόδου της Προϊστορίας αυτής δηλαδή που προηγήθηκε της Νεολιθικής εποχής.

A	-----	-----	1.- Πρόγονος του ανθρώπου, μια μορφή ανάμεσα στον άνθρωπο και στον πίθηκο.
Θ	---	---	2.- Λέγεται ότι ο οικισμός της Ν. Νικομήδειας βρισκόταν σε όρμο αυτού του κόλπου.
A	-----	-----	3.- Η επιστήμη αυτή γεννήθηκε από το ενδιαφέρον των ερευνητών να μελετήσουν, να καταλάβουν και να εξηγήσουν πως ζούσαν οι άνθρωποι.
Λ	---	---	4.- Έτσι ονομάζονταν οι οικισμοί που ήταν κοντά στις λίμνες.
I	---	---	5.- Αυτή την ονομασία φέρει η περίοδος μετά την Προϊστορία για την οποία έχουμε γραπτές μαρτυρίες.
Π	-----	-----	6.- Έτσι ονομάζεται η χρονική περίοδος πριν από την ιστορία.
E	---	---	7.- Μικρά αγαλματάκια από διάφορα υλικά, όπως και τα αγγεία, που απεικονίζουν μορφές ανθρώπων ή ζώων.
A	---	---	8.- Σκεύη με διάφορα σχήματα και ανάλογες χρήσεις, φτιαγμένα από ξύλο, πέτρα, πηλό, μέταλλο ή γυαλί.
Π	---	---	9.- Μεγάλο αγγείο μέσα στο οποίο αποθηκεύονταν υγρά και ξηρά προϊόντα.
E	---	---	10.- Κτιστή κατασκευή για τη φωτιά, που χρησίμευε στη θέρμανση του σπιτιού (σαν τζάκι) και στο μαγείρεμα.
O	-----	-----	11.- Τα κομμάτια των σπασμένων πήλινων αγγείων που βρίσκουμε στις ανασκαφές.
K	---	---	12. Στολίδια (βραχιόλια, σκουλαρίκια, καρφίτσες, περιδέραια, δαχτυλίδια.

- 13.- Μεγάλο αγγείο με δύο λαβές, συνήθως φτιαγμένο από πηλό, που χρησιμοποιούνταν για την αποθήκευση και τη μετάγγιση υγρών προϊόντων.
- 14.-Λέγονταν τότε έτσι το νεκροταφείο.
- 15.-Κατασκευή από ξύλα, σαν τελάρο στηριγμένο όρθιο χρησιμοποιούσαν για να υφαίνουν υφάσματα.
- 16.-Έτσι λέγεται η κανάτα.
- 17.- Ονομάστηκε έτσι το άγαλμα που βρέθηκε "... της Νικομήδειας".

ΘΕΜΑΤΙΚΗ ΕΝΟΤΗΤΑ: «ΝΕΟΛΙΘΙΚΗ ΕΠΟΧΗ»

ΚΡΥΠΤΟΛΕΞΟ

Βρείτε τις δέκα (10) κρυμμένες λέξεις του Νεολιθικού οικισμού

Α	Δ	Ι	Μ	Η	Ν	Ι	Τ	Ξ	Ε
Σ	Ρ	Σ	Η	Ξ	Β	Σ	Ξ	Η	Ι
Ν	Ε	Ρ	Υ	Κ	Ι	Κ	Π	Π	Δ
Ο	Π	Σ	Η	Δ	Ξ	Σ	Η	Ε	Ω
Ν	Α	Δ	Κ	Θ	Α	Δ	Η	Δ	Λ
Ο	Ν	Ν	Φ	Δ	Ο	Ρ	Ξ	Ε	Ι
Χ	Ι	Ψ	Γ	Σ	Ο	Η	Δ	Κ	Α
Ω	Α	Ν	Δ	Ω	Ν	Κ	Ρ	Ι	Ζ
Ρ	Ι	Ο	Ψ	Ε	Σ	Τ	Ι	Α	Β
Α	Τ	Ρ	Ι	Π	Τ	Η	Ρ	Ε	Σ

1.....	6.....
2.....	7.....
3.....	8.....
4.....	9.....
5.....	10.....

ΟΜΑΔΑ :

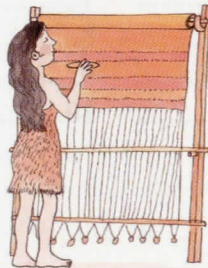
ΘΕΜΑΤΙΚΗ ΕΝΟΤΗΤΑ: «ΝΕΟΛΙΘΙΚΗ ΕΠΟΧΗ»

ΦΥΛΛΑΔΙΟ ΕΡΓΑΣΙΑΣ

1. Με ποια περίοδο σχετίζεται κάθε μια από τις παρακάτω εικόνες; Σημείωσε την αντίστοιχη περίοδο κάτω από κάθε μία εικόνα.

ΕΠΟΧΕΣ:

Παλαιολιθική περίοδος – Νεολιθική περίοδος – Νεότερη περίοδος

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

ΘΕΜΑΤΙΚΗ ΕΝΟΤΗΤΑ: «ΝΕΟΛΙΘΙΚΗ ΕΠΟΧΗ»

ΦΥΛΛΑΔΙΟ ΕΡΓΑΣΙΑΣ

1. Να βάλεις X κάτω από το νεολιθικό αγγείο.

2. Ενώστε με γραμμές τις λέξεις που έχουν κάποια σχέση μεταξύ τους:

A. Σφονδύλι	•	•	κόψιμο ξύλων
Δρεπάνι	•	•	άλεσμα
Μυλόπετρα	•	•	ψάρεμα
Αγκίστρι	•	•	γένεσιμο
Αξίνες	•	•	θερισμός

B. Αγγείο	•	•	κοχύλια
Κόσμημα	•	•	πηλός
Ειδώλιο	•	•	οψιανός
Λεπίδες	•	•	πηλός

ΘΕΜΑΤΙΚΗ ΕΝΟΤΗΤΑ: «ΝΕΟΛΙΘΙΚΗ ΕΠΟΧΗ»

ΦΥΛΛΑΔΙΟ ΕΡΓΑΣΙΑΣ

Βρείτε το εργαλείο. Διαλέξτε την σωστή απάντηση από τις παρακάτω επιλογές.

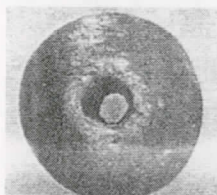
Σφονδύλι, λεπίδα, μυλόπετρα, αξίνα δρεπάνι

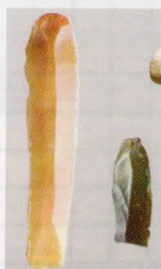
Α

Β

Γ

Δ

Ε

ΘΕΜΑΤΙΚΗ ΕΝΟΤΗΤΑ: «ΝΕΟΛΙΘΙΚΗ ΕΠΟΧΗ»

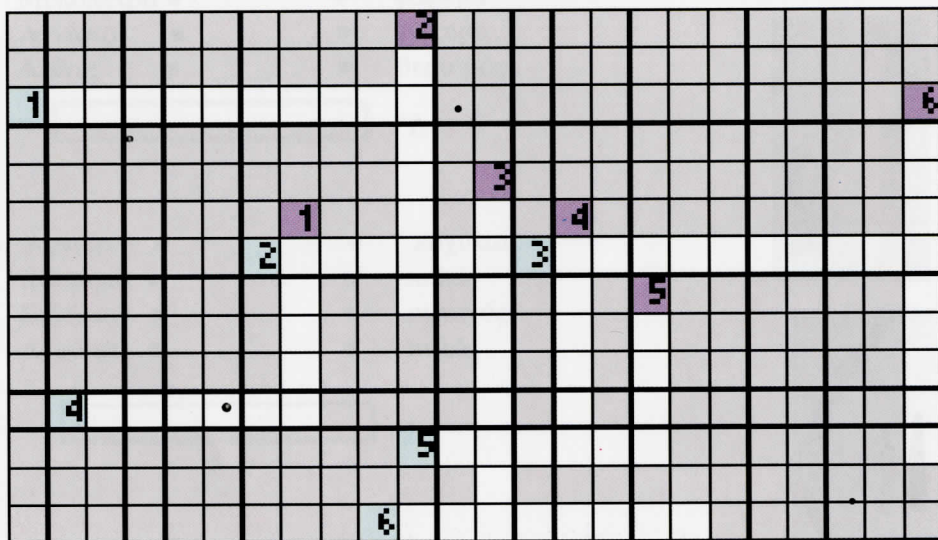
ΦΥΛΛΑΔΙΟ ΕΡΓΑΣΙΑΣ

ΤΟ ΣΤΑΥΡΟΛΕΞΟ ΤΗΣ ΝΕΟΛΙΘΙΚΗΣ ΕΠΟΧΗΣΟΡΙΖΟΝΤΙΑ

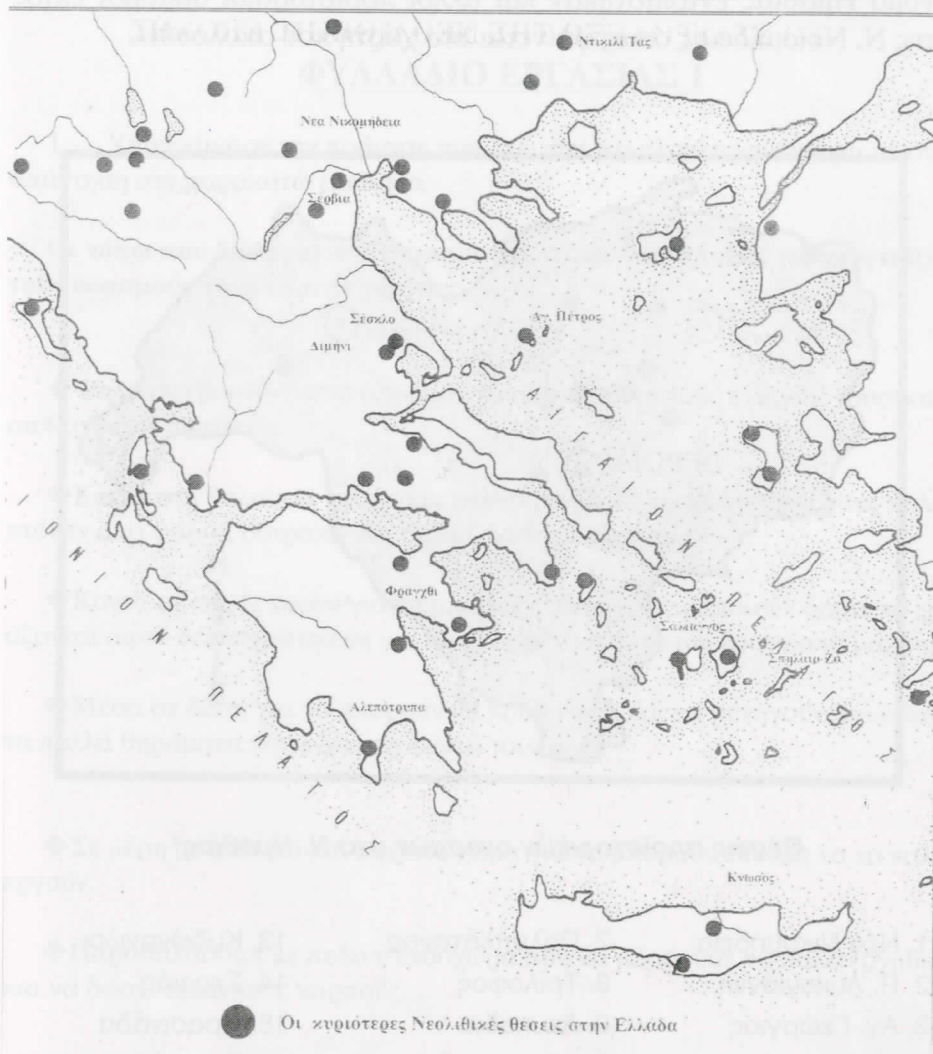
1. Τέτοιοι είναι οι οικισμοί του Σέσκλου και του Διμηνίου.
2. Σκεύη που χρησιμοποιούσαν για την αποθήκευση των καρπών.
3. Τα φυτά που καλλιεργούσαν κυρίως οι άνθρωποι των οικισμών.
4. Και απ' αυτό ζούσαν οι άνθρωποι αυτής της εποχής.
5. Και αυτό το υλικό χρησίμευε στην κατασκευή εργαλείων.
6. Οικισμός κοντά στην Καστοριά.

ΚΑΘΕΤΑ

1. Υλικό από το οποίο έφτιαχναν τα εργαλεία τους.
2. Παρίσταναν τις θεότητες τους.
3. Τα σπίτια ήταν φτιαγμένα πάνω σε...
4. Το υλικό αυτό χρησίμευε για ρούχα.
5. Κοντά σ' αυτό το στοιχείο έφτιαχναν τους οικισμούς τους.
6. Χρησιμοποιούνταν για να αποδεικνύουν την ιδιοκτησία.

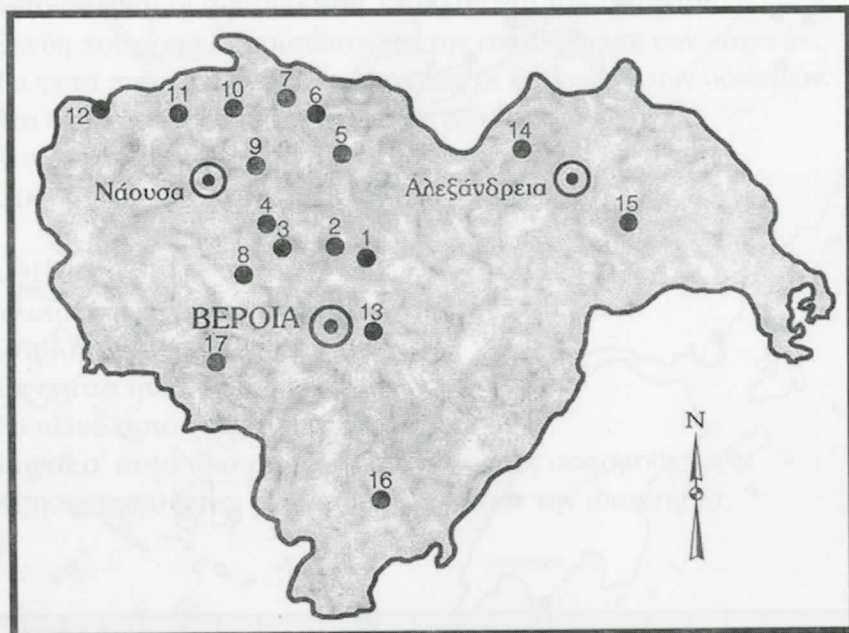
ΘΕΜΑΤΙΚΗ ΕΝΟΤΗΤΑ:
«ΠΡΟΪΣΤΟΡΙΚΟΙ ΟΙΚΙΣΜΟΙ ΤΗΣ ΕΛΛΑΔΑΣ»
ΣΥΝΑΝΤΗΣΗ Γ΄
Ο ΠΡΟΪΣΤΟΡΙΚΟΣ ΧΑΡΤΗΣ ΤΗΣ ΕΛΛΑΔΟΣ

Σήμερα μας είναι γνωστές 450 περίπου θέσεις της Νεολιθικής Εποχής, από τις οποίες οι 33 εντοπίζονται στην ανατολική Θεσσαλία. Σημαντικές πληροφορίες για τη Νεολιθική Εποχή μας έδωσαν οι ανασκαφές στη Νέα Νικομήδεια, στο Ντικιλί Τας, στα Σέρβια στη Μακεδονία, στα σπήλαια Φράγχι και Αλεπότρυπα στην Πελοπόννησο, στα νησιά Νάξος (Σπύλιαιο Ζα) και Σάλιαγος Κυκλάδων, στην Κρήτη (Κνωσός) και στην Κύπρο (Χοιροκοιτία).

ΘΕΜΑΤΙΚΗ ΕΝΟΤΗΤΑ: «ΠΡΟΪΣΤΟΡΙΚΟΙ ΟΙΚΙΣΜΟΙ ΤΗΣ ΕΛΛΑΔΑΣ»

Στο νομό Ημαθίας εντοπίστηκαν και άλλοι προϊστορικοί οικισμοί εκτός από της Ν. Νικομήδειας όπως φαίνεται στο χάρτη που ακολουθεί.

Θέσεις προϊστορικών οικισμών στο Ν. Ημαθίας⁴

1. Νέα Νικομήδεια	7. Πολυπλάτανος	13. Κυδωνοχώρι
2. Π. Λυκογιάννη	8. Τρίλοφος	14. Σχοινιάς
3. Αγ. Γεώργιος	9. Λευκάδια	15. Πρασινάδα
4. Μονόσπιτα	10. Επισκοπή	16. Σφηκιά
5. Ζερβοχώρι	11. Μαρίνα	17. Κουμαριά
6. Αγγελοχώρι	12. Ροδοχώρι	

ΘΕΜΑΤΙΚΗ ΕΝΟΤΗΤΑ: «Ο ΝΕΟΛΙΘΙΚΟΣ ΟΙΚΙΣΜΟΣ ΤΗΣ Ν. ΝΙΚΟΜΗΔΕΙΑΣ»

ΣΥΝΑΝΤΗΣΗ Ε΄

ΦΥΛΛΑΔΙΟ ΕΡΓΑΣΙΑΣ 1

1. Υπογράμμισε την πρόταση που έχει την πιο ολοκληρωμένη και σωστή απάντηση στο παρακάτω ερώτημα.

Οι τόποι που διάλεγαν οι άνθρωποι της νεολιθικής εποχής για να φτιάξουν τους οικισμούς τους έπρεπε να ήταν:

◊ Ψηλά στο βουνό για να μπορούν να αποκρούουν τους εχθρούς τους και να αισθάνονται ασφαλείς.

◊ Κοντά στη θάλασσα γιατί το μεγαλύτερο μέρος της διατροφής τους καλυπτόταν από ψάρια, όστρακα και άλλα ζώα της θάλασσας.

◊ Κοντά σε πηγές νερού για να μπορούν να το χρησιμοποιούν όποτε το χρειάζονται αφού δεν είχαν σκευή για να μπορούν να το μεταφέρουν από μακριά.

◊ Μέσα σε δάση για να μπορούν να κρύβονται, και να κυνηγούν πιο εύκολα τα πολλά θηράματα που είχαν τη φωλιά τους εκεί.

◊ Σε μέρη με μαλακό και αφράτο χώμα για να μπορούν εύκολα να το καλλιεργούν.

◊ Παραθαλάσσιοι με πεδινή ενδοχώρα που θα μπορούσε να καλλιεργηθεί και να δώσει πλούσιους καρπούς.

◊ Μέρη με γόνιμο έδαφος που είχαν κοντά γλυκό νερό και σε κοντινή απόσταση δάση που θα τους εξασφάλιζαν το κυνήγι και τα ξύλα αλλά και λίμνη ή θάλασσα που θα συμπλήρωνε τη διατροφή τους με ψάρια.

**ΘΕΜΑΤΙΚΗ ΕΝΟΤΗΤΑ: «Ο ΝΕΟΛΙΘΙΚΟΣ ΟΙΚΙΣΜΟΣ
ΤΗΣ Ν. ΝΙΚΟΜΗΔΕΙΑΣ»
ΣΥΝΑΝΤΗΣΗ Ε΄**

ΦΥΛΛΑΔΙΟ 2

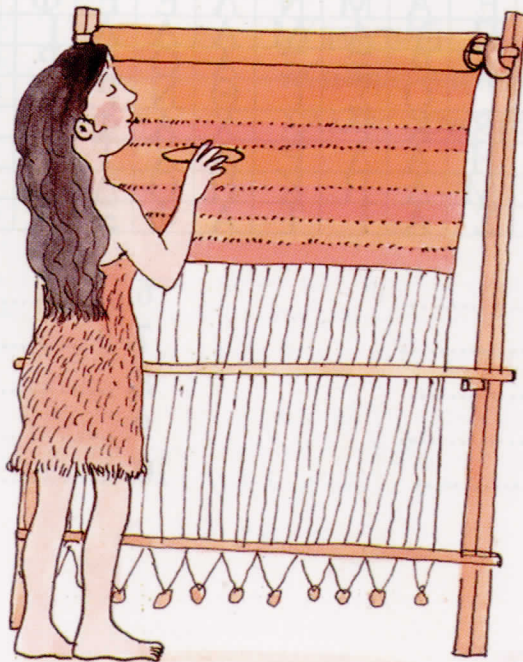
1. Να ενώσεις με γραμμές το κάθε ζώο με το περιβάλλον στο οποίο ζει.

**ΘΕΜΑΤΙΚΗ ΕΝΟΤΗΤΑ: «ΑΣΧΟΛΙΕΣ ΤΩΝ ΚΑΤΟΙΚΩΝ
- ΕΝΔΥΜΑΣΙΑ - ΘΡΗΣΚΕΙΑ»**

Η ΑΚΡΟΣΤΙΧΙΔΑ ΤΟΥ ΑΡΓΑΛΕΙΟΥ

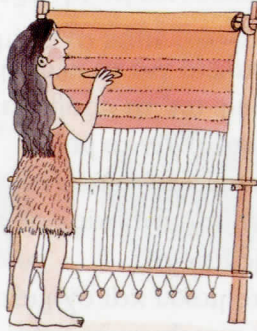
- Α ----- Αυτοί ασχολούνται με την έρευνα του
παρελθόντος.
- Ρ ---- Ειδικό εργαλείο για το κλώσιμο του μαλλιού.
- Γ ---- Το παίρνουμε απ' τα πρόβατα.
- Α ----- Απ' αυτά έπαιρναν το μαλλί.
- Λ ----- Φυτό απ' το οποίο έφτιαχναν ίνες.
- Ε ----- Τέτοια σχέδια συναντάμε σε πήλινα της
Νεολιθικής Εποχής.
- Ι ---- Έγνεθαν το μαλλί και σχημάτιζαν
- Ο ----- Τα σχέδια που ύφαιναν ήταν ...
- Σ ----- Τα υφάσματα που ύφαιναν στον αργαλειό
είχαν ...

**ΘΕΜΑΤΙΚΗ ΕΝΟΤΗΤΑ: «ΑΣΧΟΛΙΕΣ ΤΩΝ ΚΑΤΟΙΚΩΝ
- ΕΝΔΥΜΑΣΙΑ - ΘΡΗΣΚΕΙΑ»**

ΚΡΥΠΤΟΛΕΞΟ

Βρείτε τις δέκα (10) κρυμμένες λέξεις που έχουν σχέση με την υφαντική.

Σ	Φ	Ο	Ν	Δ	Υ	Δ	Ι	Α	Ο
Ρ	Υ	Κ	Η	Λ	Ι	Β	Γ	Ι	Σ
Μ	Ε	Α	Μ	Ν	Λ	Ε	Ε	Φ	Β
Χ	Π	Υ	Α	Μ	Α	Λ	Λ	Ι	Σ
Τ	Δ	Ρ	Ξ	Ξ	Θ	Ν	Ρ	Φ	Θ
Ε	Ι	Ο	Σ	Γ	Θ	Ο	Ρ	Φ	Θ
Ν	Ε	Κ	Ρ	Ζ	Χ	Α	Φ	Τ	Η
Ι	Η	Α	Δ	Ρ	Α	Χ	Τ	Ι	Η
Α	Μ	Δ	Η	Κ	Π	Ο	Δ	Ι	Μ
Μ	Σ	Α	Ι	Τ	Α	Φ	Ε	Δ	Ο

1.	6.
2.	7.
3.	8.
4.	9.
5.	10.

**ΘΕΜΑΤΙΚΗ ΕΝΟΤΗΤΑ: «ΑΣΧΟΛΙΕΣ ΤΩΝ ΚΑΤΟΙΚΩΝ
- ΕΝΔΥΜΑΣΙΑ - ΘΡΗΣΚΕΙΑ»**

ΑΝΤΙΣΤΟΙΧΙΣΗ

Αντιστοιχείστε τα παρακάτω εργαλεία ανάλογα με τη χρήση τους.

Αξίνα	.	
Σφονδύλι	.	
Δρεπάνια	.	
Αδράχτι	.	.Υφαντική
Σμίλες	.	.Χτίσιμο σπιτιού
Αγκίστρια	.	. Άλλες ασχολίες
Λεπίδες	.	
Ακόντια	.	
Χτένια	.	
Σπάτουλες	.	
Βελόνες	.	
Πελέκεις	.	

ΠΡΙΝ ΑΠΟ ΤΗΝ ΕΠΙΣΚΕΨΗ ΣΤΟ ΔΙΣΠΗΛΙΟ

Α. ΟΙ ΠΡΩΤΕΣ ΑΝΑΓΚΕΣ

1. α) Με τι υλικά είναι χτισμένα τα σπίτια σας σήμερα;
 β) Με τι υλικά πιστεύετε ότι θα κατασκεύαζαν τα σπίτια τους πάνω από το νερό οι άνθρωποι εκείνης της εποχής; (θεμέλια – τοίχους – πατώματα – στέγη)

.....

2. Ποιες αγροτικές εργασίες που γινόταν την νεολιθική εποχή γίνονται και σήμερα. Έχεις ασχοληθεί με καμία απ' αυτές τις εργασίες; Περιέγραψε τις ομοιότητες και τις διαφορές που υπάρχουν από την εκτέλεση μιας αγροτικής εργασίας τότε και σήμερα.

.....

3. α) Πώς προμηθεύεται τρόφιμα και από πού μια σημερινή οικογένεια;
 β) Πείτε τη γνώμη σας για το πώς θα εξασφάλιζε την τροφή της μια οικογένεια του Δισπηλιού πριν από επτά χιλιάδες χρόνια.

.....

4. Ποια από τα παρακάτω εργαλεία θα μπορούσαν να υπάρχουν πριν από 7.000 χρόνια και από τι υλικό θα ήταν φτιαγμένα;

ΣΗΜΕΡΙΝΟ ΕΡΓΑΛΕΙΟ	ΥΠΗΡΧΕ;		ΑΠΟ ΤΙ ΥΛΙΚΟ		
	ΝΑΙ	ΟΧΙ	ΞΥΛΟ	ΠΕΤΡΑ	ΚΟΚΑΛΟ
Δρεπάνι					
Πριόνι					
Αξίνα					
Τσεκούρι					
Σφυρί					
Τανάλια					
Μαχαίρι					
Τρυπάνι					
Κατσαβίδι					

5. Εξασφάλιση στέγης, ζεστασιάς, τροφής, εξοπλισμού. Πιστεύετε ότι οι κάτοικοι του Δισπηλιού θα είχαν το χρόνο να ασχοληθούν με κάτι πέρα από αυτά; Κι αν ναι, με τι;

.....

B. Το αρχαίο χωριό και η ανακάλυψη του.

1. Στην Ελλάδα δεν έχει ανακαλυφθεί κανένα άλλο αρχαίο χωριό χτισμένο μέσα σε λίμνη. Πιστεύετε ότι κάτι τέτοιο θα ήταν σπάνιο εκείνη την εποχή; Πού θα ήταν χτισμένα τα περισσότερα χωριά; Από τι υλικά;

.....

ΕΠΙΣΤΡΕΦΟΝΤΑΣ ΣΤΟ ΣΧΟΛΕΙΟ

1. ΤΑ ΣΠΙΤΙΑ

Τώρα που μάθατε σε τι είδους σπίτια ζούσαν οι κάτοικοι του αρχαίου Διοσηλιού, συζητήστε τις διαφορές τους από τα σημερινά σε άνεση, ασφάλεια και ζεστασιά.

2. ΤΑ ΜΟΥΣΙΚΑ ΟΡΓΑΝΑ

Πολλά αντικείμενα δε διατηρήθηκαν γιατί είχαν φτιαχτεί από υλικά που καταστράφηκαν. Μπορεί να υπήρχαν άλλα μουσικά όργανα από τέτοια υλικά και αν ναι πώς τα φαντάζεστε;

.....

.....

2. ΤΑ ΤΡΟΦΙΜΑ

Κάνετε ένα κατάλογο με τα είδη τροφίμων του Νεολιθικού ανθρώπου (δημητριακά, φρούτα κτλ). Ποια επιπλέον είδη τροφίμων τρώτε εσείς σήμερα; Γράψτε τα σε κατάλογο και συζητήστε τις διαφορές.

ΝΕΟΛΙΘΙΚΑ ΕΙΔΗ ΤΡΟΦΙΜΩΝ

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

ΣΗΜΕΡΙΝΑ ΕΙΔΗ ΤΡΟΦΙΜΩΝ

.....
.....
.....
.....
.....
.....
.....
.....
.....
.....

3. ΤΑ ΣΚΟΥΠΙΔΙΑ

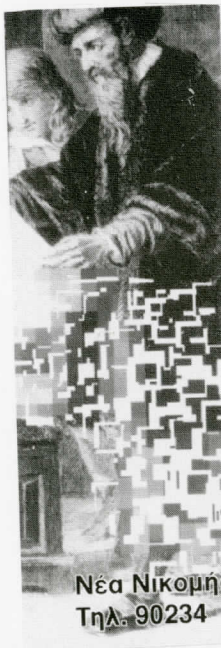
Σκεφτείτε τις τροφές και τα αντικείμενα που χρησιμοποιούσαν οι άνθρωποι εκείνης της εποχής και φανταστείτε ποια ήταν τα σκουπίδια τους. Ποια είναι τα σκουπίδια μας σήμερα;

.....

.....

ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ

1. Βαλαβάνης, Π. Ο λόφος με τα κρυμμένα μυστικά. Ακρίτας.
2. Burrell,R. Στο κατώφλι της ιστορίας-Στοιχεία αρχαίας ιστορίας. Ε. Ρώση
3. Brooks,Ph.Οι προϊστορικοί άνθρωποι.
4. Γιαλουράκη, Σ. Τα κυκλαδικά ειδώλια ζωντανεύουν. Νέοι Ακρίτες.
5. Ιστορία του Ελληνικού Έθνους. Εκδοτική Αθηνών
6. Καραλή Γιαννακοπούλου, Λ. Μικροί αρχαιολόγοι, αναζητώντας τα ανθρώπινα ίχνη μέσα στο περιβάλλον. Ακρίτας παιδικά
7. Karl Frey “Η Μέθοδος Project” Αδελφοί Κυριακίδη
8. Μελετίδη,Ι.(2000). Γνωριμία με το νεολιθικό οικισμό Νέας Νικομήδειας και το περιβάλλον του. Ν. Νικομήδεια: type press
9. Νάκου, Ειρ. Ταξίδια στην προϊστορική Ελλάδα. Κέδρος.
10. Ο προϊστορικός οικισμός του Δισπηλιού. Ελληνική Φύση Επτά Ημέρες Καθημερινή, 15,104-105.
11. Παγκόσμια Ιστορία. time life.
12. Προϊστορική Ζωή. Ερευνητές.
13. Τάξη Στ₃ 5^{ου} Δημ. Σχ. Βέροιας (εισαγωγή, επιμέλεια Μακαρατζής, Γ). (2002). Οι γέφυρες της Βέροιας στις αρχές του 20^{ου} αιώνα. Βέροια.

**TYPE
PRESS**

ΤΥΠΟΓΡΑΦΕΙΟ
OFFSET
ΒΙΒΛΙΟΔΕΤΕΙΟ

Καραμανλίδης
Νικόλαος

Νέα Νικομήδεια Ημαθίας
Τηλ. 90234 - Fax. 90339

Η άγνωστη Νέα Νικομήδεια έγινε γνωστή στα πέρατα του κόσμου Σημειώθηκε πάνω σε παγκόσμιους χάρτες, ένας από τους σπουδαιότερους νεολιθικούς οικισμούς. Δε φτάνει όμως μόνο αυτό. Η ανάδειξή του πρέπει να αποτελέσει ύψιστη προτεραιότητα.

Η δημιουργία επίσης κοντά στο χώρο του οικισμού ενός οικομυσείου θα δημιουργήσει κατά τη γνώμη μας ένα πεδίο ενεργούς επαφής του ειδικού και του ευρύτερου κοινού με ένα προϊστορικό οικισμό του νερού, σε ένα ολοκληρωμένο και οργανωμένο αρχαιολογικό χώρο, ο οποίος θα αντιπροσωπεύει μια σύγχρονη μουσειολογική αντίληψη, τόσο στο επίπεδο της υιοθέτησης νέων τεχνικών αντιμετώπισης του επισκέπτη, όσο και στο επίπεδο χειρισμού της αρχαιολογικής πληροφορίας αυτής καθεαυτής.

ΔΗΜ. ΣΧ. Ν. & Π. ΛΥΚ. Ν. ΝΙΚ.-ΤΑΓ.
ΛΑΖ.

ISBN: 960-88184-0-0